Serie nouã
noiembrie 2016
11
(CLXXXIV)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Interviu cu Adrian Pop
✓Toamna Muzicală Clujeană
✓Festivalul “Intrada”, Timişoara
✓Festivalul Muzicii Româneşti, Iaşi
✓Adio, Nicolae Coman!
✓Festivalul “Dan Spătaru”, Medgidia

În imagine:
compozitorul **Adrian Pop**

Traduttore, traditore

Lucian Blaga aprecia, în *Din duhul eresului*, că „a traduce înseamnă «a anexa». Un popor poate să anexeze alt popor, traducând şi literatura acestuia în limba sa. Iată o formă înaltă şi sublimă a operaţiei de anexare. Poporul anexat nu pierde nimic, iar cel care anexează creşte şi se înalţă". Or, interpretarea unei partituri muzicale reprezintă, în definitiv, o traducere. Un dos de catifea pe care se văd, în toată plenitudinea lor, striaţiile, moliciunea materialului, dar şi gingăşia culorii şi a desenului. Unii spun că, în cel mai bun caz, este un ecou. Alţii consideră că actul traducerii te coboară până la negarea propriei individualităţi pe care o substitui cu personalitatea originalului. Cu toţii însă apreciază că a restitui o lucrare muzicală înseamnă, dincolo de justa proporţie de plăceri şi chinuri pe care o comportă, o oportună şi constantă şcoală de virtute. Redau, adică interpretez, deci mă hrănesc, sunt viu, particip la acel metabolism ce domină spaţiul intermediat al tranzacţiei, al creării, făcând posibilă negocierea şi inventarea continuă a circulaţiei muzicii în lume. Prima consecinţă a unei atare abordări este că traducătorul (restitutorul), în loc să interpreteze pasiv, să comenteze extrinsec ori să decripteze maşinal mesajul sonor, se cade să tălmăcească, să transpună, să tâlcuiască intrinsec acele ascunzişuri ca nişte comori îngropate în adâncurile partiturilor. Din raţiuni deopotrivă etice şi estetice, permanenta traducere în act a codurilor înscrise pe portative anulează substanţial identităţile şi omogenităţile, transformându-le în diferenţe, alterităţi şi eterogenităţi, cu toate indispensabile avatarurilor vieţii unui opus muzical. Desigur, nimic nu este absolut, ci doar convenţional, experimental, ca un necesar joc cultural. O a doua consecinţă rezidă din faptul că, aidoma traducerii unei poezii, limba interpretării muzicale (traducerea partiturii) practică deschiderea, nu închiderea, multiplicarea, nu reducerea. Interpretul se vede, astfel, teleportat într-un câmp al interferenţelor sau, vorba lui Deleuze, pe „mii de platouri", apărând ca fiind în acelaşi timp omniprezent şi invizibil, de fiecare dată însă cu statut global. Dar, paradoxal, globalizarea tinde mai mult să de-construiască decât să edifice şabloane, să pulverizeze în loc să coaguleze modele şi, până la urmă, să anuleze în loc să prescrie reţete. Cert este că dansul traducerii are o dublă gestualitate: 1) fie că se derulează pe faţă, explicit, asumându-şi problematica tratativelor pe care le impune traducerea; 2) fie că se manifestă implicit, nedeclarat, pretinzând că zboară mult mai sus decât originalul. În primul caz asistăm la o înmulţire a variantelor posibile; în al doilea, la o dublare şi reiterare a lor. Muzica secolului 20 are, în general, graţie stilisticii ei imanente, serioase prerogative asupra traductibilităţii posibile şi, mai ales, deschise, plurale, perfectibile, fiind suficient de metaforică încât să respingă o interpretare analogică, profund redundantă, duplicativă. În interpretarea muzicală nu prea sunt „originale". Nu există decât traduceri mai mult sau mai puţin reuşite. Partitura este doar o referinţă, un algoritm care invită la multiple poziţionări, raportări şi conectări dinamice. În plus, ea incumbă un repertoriu, un set de resurse, de posibilităţi, un câmp de traduceri care trebuie explorat şi exploatat. Când traduc o partitură ori chiar o simplă ştimă, practic o utilizez, o subiectivez, o re-idiomatizez. Şi asta pentru că orice compoziţie muzicală

deschide o linie de producţie. În cazul muzicilor noi, ceea ce este cel mai dificil de tradus nu ţine de ordinul particularului, al idiomaticului, aşa cum ar putea să pară, ci de domeniul ineditului, al originalităţii, al evenimentului, neexistând presiunea tradiţiei, ci numai aceea a partiturii. Pe de altă parte, fiecare generaţie are dreptul la traduceri. Mai mult, e musai să le întreprindă. Literatura muzicală a secolului 20 este, cu siguranţă, cea mai defavorizată, aproape ne-reprezentată în proiectele concertistice autohtone. Traduceţi! Cât mai mult şi cât mai des! Altfel „traduttore" poate deveni, pe nesimţite, „traditore"!

Liviu DĂNCEANU

DIN SUMAR

Interviu cu Adrian Pop...........................2-3

Toamna Muzicală clujeană.........................4-14

Festivalul "Intrada", Timişoara...........15-17

Festivalul Muzicii Româneşti la Iaşi....18-19

Zilele Muzicii Contemporane la Bacău.20-21

***Parsifal* de scena Ateneului................22-24**

Gala de Balet şi Gala de Operă.............26-29

"O Scrisoare pierdută" de Dan Dediu...30-31

Festivalul Naţional al Liedului Românesc..28

Opera la Sankt Petersburg........................33

Despărţiri - Adio, Nicolae Coman.........34-38

Festivalul "Gheorghe Zamfir"...................39

Festivalul "Dan Spătaru".....................40-45

Interzişi la Galaţi...................................48

„Omul sfințeşte locul": aniversare Adrian Pop – 65

Stau de vorbă cu maestrul Adrian Pop, cel care mi-a fost profesor şi care în timpul studenției mi-a oferit o moştenire intelectuală pentru care îi voi fi recunoscătoare întreaga viață.

Cristina Şuteu. *Domnule profesor, în peisajul spațiului şi timpului autumnal transilvănean, ați fost aniversat în cadrul celei de-a 50-a ediții a Festivalului „Toamna Muzicală Clujeană". Dumneavoastră aveți – alături de alte substantive definitorii ale unei pluralități grandioase – competența de a fi compozitorul român prin excelență, Paula Boire, profesoara de la „Fort Hays State University" (Kansas) caracterizându-vă în lucrarea* A Comprehensive Study of Romanian Art Song *(vol. 4, p. 1295) drept „unul dintre cei mai talentați compozitori români născuți după Al Doilea Război Mondial". Dacă Tudor Vianu făcea următoarea referire la Beethoven: „compozitorul a fost totdeauna un adânc gânditor moral. Până acum a cântat. Acum a vorbit.", am constatat că lucrările dumneavoastră pur şi simplu au „vorbit" inimii publicului clujean, într-un mod plăcut şi convingător în şase dintre serile festivalului din această ediție. În autumnalul Festival clujean, s-au interpretat sub genericul „Portret componistic Adrian Pop (65)" câteva dintre lucrările dumneavoastră. Care este mesajul artistic pe care ați dorit să-l transmiteți publicului?*

Adrian Pop. Acest lucru e foarte greu de exprimat prin cuvinte, fiindcă publicului nu îi transmiți cuvinte. E greu de spus… dar, aşa, la modul general, eu aş dori să transmit publicului armonie, plăcerea frumosului, acel estetism care ia în considerare această categorie, poate trecută pe un plan secund mult timp în secolul XX, unde expresivitatea – care poate fi frumoasă, dar poate fi şi urâtă – a tins să fie elementul principal. Idealul meu e naturalețea şi o considerare a frumosului în termenii lui cei mai tradiționali, cei mai benefici, cei mai blânzi şi simpli. *Le style c'est l' homme* – aşa se spune. Eu am un caracter flegmatic mai degrabă, sunt un calofil, un om iubitor de pace, de armonie, de echilibru. Acestea sunt valori clasice, şi în mod cert dacă eu le simt în mine, nu am să le neg.

C.Ş. *Dacă ar fi să menționați o caracteristică a stilului Dvs. de lucru în ceea ce priveşte compoziția, care ar fi aceasta?*

A.P. Meşteşugul! – aspect care nu îl priveşte pe ascultător, ci mă priveşte pe mine. Meşteşugul pe care l-am învățat de la maeştrii mei este pentru mine extrem de important. Eu urăsc sintagma „industria muzicală". O urăsc pentru că industria nu e pentru artă. Sintagma e tot mai reală, tot mai mult folosită - dar arta este totuşi un meşteşug, care se face încet şi cu trudă, şi cu grijă pentru amănunt, şi cu multă ştiință acumulată. Şi se coace în timp îndelungat. Arareori sunt capabil să scriu repede o lucrare. După ce am scris ceva, aştept ziua de mâine ca să reiau şi să regândesc, privind cu alți ochi, pentru că eşti altul în următoarea zi. Astfel verific, analizez, judec să văd dacă rezistă ceea ce am scris cu entuziasm spontan, să evaluez dacă am avut o idee bună. Aş putea să compar această trudă cu efortul susținut de a face un cinel turcesc din sârmă de aramă: îl bați şi îl încolăceşti până ajungi la capăt. Eu aşa văd: când am ajuns de „bătut" până la capăt şi s-au „lipit" ca de la sine toate lucrurile, atunci pot să spun că „este". După aceea vine testul următor în care îți asculți propria lucrare interpretată şi spui: „eu aici altfel mi-am închipuit". Ce înseamnă asta?... Ori că artiştii nu au înțeles ce am vrut să spun, ori că nu au fost atenți, ori că nu e scris bine. Şi dintre aceste variante trebuie să văd şi să o aleg pe cea corectă. Despre o lucrare pot să spun că e într-adevăr gata după ce am auzit-o o dată, de două ori, şi văd că intră pe un făgaş. De aceea eu mă bucur când am lucrări care se cântă de mai multe ori, chiar de către mai mulți interpreți, şi astfel pot să compar variantele, chiar dacă încep să divagheze în interpretări pe care eu nu le mai controlez. Dacă ar fi să sintetizez, meşteşugul este baza! Eu nu vreau să înşel pe nimeni, şi pun într-o piesă tot ceea ce acea muzică cere ca meşteşug din partea mea.

C.Ş. *Care este sursa inspirației în lucrările Dvs.?*

A.P. Pentru mine inspirația vine din tradiție. Până la Renaştere, la folclor - toate sunt tradiții; iar restul este explorare. Eu nu consider că experimentul este neapărat artă. A experimenta înseamnă a provoca un fenomen ca să vezi ce se întâmplă. Şi după ce vezi, şi de acum ştii, poți să îl foloseşti în meşteşugul tău. Nu este un „meşteşug al experimentului". Experimentul este o atitudine, un curaj şi o tendință. Dar explorarea e cu totul altceva. Pentru mine, tind să înlocuiesc termenul „experiment" cu „explorare". Tot ceea ce faci şi n-a mai fost făcut - este explorare, dar nu neapărat un experiment. Prin experiment accepți de la bun început că poate să nu „iasă". Ori eu nu accept ca dacă prezint ceva cuiva, ceva ce eu numesc artă, aceea s-ar putea să

nu „iasă". Aşadar nu prezint experimentele mele publicului! Eventual prezint rezultatele unei explorări. Fără a pretinde că reuşesc să am totale certitudini – tentativele şi proiecţiile ce se manifestă într-o partitură îşi păstrează o doză de explorare ce mai trebuie validată de interpretarea propriu-zisă. Şi atunci zona aceasta necontrolată de mine îmi dă emoţiile primei audiţii. Oare am reuşit să spun cuvântul ce exprimă adevărul?...

C.Ş. *În ce măsură prezenta ediţie a Festivalului „Toamna Muzicală Clujeană" a fost la înălţimea aşteptărilor Dvs.?*

A.P. Relaţia mea cu Filarmonica este una privilegiată. Această atitudine, manifestată de către foştii mei colegi şi mulţi dintre cei care mi-au fost discipoli, de a mă număra alături de Sigismund Toduţă şi de ceilalţi, de a avea o atenţie atât de neobişnuită faţă de creaţia

mea, de a spune că Adrian Pop este printre „personalităţile noastre aniversate", şi astfel să îmi aud lucrările interpretate în şase concerte, m-a „uns pe suflet".

C.Ş. *În perioada anilor 1991-1995 aţi fost director general al Filarmonicii clujene, iar în perioada 2008-2012 – rector al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima". Ce ne puteţi spune despre aceste roluri, pe care le-aţi însuşit cu maximă responsabilitate?*

A.P. Vorbind despre management, am făcut aceste majore greşeli de a mă lăsa antrenat în funcţii de management - pentru care nu am zodia necesară. Eu am zodia Fecioarei, şi este binecunoscut că o astfel de persoană nu este un conducător înnăscut, în schimb este un excelent secund. Pot să fiu o „mână dreaptă" care nu doreşte neapărat să fie şef. Deci eu nu produc conflict. Dacă sunt într-o poziţie şi mi se încredinţează să fac ceva, eu fac acel lucru până la capăt şi ştiu să îl sprijin pe cel care are o răspundere deasupra celei pe care o am. Mi se pare a nu fi neapărat făcut pentru acea răspundere din vârful piramidei. Desigur, că dacă trebuie, pot să mi-o asum şi să o fac.

În sociologie, Max Weber explică foarte frumos diferenţa între „status" şi „rol": când cineva este proiectat într-o funcţie, atunci i se atribuie un rol în folosul comunităţii. Acest rol este însoţit de un status şi de o serie de facilităţi. Mulţi oameni văd doar statusul şi nu observă şi rolul, şi din păcate acest lucru se întâmplă şi în rândul celor care conduc: îşi însuşesc doar statusul dar nu şi rolul. Eu am fost unul dintre cei care mi-am asumat în primul rând rolul şi chiar mi-am neglijat statusul pentru că, oarecum instinctiv, mi-a fost frică să nu ajung în zicala: „dacă vrei să cunoşti pe cineva, pune-l într-o funcţie de conducere". Consider că cei mai buni lideri sunt aceia care au rolul în faţă şi statusul pe planul al doilea.

C.Ş. *În finalul acestei conversaţii permiteţi-mi să vă adresez o ultimă întrebare: din experienţa Dvs. de o viaţă, în care s-a contopit personalitatea compozitorului şi a dascălului, ce aţi transmite tinerei generaţii de compozitori care aspiră spre a mânui cu meşteşug pana de creator muzical?*

A.P. Aş transmite, cu multă grijă şi generozitate, un set de cunoştinţe. (Nu poţi fi un profesor bun dacă nu eşti generos. Dacă vrei să le ţii pentru tine, atunci nu alege să fii profesor). Transmitem un set de valori care, de fapt, cuprind valorile morale şi valorile culturale. Transmiterea setului de valori, din motive ce sunt în afara controlului nostru, e destul de zdruncinată, pentru că trăim într-o societate în care informaţia se schimbă cu o viteză uimitoare. Setul de valori clădite de la vârste fragede nu mai este acelaşi. Viitorii copii s-ar putea să nu mai ştie de fraţii Grimm, de Petre Ispirescu, de Jules Verne ş.a. Mitologia greacă – piatră fundamentală a culturii europene - este aproape în beznă la această generaţie. Cum e cu transmiterea de valori, dacă o epocă întreagă nu o mai poţi transmite pentru că nu mai ai cui? Trăim nişte vremuri în care ceea ce eu spun că este sfânt pentru mine - sub raport valoric - o zonă culturală de referinţă, ajunge în postura unei „cantităţi inutile" pe care nu mai avem timpul (şi receptivitatea) să o transmitem. Şi atunci sigur că ne rămân mai mult în atenţie valorile morale. Pentru că tot mai mult este încurajată atitudinea „şi asta la ce îmi foloseşte"? Nu ştim la ce folosesc în mod direct toate cunoştinţele, nu ştim la ce foloseşte cultura în mod direct, dar ea în orice foloseşte: numai cât să ai altă rezonanţă în cap, numai cât să te uiţi altfel la un tablou, sau să vezi altfel lumea. Dar dacă ele nu fac parte din sfera mea de „industrie", unde eu pot să scot repede un ban şi să mă „învârt", în futilitatea acestui hedonism actual foarte mult încurajat de consumismul care spune: „urmează-ţi setea!", „răsfaţă-te!", „tu eşti cel mai important pentru tine" – acestea sunt lucruri care erodează temelia pietrei morale. Astfel, noi dascălii, avem o sarcină grea, poate chiar sisifică, prin faptul că ţinem la o educaţie tradiţională şi vedem că ne lipsesc o serie de zone.

Dar sigur, fiecare, la locul lui, poate să facă mai mult sau mai puţin, şi cel mai mare adevăr este acela că *omul sfinţeşte locul*. Şi acest lucru nu trebuie să-l uităm, fiecare la locul său: ca să ştim să nu-l spurcăm, ci să-l sfinţim!

Cristina ŞUTEU

Festivalul Internaţional "Toamna Muzicală Clujeană", ediţia 50

Concert extraordinar de deschidere. In memoriam Antonin Ciolan

Dedicat fondatorului filarmonicii clujene, repertoriul din deschidere, fiind bine ales, a reprezentat un *memento* al primului eveniment – din 4 decembrie 1955 – în care Orchestra Filarmonicii „Transilvania" a susținut concertul inaugural la Casa Universitarilor. În sala arhiplină, se putea observa clar freamătul publicului nerăbdător pentru a-şi căuta locul şi a se pregăti să asculte lucrările unui asemenea program „pre(ten)țios".

Caracterul festiv al concertului a primit o importanță şi mai mare prin faptul că l-a avut ca invitat special pe Horia Andreescu – dirijorul principal al Filarmonicii

foto: Robert Puțeanu

„George Enescu" din Bucureşti. Şi pentru a încununa nota aniversară, simțită din plin anul acesta, este de menționat faptul că Marius Tabacu – directorul Filarmonicii clujene, l-a felicitat public pe maestrul Andreescu care exact în aceeaşi lună urma să împlinească frumoasa vârstă de 70 ani.

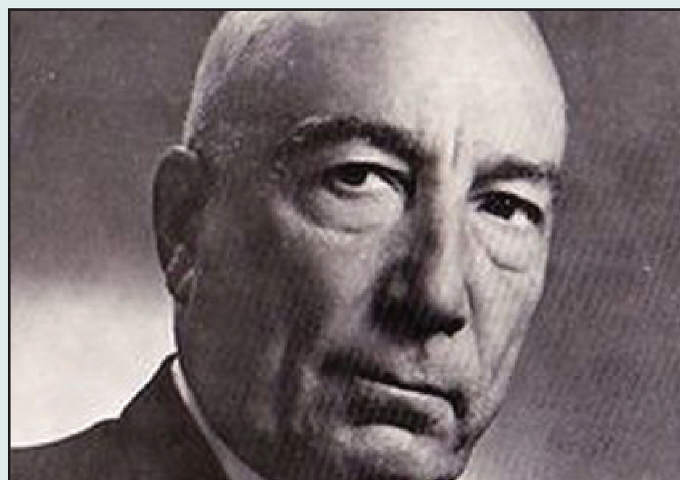
Ab initio, acordurile uverturii la opera *Maeştrii cântăreți din Nürnberg* au răsunat solemn, oferind evenimentului binemeritatul caracter maiestuos. Simbioza dintre vechi şi nou caracteristică, de altfel, operei lui Wagner a reprezentat o metaforă sonoră care făcea aluzie la întâiul concert al Filarmonicii susținut în urmă cu mai bine de o jumătate de veac. Au fost prezentate aceleaşi lucrări, dar într-o altă concepție interpretativă; a fost acelaşi cadru de sărbătoare, dar alți protagonişti.

Concertul nr. 1 pentru orchestră de coarde compus de Sigismund Toduță în anul 1951 – lucrare mai puțin cunoscută de publicul neavizat – a preluat firul repertorial. În expunerea temei inițiale, intonată la unison şi caracterizată fiind de un *ethos* folcloric, ansamblul a făcut dovada unei sincronizări de finețe, marcată de nuanțări subtile. În a II-a şi a III-a parte a lucrării, discursul muzical metamorfozează materialul tematic inițial sub aspect variațional la nivelul parametrului ritmic şi melodic. Deşi în secțiunea mediană lucrarea poartă amprenta unui cântec de leagăn, iar finalul este marcat de accente dansante, maniera interpretativă a orchestrei a creat acea unitate sonoră care a condus la percepția strânsei legături dintre temele celor trei părți, observându-se chiar elementul de „coeziune estetică" (în accepțiunea muzicologului Gabriel Banciu).

Renumitul pianist Daniel Goiți, a cărui carte de vizită însumează o serie întreagă de succese internaționale, de această dată a relevat publicului *Concertul nr. 2 pentru pian, în do minor, op. 18* de Serghei Rahmaninov. Felul lui de a exprima mesajul artistic într-un mod simplu, convingător şi plin de *pathos,* a cucerit simpatia publicului care a izbucnit în aplauze solicitând insistent un *encore* şi bineînțeles că a fost onorat cu *„Dimineața"* din *Suita nr. 1 „Peer Gynt"* de Edvard Grieg.

În încheierea concertului, caracterul triumfal al *Simfoniei a III-a în Mi bemol major, op. 55, „Eroica"* de Ludwig van Beethoven a transmis ascultătorilor promisiunea unei ediții reuşite care avea să fie şi să se finalizeze în ton „eroic".

Seriozitate, exigență, personalitate, virtuozitate, culoare – sunt câteva caracteristici pe care dirijorul Emil Simon le-a atribuit Filarmonicii clujene, ca „merit

incontestabil al maestrului Ciolan". Trebuie să recunoaştem că muzicienii „oraşului comoară" îşi păstrează traiectoria: *ad astra per aspera* – „spre astre, prin dificultăți". (**Cristina ŞUTEU**)

„O voce. O lăută. O chitară" la Cluj-Napoca

Înregistrat în mai 2012 pentru Radio România Cultural în cadrul stagiunii muzicale *Lunaria* la Bucureşti, proiectul „O voce. O lăută. O chitară" a fost adus în atenţia publicului clujean într-o seară de miercuri, 12 octombrie, la Colegiul Academic. Recitalul se înscrie în seria evenimentelor muzicale desfăşurate sub titlul de *Serate camerale*, acestea făcând parte din Festivalul Internaţional *Toamna Muzicală Clujeană*, ajuns în acest an la cea de-a 50-a ediţie. Artiştii care ne-au încântat şi ne-au introdus în universul muzical al lucrărilor pentru voce acompaniată de chitară, respectiv lăută, au fost Claudia Codreanu şi Costin Soare.

Repertoriul ales cu multă atenţie alcătuieşte un itinerar sonor cu totul deosebit în istoria muzicii, aducând în atenţia publicului lucrări de o mare expresivitate dedicate lăutei respectiv chitariei şi vocii. Este, aşadar, un program ce reuneşte aproape patru secole de muzică, cuprinzând cicluri de piese din creaţia unor compozitori precum John Dowland, José Marín, Mario Castelnuovo-Tedesco, Agustín Barrios Mangoré şi Manuel de Falla.

Claudia Codreanu, Costin Soare

foto: Bogdan Meseşan

Serata a debutat cu lucrarea *Fantasia* de John Dowland compusă pentru lăută solo, instrument căruia compozitorul i-a dedicat o mare parte a creaţiei sale. Prin sonoritatea sa cu totul aparte, căreia i se adaugă talentul şi măiestria artistului instrumentist Costin Soare, lucrarea *Fantasia* a reuşit să capteze cu uşurinţă atenţia şi stârnească admiraţia publicului faţă de un instrument prea rar întâlnit în recitalurile muzicale de astăzi. Tot din creaţia acestui faimos compozitor englez de cântece au fost interpretate cinci piese pentru voce cu acompaniament de lăută - *Say, Love, if ever thou didst find*; *Stay time awhile thy flying*; *Flow my tears*; *Can she exchange my wrongs* şi *Come again*.

De la John Dowland la José Marín şi de la muzica laică a culturii engleze la cea a culturii spaniole - iată cum a continuat serata muzicală, de această dată vocea fiind acompaniată de chitară. Cele trei lucrări - *Si quieres dar Marica en lo çierto*; *Ojos pues me desdeñas* şi *No piense Menguilla ya* - au evidenţiat armonii şi convenţii ritmice spaniole, cu cadenţele sale specifice.

The dove that nests in the tree-top; *When the morning of life had passed* şi *Drink deep, my friend!* fac parte din *The Divan of Moses-Ibn-Ezra*, op. 207 - ciclu de piese pentru voce cu acompaniament de chitară compus de Mario Castelnuovo-Tedesco. Acesta este considerat unul dintre cei mai importanţi compozitori de lucrări pentru chitară din secolul al XX-lea. Lucrările de faţă au fost inspirate şi au folosit ca sursă literară poemele cunoscutului filosof, lingvist şi poet spaniol de descendenţă evreiască, Moses ben Jacob ibn Ezra. *Tarshish* şi *Divan* sunt cele două colecţii în care poetul şi-a concentrat poemele sale laice care abundă în simboluri.

Serata a continuat cu un moment de chitară solo. Constin Soare a interpretat una dintre cele mai cunoscute şi cântate lucrări din creaţia lui Agustín Barrios Mangoré, *La Catedral*, care se remarcă printr-o încărcătură emoţională extraordinară.

Ultimul moment muzical în cadrul recitalului a readus-o pe scenă pe mezzosoprana Claudia Codreanu, interpretând, de această dată, *Şapte cântece populare spaniole* din creaţia lui Manuel de Falla. Ciclul de piese a fost iniţial compus pentru voce cu acompaniament de pian, dar ulterior a fost aranjat şi pentru alte combinaţii instrumentale, cum ar fi voce şi chitară. În încheiere, cei doi interpreţi aleg să încânte publicul clujean cu frumoase melodii spaniole, ce abundă în ritmuri dinamice şi armonii bogate.

Cei doi interpreţi s-au remarcat prin calităţi interpretative extraordinare. Mezzosoprana Claudia Codreanu a impresionat prin căldura şi expresivitatea vocii sale, prin puterea de-a pătrunde în mesajul poetic şi de a-l transmite spectatorilor într-un mod atât de convingător, dar totodată cu o eleganţă aparte. Graţie unei dicţii şi pronunţii remarcabile, atât textul în limba engleză, cât şi cel în limba spaniolă au putut fi înţeles de către ascultători cu uşurinţă.

Instrumentistul Costin Soare a strălucit, deopotrivă ca solist şi acompaniator, pe scena Colegiului Academic din Cluj. Sensibilitatea cu care se apropie de muzică, o simte şi reuşeşte să o transmită, dar şi calităţile sale tehnice de invidiat îl recomandă ca fiind un valoros muzician al generaţiei sale. Mai mult, am apreciat intenţia şi bunăvoinţa sa de a oferi ascultătorilor câteva informaţii cu privire la compozitori şi la lucrările lor prezentate în recitalul de faţă, în vederea unei mai bune înţelegeri a lucrărilor muzicale şi a contextului în care au fost compuse.

Recitalul „O voce. O lăută. O chitară" susţinut de data aceasta la Cluj a fost un extraordinar eveniment prin care cei doi artişti au dat dovadă de profesionalism, bună colaborare, sincronizare şi unitate în viziune artistică. Iată cum, şi de această dată, publicul clujean a fost onorat cu un moment muzical cu totul deosebit şi cu un repertoriu prea puţin cunoscut şi interpretat de către muzicienii contemporani. (**Linda IANCHIŞ**)

Concert „In memoriam Emil Simon"

Emil Simon, un valoros şi mult apreciat şef de orchestră la nivel naţional, rămâne viu în amintirea muzicienilor clujeni, deşi s-a stins din viaţă în 2014. Filarmonica de Stat „Transilvania" împreună cu dirijorul Lawrence Foster, pianistul Dan Grigore şi compozitorul Cornel Ţăranu i-au dedicat Maestrului Emil Simon concertul care a avut loc sâmbătă, 15 octombrie, la Colegiul Academic în cadrul semicentenarului Festivalului *Toamna Muzicală Clujeană.*

Sub bagheta lui Lawrence Foster, Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania" a interpretat în primă audiţie absolută *Heraldica* o lucrare aparţinând compozitorului clujean Cornel Ţăranu. *Rapsodia pe o temă de Paganini*, op. 43 de Serghei Rahmaninov s-a bucurat de

prezența și interpretarea pianistului Dan Grigore, urmând ca seara să se încheie cu Suita nr. 3 pentru orchestră, în Sol major, op. 55 de Piotr Ilici Ceaikovski.

„Este şi o nouă întâlnire cu dirijorul Lawrence Foster, după ce, în anii '70, a dirijat lucrarea mea *Incantații*, cu prestigioasa orchestră din Cleveland" De această dată *Heraldica* (finalizată în data de 16 decembrie 2015) reprezintă un omagiu pe care compozitorul îl aduce cu ocazia aniversării a 150 de ani de la înființarea Academiei Române. După cum se ştie, *heraldica* este o disciplină auxiliară a istoriei, care se ocupă cu studiul stemelor statelor sau cu blazoanele caselor domnitoare. Aşa cum afirmă creatorul lucrării, „tema-semnal de la început constituie un *blazon sonor* menit să evoce efigia Academiei reprezentând o imagine a zeiței Minerva". Caracterul războinic este realizat cu mare convingere de către orchestră, instrumentele de suflat din alamă şi percuția având un rol extrem de important. Îşi face intrarea în discursul muzical şi o a doua temă, având un caracter liric, dar secundar, fiind totuşi dominată de ceea ce compozitorul numeşte *temă-semnal* prin intermediul căreia se conturează un punct culminant al lucrării. Coda, ca ipostază lirico-meditativă a temei secunde, este „un moment aleatoric, cu intrările succesive ale suflătorilor (fără alămuri), o ultimă culminație a acestei forme (atipice) de sonată" – ne dezvăluie însuşi compozitorul. Curajoasa şi impunătoarea lucrare a Maestrului Cornel Țăranu s-a bucurat de o interpretate de succes din partea orchestrei.

Dan Grigore, Lawrence Foster

Rapsodia pe o temă de Paganini, op. 43 de Serghei Rahmaninov, l-a avut ca solist pe Dan Grigore, interpretul numărându-se, conform criticii internaționale, printre marii pianişti ai lumii, însuşi Sergiu Celibidache afirmând: „Extraordinar! Este printre cei mai mari din lume!" Interpretarea din această seară nu face decât să întărească afirmațiile specialiştilor. O pianistică excepțională, cu o tehnică de invidiat, un extraordinar tuşeu, un sunet cald, control şi siguranță – toate acestea au făcut ca interpretarea *Rapsodiei pe o temă de Paganini* să fie de o profunzime rar întâlnită, la desăvârşirea actului muzical contribuind şi formidabilă colaborare pianist-dirijor-orchestră. La insistențele publicului, pianistul Dan Grigore a revenit de trei ori pe scenă interpretând scurte lucrări pianistice care au încântat publicul fermecat de sunetul pianului şi de seducătoarele armonii rezultate (dintre care amintim *Tango Brasisliero* compus de Ernesto Nazareth).

Cea de-a doua parte a evenimentul acestei seri şi, totodată, ultima lucrare a concertului dedicat lui Emil Simon a reprezentat-o una dintre cele mai consistente suite din creația lui Ceaikovski - *Suita nr. 3*. După cum reiese din însuşi jurnalul său, lucrarea a fost concepută ca o alternativă la o simfonie propriu-zisă: „Am încercat să pun bazele unei noi simfonii, atât în pădurea din Trostyanka, cât şi acasă, după cină, dar sunt nemulțumit de tot... M-am plimbat în grădină şi am conceput nucleul nu al unei simfonii viitoare, ci al unei suite." Interpretarea Orchestrei Filarmonicii de Stat *Transilvania* a fost la înălțime, reuşind să surprindă în fiecare dintre părțile constituente detaliile specifice, debutând cu o parte al cărei caracter pastoral a fost bine pus în valoare, cuprinzând reuşite momente de dialoguri şi ecouri, încheindu-se cu o a patra parte în formă de *Tema con variazioni* în care abundă contraste întâlnite la toate nivelurile – între care nivelul metric, cel ritmic, cel tonal –, remarcabilă fiind, totuşi, rapida adaptare a orchestrei la fiecare dintre schimbările survenite. Cu adevărat, Orchestra Filarmonicii de Stat *Transilvania*, dirijorul Lawrence Foster şi pianistul Dan Grigore au reuşit să facă din acest concert un eveniment cu totul deosebit în memoria uneia dintre personalitățile cele mai importate ale lumii muzicale clujene şi nu numai - Emil Simon. (**Linda IANCHIŞ**)

„Toamna muzicală clujeană"

După mai bine de un sfert de veac, am descins din nou, cu emoție, în „oraşul de pe Someş", pentru a participa, în intervalul 17-28 Octombrie, la concertele şi recitalurile programate în ediția cu numărul **50** a Festivalului „Toamna muzicală clujeană". M-am bucurat să constat că, în ciuda trecerii anilor, Clujul şi-a păstrat totuşi aerul occidental de „citadelă" universitară multiculturală, multilingvistică, multiconfesională. Afişe imense anunțau, cu litere de mari dimensiuni atât manifestările din cadrul Festivalului clujean, cât şi sediile în care urma să se desfăşoare: Sala Studio a Academiei de Muzică „Gheorghe Dima", Biserica Piariştilor şi sala Filarmonicii „Transilvania" care, din fericire, şi-a redobândit, în 2012, după un deceniu de „exilare" într-o sală improprie, din clădirea Casei de Cultură a Studenților, locul *de drept* din incinta Colegiului Academic (fosta Casă a Universitarilor), datorită eforturile conjugate ale rectorului Universității „Bábeş Bolyai", academician Ioan-Aurel Pop, şi Directorului Filarmonicii, Dl Marius Tabacu.

Ca orice ediție jubiliară, şi cea la care mă refer a constituit un prilej propice pentru *sinteze*, aşa încât programul, conceput în forma lui inițială de către muzicologul Bianca Țiplea Temeş, pe atunci responsabilă a Departamentului Artistic al Filarmonicii „Transilvania", s-a axat pe câteva cicluri menite să pună în valoare, în primul rând, varietatea formelor de exprimare artistică ale muzicienilor clujeni: *Serate camerale*, *Contemporania*, *Concerte simfonice* şi *vocal-simfonice*, *In memoriam* şi *Aniversări (Portrete componistice) în Festival* – clujenii fiind renumiți pentru felul în care ştiu să-şi prețuiască şi onoreze maeştrii şi mentorii. Printre muzicienii comemorați/aniversați s-au numărat Dinu Lipatti (*Restituiri*), Antonin Ciolan – prin concertul de deschidere, din 7 Noiembrie, al cărui program l-a reiterat pe cel pe care-l dirijase în 1955, la inaugurarea *Filarmonicii de Stat Cluj* -, Sigismund Toduță, Emil Simon, Erich Bergel, iar printre cei portretizați, Adrian Pop (65), Gabriel Irányi (70), Cristian Mandeal (70).

Primul concert, pe care l-am audiat în 17 Octombrie, în Sala Studio a Academiei de Muzică, a fost unul de recunoaştere şi rememorare a unei *instituţii* cu merite şi influenţe decisive în devenirea componistică şi interpretativă a multora dintre creatorii de pretutindeni, inclusiv din România deceniilor 7-9 ale secolului trecut: *Internazionale Ferienkurse für Neue Musik* (*Cursurile Internaţionale de vară pentru Muzică Nouă)* de la Darmstadt. Exemplara iniţiativă a aparţinut pianistului Cristian Petrescu (rezident la Berlin) şi percuţionistului Mircea Ardeleanu (rezident la Basel). Sub genericul *Servus Darmstadt*: Mircea Ardeleanu concept, cei doi virtuozi de anvergură internaţională au evocat importanţa contactului lor cu mediul de la Darmstadt, punctând totodată aniversarea a *şapte decenii* de la fondarea lăcaşului de cultură muzicală contemporană, printr-un concert alcătuit din câteva piese foarte rar sau deloc cântate la noi, ale foştilor mentori şi confraţi: *Zyklus*, *Klavierstück IX* şi *Vibra-elufa* (p. a.) de Karlheinz Stockhausen, *Sonata a III-a pentru pian* de Pierre Boulez, *Child of Tree* (p. a.) de John Cage, *Oophaa* (p. a.) de Iannis Xenakis, dar şi *Sonata a II-a pentru pian, op. 17* de Liviu Glodeanu.

Cristian Petrescu, Mircea Ardeleanu

foto: Bogdan Meseşan

Seara a debutat spectaculos, concertul propriu-zis fiind ...prefaţat de o scenă luminată difuz şi „decorată" în aşa fel încât să prefigureze fondul ideatic şi expresiv al lucrărilor, cu instrumentele de percuţie aşezate *circular*, îmbrăţişând pianul şi precedate/flancate de un grupaj pitoresc de instrumente percusive expuse ca într-un aranjament de *pop art* – un fel de *wood drum* în formă de copaie rotundă, tidve de dovleci, un *wood block* cu aspect rustic, peste care tronau un *cactus* şi două mănunchiuri de *flori ceramice* multicolore. Cu o energie şi o mobilitate gestuală şi corporală ieşite din comun, Mircea Ardeleanu a dat viaţă primei lucrări de Stockhausen, *Zyklus*, punând în balanţă telluricul şi celestul (poeticul), dionisiacul şi contemplativul, demiurgicul şi profanul, prin alternarea ritmurilor sălbatice de tobe, talgere, gonguri şi proiecţia lor sublimată de irizările cristalin-policrome, reverberate aerian, ale marimbei şi xilofonului. Conform sugestiilor compozitorului, interpretul, situat „în mijlocul *cercului* de instrumente", a încheiat „Ciclul" la fel de brusc, cu aceeaşi motricitate de la început. O altă gamă policoloră a constituit-o *Sonata* lui Pierre Boulez - mostră a „formei deschise", o muzică de factură expresionistă, cu structuri acordice cubiste, în culori preponderent reci, dar care, ca şi în cazul piesei lui Stockhausen, se rafinează spre final, coagulând discursul disipat anterior, într-o ţesătură netedă, nefisurată. Cristian Petrescu părea să tatoneze sunetele cu gesturi aproape ritualice şi forţă eruptivă, din dorinţa irepresibilă de a-i depista natura lăuntrică, *starea lui de spirit* (a sunetului), dacă pot spune astfel. A urmat partitura lui Cage, *Child of tree* (*Copil de copac* sau *Copilul copacului*), scrisă prin 1975 pentru „materiale/instrumente vegetale", în care, „cactusul amplificat şi mazărea de copac mexicană sunt două din cele zece instrumente alese de interpret". Aleatorismul controlat, ca şi simplitatea genuină a muzicii lui Cage au determinat şi atitudinea ludică a lui Mircea Ardeleanu. Aidoma unui Peter Pan, percuţionistul atingea delicat, dar precis, cu beţişoare subţiri, sau cu vârful degetelor florile ceramice, ţepii cactusului, roşcovele uscate agăţate de bara cu clopoţei şi *wood blockul*, vrăjit de puritatea ireală a sunetelor emise. Această muzică...vegetală, mi-a amintit de tabloul „Hrana", al pictorului Horia Bernea, sau de compoziţia plastică a „de-semnelor" prin care pictorul Alexandru Chira investea obiectele şi utilajele dintr-o gospodărie rurală cu semnificaţii „magico-poetice". Algoritmul Stockhausen a reapărut cu două compoziţii scrise la o distanţă de trei decenii una de alta - *Klavierstück IX* (1961) şi *Vibra-elufa* (1991) -, deosebite ca substrat spiritual şi ca limbaj: prima, demarând în succesiuni de ritmuri consonant-repetitive şi sfârşind într-o stranie, dar superbă înlănţuire acordică, axată pe trei tipuri de permutări structurale între discursiv-cursiv, cursiv-discursiv şi continuum, ce configurează un edificiu compozit, ritmico-armonico-timbral de mare supleţe. Cristian Petrescu, discipol al lui Stockhausen, identificat cu natura imanentă a demersului componistic, cu varietatea dinamicii acordice şi fluctuaţiile cromatice ale piesei le-a restituit publicului cu rară precizie şi elocvenţă; cea de-a doua, destinată vibrafonului solo, a permis accesul în imperiul luminii, „Licht" – titlul generic al ciclului din care face parte şi *Vibra-elufa*. Stockhausen operează aici cu entităţi sonore *revelate*. El diferenţiază lumina *de* umbră sau *prin* umbră, iar reliefurile telurice, inflamante, prin tăcerile respiratorii ale vibraţiilor sonore, pentru a obţine acea „stare de clar-obscur" analogă, dacă vreţi, tandemului particulă-particulă fantomă. Mânuind abil beţişoare de mărimi şi grosimi diferite, precum şi diferitele tehnici de utilizare, Mircea Ardeleanu a reuşit să menţină atmosfera fantomatică a feeriei stockhausiene, ascunsă mai ales în *umbra* silenţioasă a sunetelor. Deşi datată 1978, *Sonata* de Liviu Glodeanu s-a integrat perfect în suflul componistic contemporan. Gândită ca o desfăşurare de acorduri, la început agresive, extinse pe spaţii amplificate progresiv, până la limita concertistică, în combinaţie cu arpegieri fruste, ori stilate, de sorginte impresionistă, ce ating transparenţe extreme, comparabile cu cele obţinute de către Stockhausen în *Vibra-elufa*, *Sonata* autorului român excelează prin puritatea şi simplicitatea expresiei, atât de caracteristice stilului său componistic. Sensibil şi empatic cu spiritul lui Liviu Glodeanu, de care-l leagă primele experienţe trăite împreună, în 1970, la Darmstadt, Cristian Petrescu a evidenţiat cu multă eleganţă, fineţe şi fidelitate aura de modernitate şi frumuseţe a *Sonatei*.

Captivantul recital al celor doi muzicieni, două temperamente artistice viguroase, profund compatibile şi

complementare, s-a încheiat cu piesa *Oophaa* de Iannis Xenakis. Adept al *teoriei probabilităților* şi al *hazardului*, al *repetiției* ca mijloc de menținere a *permanenței* în artă, ca şi în viață, Xenakis concepe această „pură combinație de foneme”, cum însuşi o numeşte, în 1989, ca pe o construcție mozaicată, repetitivă, destinată inițial duo-ului clavecin-percuție. În varianta auzită în Toamna muzicală clujeană, pianul era preparat astfel încât să sune ca un clavecin sau, mai degrabă, ca o voce voalată, uşor gîjâită, care să se opună efectelor sticloase, înțepătoare ale percuției şi florilor ceramice, puse să dialogheze contrastant, imitativ, adesea

în public, academicianul şi compozitorul Cornel Țăranu

foto: Robert Puțeanu

în răspăr, când melodios, când cu accente primitiv-exotice, de gamelan javanez. A fost un concert-spectacol de ținută, ce poate fi considerat ca un al doilea punct de pornire al Festivalului.

În 19 Octombrie, Biserica Piariştilor – primul lăcaş catolic de secol XVIII, şi primul edificiu eclezistic în stil baroc din regiunea transilvană – a găzduit concertul Ansamblului Baroc „Transylvania” (Zoltán Majo – flaut drept baroc, Mátyás Bartha – vioară barocă, Ciprian Câmpean – violoncel baroc, Erich Türk – clavecin şi orgă, Mihaela Maxim – soprană), sub genericul *Muzică modernă la instrumente vechi. In memoriam Erich Bergel*. Cei patru instrumentişti, absolvenți ai Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”, cântă de peste două decenii împreună muzică barocă tradițională, dar şi prime audiții contemporane, în stil baroc, ale compozitorilor clujeni. Programul concertului menționat a cuprins cinci asemenea lucrări inspirate fie din barocul clasic, fie din barocul transilvan: *Partita in stile antico* de Hans Peter Türk (*Quasi una Allemanda, Quasi una Sarabanda, Quasi una Giga)* – o muzică melodioasă, impregnată de patina arhaică a *Codexurilor* transilvănene, amintind însă şi de maniera lui Benjamin Britten de a refigura stiluri antice în fome moderne; *Gipsy Songs* pentru soprană şi pian (aici clavecin) de Ede Terényi, lucrare cu influențe din folclorul maghiar şi spaniol, cu ritmuri dansante, pigmentate cu umor şi ornamentații lasciv-pasionale, interpretate de către Mihaela Maxim cu virtuozitate şi o remarcabilă plasticitate, secondată la clavecin de către Erich Türk - muzician complex, riguros în respectarea principiilor de ornamentică şi tempo specifice artei interpretative a barocului; *Suita transilvană* pentru vioară, violoncel, blockflöte şi clavecin de Adrian Borza - o succesiune de dansuri populare scrise în contrapunct imitativ, combinat sau circumscris limbajului modal-eterofonic, sub formă de cântec doinit, de joc lent sau foarte viu ritmat şi foarte viu colorat datorită timbrului particular al instrumentelor; Fuga finală din *Arta fugii*, BWV 1080 de Johann Sebastian Bach, în transcripția pentru orgă a lui Erich Bergel a răsunat, în interpretarea lui Erich Türk, ca o axă ordonatoare de haos, prin amploarea de dimensiuni simfonice a armoniilor obținute din bogăția timbrală generată de registrele orgii dispuse în planuri suprapuse, cu ştiință desăvârşită, măiestrie şi o cunoaştere profundă a labirinturilor armonico-polifonice ale partiturii bachiene. Omagiul adus memoriei lui Erich Bergel s-a contopit astfel, postmortem, cu omagiul adus de către Erich Bergel lui Johann Sebastian. A urmat *Baroccoco* pentru ansamblu de Cornel Țăranu – o combinație savantă şi savuroasă între elemente tipic baroce şi elemente tipice stilului *rococo* – de fapt o ramificație a barocului târziu - adică între dinamica ritmică şi tensiunile adesea crispate, rezultate din severitatea geometriilor contrapunctice, şi relaxarea acestora, introducerea asimetriilor, a strălucirii şi eleganței detaliilor ornamentale. Compozitorul trece cu lejeritate de la polifonia unui fragment de fugă, cu formule ritmice succinte, din *Preludio ostinato*, la cantabilitatea aproape lineară, cu iz arhaic, pigmentată cu sunete quasi onomatopeice, de pasăre în zbor, intonate la *sopraninoblockflöte*, din *Madrigal*, şi de aici la ritmul legănat, de *Siciliană*, tratată şi ea contrapunctic, şi care, printr-o

Ansamblul Baroc Transylvania

foto: Bogdan Meseşan

mişcare de translație firească, plină de fantezie, se converteşte în ritm de *Swing*, după care sfârşeşte, brusc, cu o coda. Concertul s-a încheiat cu *Cântec de stea* pentru ansamblu instrumental şi soprană de Adrian Pop – în realitate, un ciclu de colinde de Crăciun, scrise în stil neo-baroc, infuzat cu o serie de conotații modal-bizantine „din fondul românesc străvechi” şi repartizate câte unui singur instrument sau unui grup de instrumente şi vocii. *Gavota păstorilor, Naşterea Ta, Cristoase, Sara d-astă sară, Coborât-a coborât, Sculați, sculați boieri mari, Junii buni colindători, Tri*

şîoare de mătasă, pun în lumină, pe rând, finețea de spirit şi sensibilitatea compozitorului, simțul sigur al adecvării mijloacelor de expresie la semnificațiile textului sau ideii muzicale: de la arpegierile discrete ale clavecinului, ca o ploaie de luminițe scăteietoare (Gavota..., compusă de autor), la cantabilitatea gravă, misterioasă a violoncelului (Naşterea Ta...), potențată de glasul transfigurat al sopranei; de la ritmurile jubilante ale viorii (Sara...) la frazele de o expresivitate înduioşătoare ale sopranei însoțită de timbrul imaterial al blockflöte-ului, şi de cântul, ca de pasăre, emis de ocarină, vestind apariția miraculosului eveniment (Coborât-a...); de la ritmurile sprințare (Sculați... – adaptatare a Gavotei de către autor -, şi Junii...) la filigranul instrumental, ca suport celest pentru puritatea vocii (Tri şîoare...), şi apoi la întrepătrunderea tuturor motivelor într-o încântătoare țesătură policromă, muzica lui Adrian Pop îi deschide auditorului căi multiple de acces la idealul de Armonie şi Adevăr. Meritul aparține în egală măsură membrilor Ansamblului Baroc „Transylvania" cărora le-a şi fost dedicată lucrarea.

Seara de 20 octombrie a fost rezervată Cvartetului „Transilvan" – una dintre formațiile camerale clujene longevive, constituită în 1987 din câțiva absolvenți ai Academiei de muzică „Gheorghe Dima": Nicuşor Silaghi – vioara a II-a, Marius Suărăşan – violă, Vasile Jucan – violoncel, abia în 1998 fiind cooptat la pupitrul primei viori, Gabriel Croitoru, în locul predesorilor săi, Cristian Tănase şi George Dudea. Programul a cuprins, pe lângă două opusuri clasice de notorietate – *Cvartetul de coarde nr. 19 în Do major, KV 465* de W. A. Mozart, şi *Cvintetul cu pian în La major, D. 667*, „Păstrăvul" de Franz Schubert – *8 Bagatele pentru cvartet de coarde* de Adrian Pop, compozitorul privilegiat al ediției jubiliare a Festivalului clujean!

Cvartetul Transilvan

foto: Bogdan Meseşan

Compuse în 1996, pe versurile poetului german Christian Morgenstern, selectate de către Adrian Pop din volumul *Galgenlieder* (*Cântece de spânzurătoare*), *Bagatelele* reprezintă nu numai continuarea experienței similare din ciclul coral *Gelgenlieder-Bagatellen* compus cu zece ani înainte, ci şi o pasiune mai veche a compozitorului pentru investigarea şi experimentarea valențelor expresive ale vocii umane, demers început prin anii 1974, odată cu primele lui creații corale. În cazul lucrării de față, versurile constituie doar elementul referențial, paratextual, care-i permite să-şi exerseze simțul umorului reclamat de „zgomotoasele poezii, umoristico-fantastice" - sintagmă inventată chiar de către poet - şi să-şi testeze abilitățile stilistice. *Apa,* deşi „fără glas", e totuşi, sub formă de stropi, ca efect al corzilor *pizzicate* ale viorii, proiectat pe unduirile sunetelor prelungi ce trec de la un instrument la altul. Cuvintele alchimice, de vrăji şamanice (*Kroklokwafzi*? *Semememi*! *Seiokronto – prafriplo*...") din *Marele Lalaula*, extind *pizzicato*-ul la toate corzile, acum într-un perpetuum mobile *scherzando*, cu alură clasicizantă. *Suspinul* „visătorului" are accente expresioniste. În versurile suprarealiste din *Hermelina estetică*, Adrian Pop recurge la contrapunctul imitativ, cu ritmuri biciuite, care trec, în crescendo, de la umor la lirism, şi de la unison la pasaje secvențate simetric. *Floarea de tapet* descinde direct din precedenta, cu deosebirea că sunetele, în flageolete insesizabile, redau numai *iluzia* florii. Atmosfera onirică se menține şi în *Pâlniile* unde, expresii ca „lumina lunii", „se prelingea prin gâturile strâmte" ale celor „două pâlnii", transmit ecouri urmuziene, în timp ce muzica trimite la atmosfera *Nopții transfigurate* a lui Schönberg. Acelaşi spirit esoteric planează şi asupra ultimei poezii, *În zadar*, care încheie, ciclic, seria *Bagatelelor*: „Aşadar, aşadar/Apa ar vorbi-n zadar". Frumoasă îngemănare poetico-muzicală! Siguri pe ei şi pe subtilitățile actului interpretativ, în tainele căruia s-au perfecționat în mai multe rânduri, sub oblăduirea unuia dintre membrii celebrului *Cvartet Juilliard* şi a altor câtorva ansambluri de coarde americane, instrumentiştii Cvartetului „Transilvan" au consunat în surprinderea cu acuitate a ambiguităților semantice ale partiturii lui Adrian Pop. Înțelegerea tacită dintre cei patru muzicieni s-a evidențiat cu prisosință în redarea partiturii mozartiene, dar, mai ales, în construirea monumentalului *Cvintet cu pian* de Schubert. Dacă în Mozart, au existat unele ezitări în coerența frazărilor, ca şi lipsa unui cert aplomb în plasarea accentelor, esențiale în sublinierea contrastelor temperamentale specific mozartiene, în Schubert, unde au beneficiat de excepționala colaborare cu contrabasistul Dorin Marc, venind din Germania, şi pianistul Daniel Goiți, Cvartetul „Transilvan" şi-a valorificat întregul potențial tehnico-expresiv şi conceptual. Cu atât mai mult, cu cât era vorba despre o creație de dimensiuni vaste, alcătuită din structuri formale eterogene, cu formule ritmice şi salturi imprevizibile de la o stare psihică la alta, de la cantabilitate la tensiuni dramatice insuportabile, de la momente de o intimitate camerală (unisonul şi solitudinea pianului din partea mediană, sau *tema păstrăvului* preluată din liedul cu acelaşi nume, în partea a patra a cvintetului), la altele, extrovertite (părțile a III-a şi a V-a); de la porțiuni precis măsurate la secvențe total asimetrice, şi de la o repetiție *„da capo al segno"* la alta, niciodată identic, în genere, dificil de asamblat şi de menținut în echilibru. Ideal în postura de leader al cvartetului, Gabriel Croitoru şi prețioasa lui vioară *Guarneri del Gesù*, din patrimoniul viorilor lui George Enescu, a susținut şi asigurat armonia întregului. După aproape trei decenii de când cântă împreună, şi 18 de când

li s-a alăturat Gabriel Croitoru, fiecare instrumentist părea că-şi reglează respiraţia după ceilalţi, fiecare părea să-şi intensifice energia interioară, efuziunea şi virtuozitatea din suma energiilor celorlalţi, fiecare părea să simtă la unison modificările de stil, tempo, agogică, expresie ale acestei muzici pe cât de contorsionate, pe atât de fascinante!

În seara zilei de 21 Octombrie am păşit pentru prima oară, după sfertul de veac de absenţă, în sala renovată a Filarmonicii „Transilvania", pentru a asista la concertul vocal-simfonic susţinut de Corul, pregătit cu atâta competenţă de către Cornel Groza, şi de Orchestra simfonică a Filarmonicii, sub bagheta lui Mihail Agafiţa – dirijor principal al colectivului clujean -, avându-i ca solişti pe pianiştii Balázs Fülei şi Balázs Réti, şi pe tenorul Tiberius Simu. În program: *Concertul pentru două clavecine în do minor, BWV 1060* (versiunea pentru două piane), de J. S. Bach, *Concertul pentru două piane în Mi bemol major, KV 365* de W. A. Mozart, Suita din opera *Dragostea celor trei portocale, op. 33 bis* de Serghei Prokofiev şi, în fine, o primă audiţie absolută semnată Adrian Pop, *Vocile nopţii* (2016), pe versuri de Alexandru Macedonski şi Alfred de Musset, pentru tenor, cor şi orchestră, dedicată Corului şi Orchestrei Filarmonicii „Transilvania".

Corului şi Orchestrei Filarmonicii „Transilvania", dirijor Mihail Agafiţa, tenorTiberius Simu

foto: Robert Puţeanu

Deşi întinerită considerabil, Orchestra Filarmonicii clujene şi-a păstrat standerdele elevate de performanţă dintotdeauna. *Concertul în do minor* de J. S. Bach a fost redat corect, cu rigoarea adecvată stilului baroc-bachian, deşi, delimitarea excesiv accentuată, pe alocuri, a perioadelor ritmice, a lăsat impresia unei interpretări mai degrabă mecanice/mecaniciste. Cu toate că rigoarea stilistică şi vigoarea temperamentală ale celor doi pianişti şi-au făcut simţită prezenţa şi în maniera de abordare a partiturii mozartiene, *Concertul pentru două piane* a avut parte de nuanţe şi frazări mai flexibile şi, ca atare, mai expresive. Orchestra, la fel de riguroasă în acompaniament, a fost un partener activ, promt în reacţiile şi răspunsurile gesticii dirijorului Agafiţa, mereu în întâmpinarea muzicii şi muzicienilor. Desigur că Suita din opera lui Prokofiev a stârnit entuziasmul publicului în cel mai înalt grad. Aici, instrumentiştii orchestrei şi-au relevat maleabilitatea, ştiinţa muzicală, seriozitatea, acurateţea, omogenitatea timbrală – mai ales partida suflătorilor - , capacitatea de a se adapta oricărui gen de muzică, spontaneitatea cu care au transpus în actul interpretativ gortescul, causticitatea, caracterul satiric şi spiritul persiflant al operei inspirate de piesa de teatru omonimă a lui Carlo Gozzi. Bun cunoscător al partiturilor, Mihail Agafiţa s-a rezumat la o gestică minimală, dar foarte eficientă. Timbrul plin, baritonal, al tenorului Simu a deschis lucrarea lui Adrian Pop cu versul interogativ din poezia lui Macedonski *Veniţi: Privighetaorea cântă*: „Se poate crede că vreodată ce e foc sacru se va stinge?", pentru a încheia, în compania corului, cu rostirea vorbelor din titlul acestui prim poem, totodată ultimul vers al poeziei *Noapte de Mai*: „Veniţi: privighetoarea cântă!". Redescoperim odată în plus preferinţa compozitorului pentru formele rotunde, ciclice, pentru alăturarea *acelor* texte – poetice şi muzicale – înrudite prin „corespondenţe subtile", afective, de limbaj sau idei filosofice, cum este cazul celor doi poeţi, cel de-al doilea influenţându-l pe primul, ori al celor doi autori renascentişti, Gesualdo şi Monteverdi, pe care Adrian Pop îi... infiltrează, cu „citate scurte ascunse", în propria-i muzică, găsindu-i „intim înrudiţi cu versurile lui Musset" de pildă. Tratarea contrapunctică a corului, care fie rosteşte, fie cântă, fie şopteşte cuvintele, interferează cu stilul oratorial sau cu cel epic, cu aluzii la scriitura corală mahleriană (în *Floare de măcieş* de Musset), şi chiar la maniera folosită de Enescu în corul din actul I, *„Adonis pe purpură..."* şi în corul final din *Oedip*, când eroul ajunge în preajma „laurului verde şi a narciselor cu chipul alb", în dialogul tenor-harpă din finalul lucrării, *Noapte de Mai* de Macedonski: „Aud ce spune firul ierbii...", unde sonorităţile serafice şi fulgurante, plutesc peste suferinţele şi temerile pământenilor. Şi a fost încă o seară memorabilă din cadrul Toamnei muzicale clujene.

Fülei Balázs, Mihail AgafiţaRéti Balázs

foto: Robert Puţeanu

Ziua de 22 octombrie a marcat însă punctul culminant al aniversării lui Adrian Pop, la împlinirea a 65 de ani de viaţă. În Studioul Academiei de Muzică, Ansamblul „AdHoc", fondat în 2009 de către însuşi

compozitorul, a prezentat unei săli pline, ca de fiecare dată de altfel, o suită de piese din creația sa, scrise între 1997-2016, în succesiune voit necronologică, ce au punctat diferitele lui maniere și direcții de abordare a actului componistic: trasee cantabile, modal-impresioniste, cu deschideri luminoase, aidoma vocalei A, dar și cu agresiuni catastrofice asupra sunetelor, în *Aana* (2016) pentru flaut și pian (Raluca Ilovan – flaut, Eva Butean – pian); ritmuri relaxate, de cântec de leagăn, și linii melodice cu aspect mătăsos, aș spune, ale vocii, în *Și-acum dormi* (2014), pe versuri de Ion Minulescu, pentru soprană și pian (Mihaela Maxim și Eva Butean); ironie cu accente dramatic-expresioniste în partitura sopranei, apropiate de tragismul personajelor din *Wozzeck*, de Alban Berg, sau de tensiunile paroxistice ale unora dintre liedurile schubertiene, în *Viziune* (2008), tot pe versuri de Ion Minulescu; *autocitarea* unor motive și idei din alte lucrări proprii (un cor scris prin anii 1970, spre exemplu), și „transplantarea" lor în noua muzică, de factură polifonică, eterofonizată pe alocuri, cu inserturi modale de bocet și aluzii bizantine, în *Riccorenze/ Recurențe* (2015) pentru trio de coarde (Melinda Béres – vioară, ovidiu Costea – violă, Vlad Rațiu – violoncel); secvențe de teatru muzical, în *Onkel Fritz - scenă pentru voce și pian*, cu nuanțe predominant umoristice, în care au fost angrenate soprana Mihaela Maxim și pianista Eva Butean, în costumații bizare, ca în benzile desenate imaginate de către poetul și desenatorul german Wilhelm Busch (1832-1908) – o parodie în care Adrian Pop și-a dezvăluit latura ludică a personalității sale discrete, aparent impenetrabile; ritmuri de joc țărănesc, cu ritmuri aksace repetitive, de mare virtuozitate, combinate cu motivele unei colinde învățate de către autor de la bunica sa, dar și cu elemente bizantine, în *Gordun* (2005) – denumirea populară străveche a *contrabasului* – scrisă pentru violoncel solo (Vlad Rațiu); o textură pe care sunt imprimate, în culori vii, ca pe un covor țărănesc, forme, linii, ritmuri diferite, dispuse în varii combinații contrapunctice, suprapuse ca într-un palimpsest în care distingem straturi de sonorități medievale, polifonice, cantabil-clasicizante, modale, punctualiste, într-un cuvânt, un mozaic sonor de o incontestabilă frumusețe și unitate, în *Sonata pentru cvintet de suflători* (1997), impecabil interpretată de către Raluca Ioan – flaut, Adrian Cioban – oboi, Aurelian Băcan – clarinet, Rareș Sângeorzan – fagot, Ionuț Marina – corn. Versați atât în repertoriul clasic universal, cât și în cel modern și contemporan, instrumentiștii ansamblului AdHoc au devenit de mult un punct de referință, în egală măsură pentru viața muzicală autohtonă și pentru cea internațională, îmbogățind paleta interpretativă a zilelor noastre cu prestanța lor profesională.

Adrian Pop, Ansamblul "AdHoc"

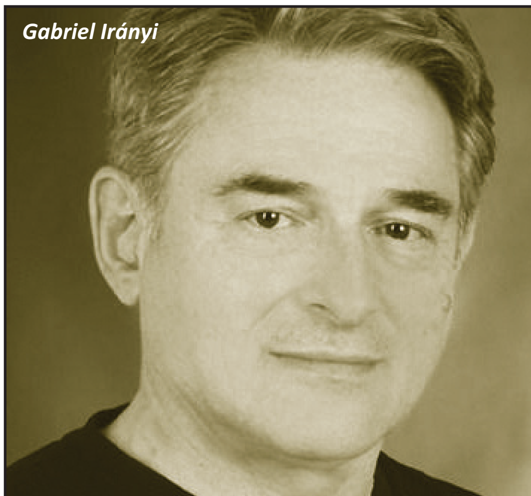
foto: Robert Puțeanu

În concertul din 24 octombrie am avut bucuria reîntâlnirii cu ansamblul SonoMania condus de către compozitoarea Diana Rotaru. Programul, alcătuit din lucrări relativ scurte ca durată, a debutat cu o primă audiție absolută dedicată formației: *A Bradului* pentru soprană, clarinet, vioară și pian (2016) de George Balint. Conform afirmației compozitorului, piesa „reprezintă o stilizare în mod personal a cântecului de bocet", asupra căruia s-a documentat consultând volumul *Cântecul zorilor și bradului* de Mariana Kahane și Lucila-Georgescu Stănculescu. Stilizarea la care se referă George Balint are în vedere, de fapt, scoaterea bocetului din contextul lui strict ritualic, primitiv, murmurat individual ori colectiv, și reintegrarea lui, prin salturi intervalice peste octavă, comparabile cu hăulitul, dar tragice în neliniștea lor disperată, în spațiul de necuprins al Cosmosului, în Centrul simbolic al lumii, în „timpul mitic al începutului" despre care vorbește Mircea Eliade. Vocea Viorică Anușca are o atare capacitate de transcendere, de a se suspenda în eter pentru a găsi matricea arhetipală a bocetului, în contrast cu acordurile greoaie, materiale ale pianului se zbat între dramatismul ritmurilor repetitive și pasaje modal-cantabile modificate agogic, în etape succesive, creând un adevărat poem concertant pentru voce și ansamblu instrumental. Piesa se dovedește a fi extrem de elaborată, extrem de complexă în privința formulelor ritmico-expresive ce par să parcurgă ori să evidențieze diferite variante de bocet: de la cel arhaic autentic la cel din cultura orală, transcris de

Raluca Stratulat, Veronica Anușca, Diana Rotaru, Olga Podobinschi, Mihai Pintenaru

foto: Robert Puțeanu

culegătorii populari, nu o dată confundat cu doina de jale, şi de aici la cel stilizat, dar care rămâne în mod evident tributar modelului primordial. Am admirat şi acum precizia matematică a gesticii dirijorale a Diana Rotaru, precum şi siguranţa asumării esenţei spirituale transmisă de construcţia lucrării, de către Mihai Pintenaru – clarinet, Raluca Stratulat – vioară, Olga Podobinshi – pian. Scurtă, dar expresivă, piesa Dianei Rotaru, *Meander* pentru clarinet, destinată iniţial saxofonului alto, porneşte dinspre registrul grav înspre cel acut, cu un incipit spiralat, dual, modal-cromatic, cu efecte la fel de ambigue, de doină-bocet sau bocet doinit, şi pasaje telurice generatoare însă de ecouri rafinate! „Arabescurile sinuoase", dintre un registru şi altul, „se încolăcesc obsesiv, claustrofobic", cum notează autoarea, „pe un mod cromatic compus iniţial din numai patru sunete", în ritmul mişcărilor la fel de sinuoase ale şarpelui, a cărui imagine i-a sugerat Dianei proiectarea acestei muzici. Posesor al unei tehnici instrumentale remarcabile, muzical şi sensibil, Mihai Pintenaru a subliniat cu perspicacitate semnificaţia ascunsă a *Meandrelor*. Şi, din nou, o pagină de Adrian Pop: *Şapte fragmente din Tristan Tzara pentru voce şi pian*. Încă o dată am luat notă de simţul psihologic al compozitorului, în surprinderea „trăirilor sinuoase ale iubirii", dar şi de spiritul său ludic, în acord cu conţinutul ideatic al poemele lui Tzara. Vorbită sau cântată, insinuantă, *glissată*, lascivă sau melancolică, ştima sopranei s-a apropiat mult, în unele momente, de stilul cultivat de către Debussy în *Pelléas et Mélisande*, iar în altele, de *factura cântecelor profane* ale lui Henry Purcell. Dezinvoltă şi mereu disponibilă să abordeze cele mai incomode partituri, Veronica Anuşca şi-a mlădiat vocea, spiritul, intelectul în funcţie de tendinţele expresive ale muzicii. A urmat lucrarea lui Mihai Măniceanu, *Cantabile e Presto* pentru vioară şi pian. Titlul reproduce titlul piesei pentru *flaut şi pian* de George Enescu, doar conjuncţia *şi* fiind scrisă în italiană – *e* simplu, fără *t*-ul final din varianta franceză – iar flautului îi ia locul vioara! Lucrarea a fost compusă „în contextul proiectului N-ESCU: *Variaţiuni pe o temă de George Enescu*, organizat în 2015 de către Muzeul Naţional „George Enescu" din Bucureşti". Autorul menţionează şi apelul la elemente episodice din temele primei şi celei de-a treia părţi ale *Simfoniei I*, ca şi „la unele momente din *Sonata a III-a pentru pian şi vioară* şi din *Sonata în fa diez minor pentru pian solo* de George Enescu". Predilecţia sa pentru structuri armonico-ritmice complexe, de anvergură orchestrală sunt prezente şi în *Cantabile e Presto* unde, presupusele ecouri enesciene, rămân însă doar în spaţiul virtual, al probabilităţilor. Vioara îşi scrijelează sunetele în acut, ca într-un cuptor de ardere a ceramicii, pentru a o transforma în porţelanul cel mai fin, cu ajutorul flageoletelor; pianul îşi strămută acordurile masive pe întreaga claviatură, iar efemera acalmie e invadată de incisivitatea ritmurilor extrovertite. Măiestria Ralucăi Stratulat a constat în naturaleţea şi siguranţa cu care a trecut de la universul frust, la „universul elegant". Compusă, într-o primă variantă, pentru soprană şi flaut, cu ocazia aniversării a 80 de ani ai dirijorului timişorean Remus Georgescu, piesa *Linişte*, pe versuri de Lucian Blaga, în formula pentru soprană şi clarinet de Gabriel Mălăncioiu datează din 2016 şi a fost compusă „la sugestia ansamblului SonoMania". Tânărul compozitor a gândit această muzică inspirată de poemul filosofic blagian, cu ramificaţii existenţiale – "*O, cine ştie, suflete,-n ce piept îţi vei cânta şi tu odată, peste veacuri*...?" - sub forma unei linii spiralate ce leagă modalismul discret al clarinetului de vocalizele în salturi ale sopranei care începe prin a rosti cuvântul „linişte". Ambii interpreţi definesc *liniştea* prin sunete delicate, tremolate, lineare, cu sporadice formule ritmice inegale despicate de strigătul sopranei în supraacut, pe cuvintele „razele de lună". Brusc, soprana, secondată de clarinet, iniţiază o melopee vorbită, cu iz de *sprächgesang*, recitând ultimele versuri ale poeziei lui Blaga, de la „...*cine ştie, suflete,-n ce piept*..."?, repetând interogaţia până la dispariţia ei în şoaptă. Ca de obicei, Gabriel Mălăncioiu optează pentru construcţii muzicale concentrate, sintetice, esenţiale. Prin *Ancient Dance* (Dans vechi, antic) pentru vioară şi pian, creaţie a compozitorului japonez Toshio Hosokawa, pătrundem într-o lume a *cezurilor*. Cerul (vioara) şi Pământul (pianul), Spaţiul şi Timpul par a fi separate, şi în acelaşi timp unite prin efectele produse pauzele expresive dintre sunete şi acorduri, de respiraţii şi tăceri care separă golul de plin, obiectele de umbra lor, şi amprentele păstoase de tuş de spaţiile albe, vidate, ca în stampele japoneze, în lipsa cărora însă lumea şi-ar pierde vizibilitatea. Risipite în diferite puncte din spaţiu, ca pietrele de pe suprafeţele japoneze acoperite cu nisip, în cele patru colţuri ale împrejmuirii, invitând privitorul la contemplare şi reflecţie asupra sacralităţii lumii şi vieţii, sunetele ascuţite ale viorii şi arpegierile învolburate ale pianului au „rezonat în corpul uman", aşa cum şi-a dorit compozitorul, trezindu-i Sinele din amorţeală. Ultima lucrare i-a aparţinut Doinei Rotaru: *Bocet IV pentru soprană, clarinet, vioară şi pian*. Cu toate că *bocetul* a devenit *leit-motivul* majorităţii creaţiilor sale, înveşmântările, contextele, intensităţile sonore, formulele ritmico-modale, sensurile lui sunt mereu altele. Cel pe care l-am auzit în concertul formaţiei SonoMania a fost scris în 2013, la scurtă vreme după trecerea în nefiinţă a Mamei compozitoarei. De aici caracterul profund tragic al acestei doine de jale, de o tristeţe incomensurabiă, strigătoare la cer! Căci, aşa cum spune bocetul, „zorile nu au (mai) zorit", iar „Mămuca" nu a mai apucat să „calce" sau să „ude ograda...". Muzica variază între „melodia specifică bocetului românesc", tânguitoare, cu vagi trimiteri către doina maramureşeană cu noduri, şi bocetul devenit cântec doinit, cald, luminos, mîngâietor, ca o promisiune cathartică a eternizării spiritului. Ideea e restituită de cantilena clarinetului şi de siflarea sunetului final, ca o expiere, sugerată cu trăire autentică de către Mihai Pintenaru.

Gabriel Iranyi

Miercuri, 26 octombrie, Sala Studio a Academiei de Muzică a găzduit un nou *Portret componistic*, dedicat compozitorului Gabriel Iranyi la împlinirea vârstei de 70 de ani. Şi de data aceasta, reunirea în acelaşi concert a diferitelor opus-uri „de autor", a înlesnit cunoaşterea sa din

varii perspective – stilistice, culturale, intelectuale, spirituale. Din acest punct de vedere, Gabriel Irányi mi se pare a fi exponentul creatorilor reflexivi, cu o gândire preponderent abstractă, carteziană, asimilată „spiritului geometric". În acelaşi timp însă, compozitorul clujean are vădite propensiuni spre arta plastică, sculptură, literatură, aşa cum reiese şi din tematica multora dintre partiturile sale. De pildă, *Klavierzyklus II* pentru pian, este „un omagiu adus unui pictor foarte preţuit de mine: Paul Klee". Pânzele pictorului abstract, elveţian, pasionat şi chiar practicant al muzicii de cameră a constituit, desigur, o sursă vastă şi variată de inspiraţie pentru compozitorul clujean. Prin cele patru secţiuni ale *Ciclului pentru pian,* Gabriel Irányi urmăreşte metamorfozarea „structurii intervalice de bază", de la încifrarea într-o înşiruire de acorduri placate, analoge suprapunerilor cubiste intens colorate, ca de pildă cele din *Amintirea unei Grădini* sau *Case albe şi roşii* de Paul Klee, ivite instantaneu în formule ritmice segmentate, sparte, la flexibilizarea sonorităţilor din registrul acut, fără ca baza acordică să-şi modifice semnificativ impuslivitatea, doar recuperând ceva din omogenitate (poate ca în *Peisaj cristalin*?), şi de aici la o serie de poliritmii şi politempii

Hector Lopez, Zsolt Török, Silvia Sbârciu, Vlad Răceu

sticloase, ludic şi cu umor arpegiate (*Peştele Magic*?, din 1925), şi la revenirea acordurilor placate, cu tendinţe consonante însă, şi sunete aproape delicate (*Abstracţie cu referire la un copac înflorit*?, datat, de asemenea, 1925). Foarte potrivit temperamentul artistic al pianistei Silvia Sbârciu pentru tălmăcirea acestor forme cubiste/abstracţiuni colorate, în al cărei cânt, fiecare sunet, fiecare suspensie dintre sunete şi acorduri era gândită lucid şi echilibrat. *Omagiu lui Chagall*, pentru pian, scris în 1987, la centenarul naşterii pictorului, debutează cu o expunere spectaculoasă de sunete pe întreaga claviatură, într-un *ex abrupto* brutal. Din ritmurile repetitive se desprind sunete solitare, ca nişte secunde *ciupite* de pe corzile viorii minuscule ţinută de peştele zburător („înaripat", ca să folosesc termenul propus de către autor pentru a defini unul dintre conceptele cu care operează aici) aşezat pe o pendulă suspendată între cer şi pământ, ca pe un vehicol *hors temps*, din primul tablou care l-a inspirat pe Gabriel Irányi în Omagiul chagallian: *Timpul e nemărginit* (sau *nu are limite*). După ce discursul devine mai coerent, apare, prin voia „hazardului" (?!) – denumirea altui concept pus în joc de Gabriel Irányi - o intenţie de *coral* (mai degrabă *organum* medieval), şi un citat dintr-un cântec ebraic „vechi de aproximativ 3000 de ani". Este momentul Adevărului christic, care-l va obseda pe pictorul evreu de origine rusă, până acolo încât îşi va transpune obsesia în tabloul cu acelaşi titlu, *Obsession*, cel care i-a servit drept suport muzicianului clujean atunci când a compus piesa omagială. Înclinaţia lui Gabriel Irányi pentru conglomeratele acordice, pentru incipiturile agresive, pentru contraste puternice, pentru geometrii quadrate, dar şi pentru tăceri şi suspensii sunt evidente şi aici. Silvia Sbârciu s-a avântat în oceanul de ritmuri şi culori, cu virtuozitate pasională, ştiinţă şi cutezanţă. *Bird in Space* (*Pasăre în Spaţiu*) devoalează şi latura metafizică a gândirii compozitorului aniversat. Ceea ce l-a interesat la sculptura lui Brâncuşi a fost simbolul zborului ce semnifică „despărţirea sufletului de corp", dar şi noţiunile de Timp şi Spaţiu derivate din acţiunea zborului în sine. Deloc ilustrativă, muzica sa reuşeşte ca, prin îmbinarea, împletirea liniarităţii unui sunet cu armonicele lui naturale, să indice *ideea* de zbor – planat sau dinamizat de fîlfâirea aripilor. De altfel, pe scenă fuseseră expuse, pe două panouri negre, într-o parte forma unei păsări imense, dintr-o textură albă, pufoasă, văzută parcă din spaţiu, iar în partea opusă, o singură aripă, tot albă, fie a unei păsări rănite, fie a păsării văzute din profil... Au urmat *Patru mişcări pentru vioară şi pian*, de factură weberniană, o altă modalitate de a exprima scurgerea Timpului în ritmuri sincopate, în fluxuri continue-discontinue, dilatat sau comprimat, în funcţie de starea psihică – aspecte surprinse cu destulă înţelegere şi precizie de către Vlad Răceu, şi cu fineţe expresivă şi aplomb, de către Silvia Sbârciu. Cea mai reuşită dintre toate mi s-a părut însă lucrarea *Denkbilder* (*Imagini mentale* sau *gândite*) pentru violoncel solo. E vorba despre trei secvenţe intitulate *Sursa corzii, Studiu la Laokoon* şi *Despărţindu-mă de Sisif*. Făcând abstracţie de trimiterile de ordin tehnic sau mitologic din titluri, muzica parcurge un traseu expresiv de o mare frumuseţe. Sunete şi acorduri consonante se suprapun secvenţial, prin tehnici de arcuş variate; din conglomeratele ritmice se detaşează sunete luminoase, ce conduc invariabil la armonie şi ordine, iar ritmurile cazone se transformă şi ele, ca prin minune, în linii cantabile. Zsolt Török, mezinul familiei de violoncelişti, a fermecat pur şi simplu audienţa, cu tehnica virtuoză fulminantă, adevărată operă de artă (!), cu simţul unei frazări elocvente, logic articulate, cu intuiţia clară a sensului devenirii discursului. Tânărul artist a valorizat la maximum şi muzica celor *3 Momente muzicale pentru vioară şi violoncel* - una dintre partiturile „favorite" ale compozitorului Irányi. Este o muzică „de stare", construită din unisonuri, consonanţe, ritmuri eterogene, octave pe duble corzi, la ambii instrumentişti, din jocul sunetelor virtuale, impalpabile, dar care-şi declină spontan identitatea. Dacă în *Patru mişcări pentru vioară şi pian*, intervenţiile lui Vlad Răceu fuseseră oarecum anemice, de data aceasta, în compania stimulatoare a lui Zsolt Török, interpretarea sa a dobândit anvergură şi accente ferme, iar sunetul a căpătat intensităţi gradate progresiv, până la atingerea transcendenţei. A fost încă o seară generatoare de trăiri spirituale înalte.

Gongul final al *Toamnei muzicale clujene* a răsunat Vineri, 28 Octombrie, când, în sala Colegiului Academic, Corul şi Orchestra Filarmonicii „Transilvania", l-au aniversat pe dirijorul Cristian Mandeal, la împlinirea vârstei de 70 de ani. Emoţionantă revenire, după mai mult de trei decenii, la pupitrul de la care dirijase colectivul Filarmonicii clujene timp de opt ani, în perioada 1980-1987! În faţa unei săli arhipline, Cristian Mandeal a oferit publicului mai vechi şi mai nou, *Concertul nr. 2 pentru pian şi orchestră în Si bemol major, op. 83* de Johannes Brahms – solistă Oxana Corjos – şi *Simfonia a IX-a în re minor, op. 125* de Ludwig van Beethoven. Încă de la primele fraze, Oxana Corjos a imprimat partiturii brahmsiene un tonus

Oxana Corjos, Cristian Mandeal

foto: Robert Puţeanu

impetuos, implacabil, cu acorduri poate excesiv cadenţate, şi arpegieri rigide uneori. Dar, dincolo de aceste aspecte care ţin, totuşi, de viziunea subiectivă a pianistei, ca şi de unele ezitări în continuitatea unora dintre pasajele de virtuozitate, Oxana Corjos a relevat consistenţa intrinsecă a sunetelor, a modelat frazele cu muzicalitate şi eleganţă înnăscute, lăsându-le să respire independent, atunci când nu erau integrate osmotic în masa orchestrală, a subliniat cu determinare latura clasică, sobră, monumentală, riguros-intransigentă a personalităţii compozitorului romantic german. La cererea publicului, Oxana Corjos a cântat, în memoria bunicului Victor Iuseanu, una dintre compoziţiile acestuia, *Cutia cu muzicuţe*, din ciclul de *8 Piese pentru pian în Re major*. Autor al integralei creaţiilor simfonice şi vocal-simfonice brhamsiene, Cristian Mandeal a construit „regia" dirijorală a *Concertului în Si bemol major pentru pian*, întocmai ca pe o „simfonie cu pian obligat", aşa cum a fost supranumit, revărsând asupra muzicii întreaga energie interioară, capabilă să însufleţească discursul sonor, dar şi să stăvilească tendinţa de expandare a tempo-urilor, ce riscă oricând să disperseze esenţa conţinutului ei ideatic. Viziunea lui asupra muzicii, hrănită din ştiinţa fenomenologică a actului dirijoral, conform căreia dirijorul este doar un declanşator al conştiinţei/conştientizării colective însuşite în procesul repetiţiei, s-a manifestat deplin în *Simfonia a IX-a* de Beethoven, dirijată fără partitură. Deşi nelipsită din concertele cu profil jubiliar, *Simfonia în re minor* nu încetează să-şi mai arate câte o faţetă, atunci când dirijorul ştie să iscodească şi cele mai neînsemnate cotloane ale partiturii. Cu o gestică mult temperată în ultima vreme, dar la fel de eficientă şi bogată în sugestii şi nu lipsită de efervescenţa pe care i-o dă contactul cu adâncimile textului muzical, Mandeal urmăreşte mai ales efectul detaliilor odată conştientizate, asupra întregului, iar la nevoie le extrage din înseşi structurile constituite, pentru a le face remarcată importanţa în contextul general. Simfonia beethoveniană i-a permis lui Cristian Mandeal să-şi etaleze şi atributul de constructor aproape infailibil al unui edificiu sonor de amploarea şi dificultatea acesteia. A avut însă şi norocul de a colabora cu un colectiv orchestral receptiv în genere la respectarea exigenţelor fiecărui dirijor, un colectiv cu un excelent compartiment al suflătorilor, în special al alămurilor, corzi cu sonoritate omogenă şi tehnică performantă şi un ansamblu coral pregătit de trei decenii de către maestrul Cornel Groza, şi care nu-şi dezminte tradiţia instaurată de către Dorin Pop în 1972, de a cultiva claritatea dicţiei, de a nuanţa şi accentua frumos cuvintele şi frazele, pentru a face inteligibilă orice creaţie. Cvartetul vocal al Simfoniei, alcătuit din soprana Diana Ţugui, mezzosoprana Cristina Damian, tenorul Tiberius Simu şi baritonul Cristian Hodrea, perfect armonizaţi ca timbralitate şi dozaj al intensităţii edmisiei vocale, a sporit calităţile ansamblului coral-simfonic clujean conferind concertului de închidere a celei de-a 50-a ediţii a Festivalului Internaţional „Toamna muzicală clujeană", fastul şi prestanţa cuvenite unui asemena eveniment jubiliar.

Corul şi Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania", Cristian Mandeal, Cornel Groza dirijorul corului, Diana Ţugui, Cristina Damian, Tiberius Simu, Cristian Hodrea

foto: Robert Puţeanu

Pe lângă felicitările pentru organizarea fără cusur a evenimentului, se cuvine să reiterez, şi pe această cale, mulţumirile pe care le datorez direcţiei Filarmonicii „Transilvania", şi, în special, doamnei Oana Andreica, pentru solicitudinea şi ospitalitatea desăvârşită de care am avut parte în cele zece zile petrecute în acest „*civitas primaria*" al Transilvaniei, de care mă leagă cele mai frumoase şi statornice amintiri.

Despina PETECEL THEODORU

Festivalul Internațional de Muzică Nouă „Intrada”, Timişoara, ediția a III-a

Trecerea spre luna noiembrie în viața concertistică timişoreană i-a revenit festivalului de Muzică nouă „Intrada” pe osatura stagiunii filarmonicii „Banatul” desfăşurându-se între cele două concerte simfonice săptămânale tradiționale ocupând şi spațiul dintre ele cu o abundență de manifestări cu creații în cea mai mare parte în

Cristian Miclea (clarinet)

primă audiție, mai ales dacă ne gândim la muzica scrisă în zilele noastre. Pentru a treia oară acest Festival aşteptat cu precădere de cei care vor să urmărească evoluția creației muzicale de pretutindeni şi cu deosebire de la noi a adus satisfacții celor dornici să audă pe viu ce se scrie azi şi cum se conturează drumul evolutiv al artei sunetelor. Organizatorii din partea filarmonicii noastre, şi aici trebuie să amintim în special membrii formației „Contraste” - Doru Roman şi Sorin Petrescu - implicați şi în interpretări de referință ce au înflăcărat chiar publicul, au găsit pentru această ediție chiar şi o temă călăuzitoare „Din şi spre viață” pe care muzica s-o sugereze.

Cele două concerte simfonice din ultimele zile ale lui octombrie şi început de noiembrie, au flancat festivalul, formând şi stâlpii de bază ai acestuia, cu reuşitele interpretative şi considerația apreciativă a publicului. Filarmonicii din Arad i-a revenit debutul cu austriacul Karlheinz Siessl care a reuşit să ne ofere cu discernămînt artistic lucrări de Jeannot Heinen, Xiaoxong Chen sau Michael Huber cu participarea pianistului austriac Michael Schöch şi două opusuri autohtone de Sebastian Androne şi “Concertul pentru clarinet” de Maia Ciobanu cu dezinvolta interpretare a timişoreanului Cristian Miclea. Iar Filarmonica noastră a încheiat festivalul sub bagheta dirijorului maghiar Huba Hollököi lucrări de Bruno Strobl, Kalevi Aho cu saxofonista germană Diane Hunger şi de conaționalii noştri Adrian Iorgulescu, Violeta Dinescu cu pianistul Sorin Petrescu şi percuționictul Doru Roman care a susținut şi partea solistică din opusul compozitorului timişorean Gabriel Mălăncioiu.

Alte opt manifestări în săli diferite au îmbogățit paleta repertorială în diferitele genuri camerale şi vocale. După un Simpozion de muzicologie derulat într-un cerc restrâns de specialişti (desfăşurat concomitent cu Congresul de Muzicologie organizat de Societatea Internațională de Studii muzicale coordonat de Conf.Dr. Laura Veronica Demenescu), a urmat Concertul Ansamblului AdHOC din Cluj cu lucrări autohtone bine puse la punct, conduse de Matei Pop şi prezentate de Adrian Pop, intervenție salutară mai ales că a lipsit un program de sală detaliat. În partea a doua a programului am audiat o prezentare concertant-scenică aparte, cuprinzând selecțiuni din opera modulară MAIISM de George Balint, grupate sugestiv sub titlul „Viața după Osho”. Sub bagheta dirijoarei Mihaela Silvia Roşca au evoluat soliştii vocali Stanca Manoleanu, Mihaela Işpan, Traian Mihai Mişcu, Bogdan Sărăcin şi actorii Otilia Uzun şi Raul Băştean, acompaniați de Orchestra de cameră a Filarmonicii „Banatul”.

După un Concert prelegere – prin contribuția Trio-ului „Contraste”, un interesant Recital de acordeon susținut de francezul Pascal Contet, integrând şi debutul pianistului Cosmin Gavrilă, care a prezentat şi o lucrare de Remus Geogescu –, am ajuns la Concertul aproape maraton din care ne-au rămas amprentate evoluția Corului Liceului de muzică cu dirijoarea Maria Gyuris, lucrarea timişoreanului Gabriel Almasi cu vibrafonistul Ovidiu Andriş şi cântul violonistei Diana Moş acompaniată la pian de Mihai Ungureanu. O notă aparte a lăsat şi Recitalul de familii - *Viața în doi* - cu soprana Bianca Manoleanu şi pianistul Remus Manoleanu, pianiştii timişoreni Manuela Iana-Mihăilescu şi Dragoş Mihăilescu, Adriana Dogariu şi Sorin Dogariu (cu un opus chiar de György Kurtag originar din Lugoj) precum şi violoniştii Gabriela Petrila şi Lucian Petrila. Iar ansamblul de constituție feminină „Volta” (Laura Roman - vioară, Iuliana Ambăruş - violă şi Andreea Olariu - pian) a prilejuit

foto: Cosmin Danciu

Orchestra de cameră a Filarmonicii Banatul, dirijor Mihaela Silvia Roşca

evidențierea sopranei Ramona Morărița. Apoi, ansamblul „Percutissimo” condus de Doru Roman şi Corul Filarmonicii condus de Iosif Todea cu o impresionantă lucrare de Robert Dycke (*Întru*, *El era viață*) beneficiind de aportul violoncelistei Alexandra Guțu. Seara s-a sfârşit la Biserica Piaristă care a găzduit un interesant recital al trombonistului englez Barrie Webb însoțit de proiecții video cu frumoase vitralii.

Damian VULPE

Interviu cu pianistul Sorin Petrescu

Laura Mânzat: *Această a treia ediție a Festivalului "Intrada" se arată foarte interesantă, concertele fiind orientate spre o temă: „Din şi Spre Viață". Au reuşit compozitorii invitați să reflecte această idee în muzica lor?*

Sorin Petrescu: Sigur, putem să discutăm dacă un compozitor reuşeşte să convingă publicul de veridicitatea mesajului său, dacă pune un titlu şi ascultătorul prinde astfel ceva din sensul dorit. Există şi exemple celebre din trecut, o anumită tematică, o anumită idee, era uneori lăsată pe drum de inspirația autorului care ajungea în direcții total opuse şi îndepărtate de ideea inițială. Noi am încercat să adunăm sub acest "motto"- "Din şi Spre Viață" o multitudine de lucrări în toate stilurile.

L.M.: *Cum ați organizat cele opt zile de concerte? Am văzut că ați combinat creațiile româneşti cu lucrări ale unor compozitori din străinătate şi programul conține într-adevăr o diversitate de genuri - aveți creații camerale, corale, aveți şi o operă chiar.*

S.P.: Da, aşa trebuie să fie un festival, de o mare diversitate. Ponderea o au totuşi compozitorii români. Şi ca să fac o paranteză, foarte mulți dintre noi, cei care spunem că suntem mândri de George Enescu, nu-i cunoaştem opera. Sunt chiar şi muzicieni care nu-i cunosc opera. Dar, în primul rând, noi ar trebui să-l iubim pe Enescu. El spunea că "dacă nu promovăm cultura şi muzica noastră, o să devenim o colonie muzicală". Chiar dacă a fost foarte greu, noi am încercat să facem în acest festival o panoramă a muzicii româneşti, pusă desigur în dialog cu lucrările compozitorilor din alte țări.

L.M.: *Fiecare concert este structurat după o idee. Ați avut un concert-prelegere pe tema vieții şi morții, un recital de familii apoi un spectacol de muzică şi proiecții video. Ați dorit să realizați o mai mare apropiere de public prin aceste moduri inedite de prezentare a muzicii?*

S.P.: Aşa este. Publicul este acelaşi. Cum să-l determini să vină în fiecare zi la concert? Prin aceste idei tematice am încercat să atrag şi alte categorii de public, în afară de publicul fidel. Avem un concert şi la Biserica Catolică Piaristă din centrul Timişoarei. Este un eveniment deosebit, Barrie Webb va cânta un Requiem pentru trombon solo însoțit de proiecții de vitralii. Apoi va fi tema "Viața în doi", cu familii de muzicieni care sigur va sensibiliza, pentru că susține ceea ce doar într-o familie adevărată poate exista.

L.M.: *Credeți că publicul simte nevoia şi de anumite explicații înainte de a asculta lucrările?*

S.P.: Da, lumea care se apropie instinctiv de muzica de azi, simte nevoia să aibă şi anumite repere, să deschidă nişte ferestre de percepție. Am experimentat deja modul acesta de a prezenta lucrările contemporane şi întotdeauna a ajutat. Iar menirea muzicianului este să facă cunoscută publicului cultura.

Interviu realizat de **Laura Ana MÂNZAT**
republicat după Radio România Muzical (vineri 4 nov. 2016)

Reuşită seară de muzică contemporană

În derularea Festivalului INTRADA, cea de-a cincea zi, marți, 1 noiembrie 2016, a fost deschisă de Corul de fete al Colegiului Național de Artă "Ion Vidu" din Timişoara, condus cu multă dăruire şi exigență profesională de către prof. dr. Maria Gyuris. Din bogatul repertoriu de muzică contemporană al formației, pentru că era Seara tuturor sfinților, publicul a putut asculta glasurile de îngeri ale tinerelor fete în interpretarea lucrării *Aleluja*, pentru cor şi percuție de Térenyi Ede (la trianglu şi gong: Bogdan Blescun). Următoarea piesă, *Bustapi – "For the Peace"*, de Javier Busto, are la bază un mic scenariu propus de compozitorul spaniol şi anume, este vorba de întâlnirea a două grupuri de culturi diferite, care, de spaima necunoscutului reacționează agresiv, apărându-se instinctiv, ulterior cele două grupuri înțelegând că nu violența este calea de a se cunoaşte, ci se poate conlocui doar prin înțelegere şi pace. Această lucrare a fost o provocare pentru formație, partitura scrisă cu divizii de 4-6 voci, într-o armonie modală, a solicitat şi o coregrafie pe scenariul propus de compozitor (încheiată cu o ploaie de confetti, spre deliciul tinerilor spectatori), însă ansamblul s-a achitat cu brio, printr-o emisie, acuratețe şi omogenitate exemplare.

Ovidiu Andriş, un tânăr care se afirmă din ce în ce mai mult pe scenele timişorene, a interpretat la vibrafon, cu o virtuozitate remarcabilă, piesa *Sospira* a compozitorului timişorean Gabriel Almasi. Piesa, scrisă în 2011 la comanda percuționistului Doru Roman pentru Concursul Internațional de percuție Timişoara este un omagiu adus bunicului compozitorului şi se află deja în repertoriul mai multor instrumentişti.

Tehnică impecabilă, lejeritate, dinamism, temperament, sensibilitate, rezistență este impresia pe care ne-a lăsat-o violonista Diana Moş, acompaniată în aceeaşi măsură de pianistul Mihai Ungureanu, doi interpreți excepționali, într-un program cameral deosebit de dificil. Este vorba despre compozitori bine-cunoscuți publicului timişorean: Ulpiu Vlad (*Sonorități* şi *Nu mă uita VI*), Nicolae Brânduş (*Glose*), Ştefan Niculescu (*Echos II*), Dan Dediu

(*Bestiaire*). O mențiune specială pentru lucrarea compozitorului Dan Dediu, care, plin de inventivitate cum este, ne-a ținut cu sufletul la gură până la finalul suitei, publicul așteptând cu nerăbdare să audă titlurile deosebit de sugestive ale mișcărilor.

În pofida scriiturii moderne a liedurilor *Argonautica* pe versuri de Radu Stanca și *Amurg de toamnă* pe versuri de Lucian Blaga, compuse de Remus Georgescu, cu o intervalică deloc facilă pentru vocea solistă în ideile muzicale de mare plasticitate, interiorizând sentimente puternice, acestea au fost interpretate cu sensibilitate și culoare de către mezzosoprana Camelia Fornwald-Docea, susținută printr-o reală participare de pianista Adriana Dogariu, într-un dialog viu, deosebit de expresiv.

Mihai Ungureanu

Cavatina pentru fagot și acordeon, "Arbor", de Laura Ana Mânzat a fost compusă special pentru Festivalul Intrada din această toamnă. Creația în formă de lied, în care se îmbină lirismul cu ritmica expansivă, a permis o etalare a performanței si sensibilității celor doi interpreți, fagotistul Radu Țaga și acordeonistul Marko Ristič (Serbia), un tânăr student foarte talentat, în plină ascensiune. „Încă de la început, pe fondul unei desfășurări ritmice „ostinato" la acordeon, fagotul își expune tema doinită, clădită din sunete lungi care alcătuiesc o melodie suport pentru jocul de apogiaturi. Totul este în evoluție, până la partea mediană în care fagotul își etalează posibilitățile tehnice și de virtuozitate, extinse pe întreg ambitusul, de la sunetele cele mai grave, profunde, până la culmile zonei acute. În a treia secțiune, revine materialul de la început dar transfigurat, cu o melodică mult mai luminoasă, concluzivă," sunt spusele autoarei despre această minunată lucrare.

Din *Partita* pentru fagot solo de Gordon Jacob, Radu Țaga a interpretat *Preludiu, Presto* și *Capricietto*, compozitorul american dovedind o bună cunoaștere a posibilităților tehnice și expresive ale instrumentului, lucrarea fiind redată de către fagotistul timișorean cu un aplomb deosebit.

Publicul rămas în sală până la finalul acestui concert-maraton, a putut savura piesa deosebit de inspirată a compozitorului băimărean Darie Nemeș Bota, *Fabulă*, pe versuri de Urmuz, într-o interpretare excelentă a tenorului Cosmin Borlovan, acordeonistului Marko Ristič și a pianistului Sorin Petrescu.

Ani-Rafaela CARABENCIOV

Premiul Nobel și o reflecție amară

Bob Dylan primește anul acesta premiul pentru literatură. Așadar, marii scriitori, poeți, dramaturgi (de meserie) ce așteptau cuminți, la rând, binecuvântarea lui Nobel au murit subit cu toții, drept care au rămas doar textierii de muzică folk, pop, rock pentru a fi încoronați cu această nobilă recompensă. Poate și în muzica zisă **cultă** sau "savantă" (vorba domnului Dănceanu) există compozitori ce sunt și autori de texte literare, ca suport al creațiilor muzicale, dar această zonă elitistă este destinată astăzi "subsolului", ghetoului, catacombelor, "pivnițelor" societății. Să fie clar: este vremea "**desculților**", a străzii, a stadioanelor!

Constat, încă o dată, ceea ce am mai spus de câteva ori: Fascism = Comunism = Capitalism sau mult trâmbițata **democrație**. Domnește, cu pălării diferite, aceeași Mărie: Cultura de masă, Domnia Cantității (cum bine a spus René Guenon). Aș putea chiar să o numesc noul "Proletcultism". Este adevărat că majoritarii fac parte acum din toate clasele sociale.

Haideți la dans, că viața e scurtă și cine știe ce ne va mai aduce și ziua de mâine!

Octavian NEMESCU

Nobel 2016 pentru literatură – Bob Dylan

Decizia Academiei suedeze a stârnit multe controverse, mai ales în mediile literare și academice, întâmpinată cu urale în mediile muzicale (fiind primul muzician care primește distincția). Cine este, de fapt Dylan? (pe scurt, nu-i putem rezerva toată revista).

Robert Allen Zimmerman (și-a luat numele de scenă după poetul Dylan Thomas), n. 24 mai 1941, Duluth, S.U.A., cântăreț, compozitor, muzician, actor, pictor, poet american. Cântece precum "Blowin' in the Wind" și "The Times They Are-A Changin'" au devenit embleme ale mișcărilor pentru drepturile civile la scară mondială. Este considerat o figură influentă a secolului, pe plan muzical și cultural.

Secretara permanentă a comitetului de 18 membri ai Academiei Suedeze care acordă premiul, Sara Danius, profesor de literatură la Stockholm University, a publicat decizia premierii: "Dylan a creat noi expresii poetice în marea tradiție a cântecului american, fiind un adevărat poet în maniera limbii engleze. Cu 2500 de ani în urmă, descoperim că Homer și Sappho scriau texte poetice menite a fi ascultate sau acompaniate de instrumente, ca și la Bob Dylan. A înregistrat un mare număr de albume tratând teme precum condiția socială a individului, religia, politica, dragostea. Muzica sa și versurile sale au vorbit generației din tumultuoșii ani '60 și au ajutat la închegarea mișcării drepturilor civice. Influența sa continuă să străbată și astăzi muzica rock, pop și folk".

Observatorii lucizi au scris că premiul nu stabilește "cel mai bun poet", ca la un concurs atletic, cum crede lumea: de altfel, comitetul nici nu ar putea citi tonele de scrieri pe care le primește anual. Este doar o distincție literară, ca multe altele, uneori pigmentată cu decizii "corecte politic", comentată însă foarte mult datorită enormei valori financiare. Oricum, este premiatul Nobel cu cel mai mare nivel de popularitate de până acum, un nume cunoscut pe tot globul, în cele mai diverse medii sociale, nu numai cele literare.

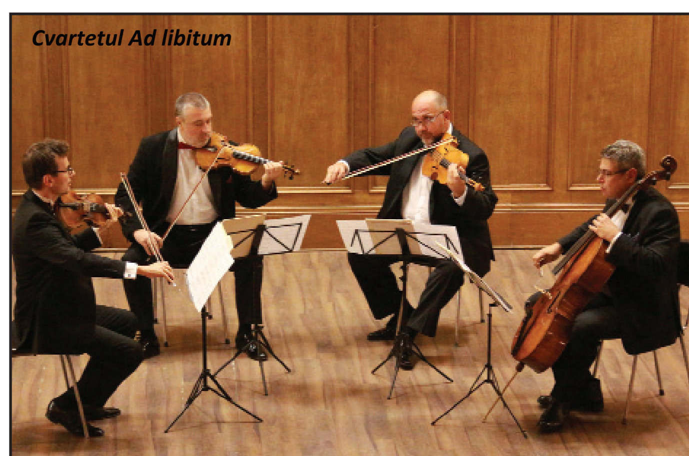
Florin-Silviu URSULESCU

Festivalul Muzicii Româneşti la majorat-plus-unu!

Au trecut, iată, trei săptămâni deja de la acordul final al Festivalului Muzicii Româneşti de la Iaşi, ediția cu nr. 19. Ar părea că bifa s-a pus, la fel şi bara dublă! Şi totuşi, *nu*: se lucrează încă susținut „pe dinăuntru" – o parte a echipei, la documentații şi bilanțuri financiare; o altă parte, la completarea arhivei de documente şi înregistrări; unii îşi pun ordine în amintiri, decantează cele bune de cele mai puțin bune şi pornesc schițe pentru ediția a douăzecea, din 2018.

Am simțit nevoia unei oarecare distanțe de timp pentru a-mi contura retrospectiva, ca atunci când asculți întreaga simfonie şi aştepți ca ea să se coaguleze ca un întreg în conştiința ta. Şi, aşa cum am făcut de vreo zece ani încoace[1], îmi pun întrebări de felul *ce-a fost bun*, *cu ce folos*…?

Bună a fost ideea întinderii în doar şapte zile şi „rarefierea" evenimentelor zilnice – unul sau maxim două într-o zi; astfel, nici publicul, nici organizatorii n-au avut sentimentul saturației. *Cu folos* a fost însuşi faptul că festivalul continuă să aibă loc – publicul de toate vârstele şi de proveniență tot mai diversă este în creştere.

Cvartetul Ad libitum

Păcat că împrejurări nefavorabile ne-au împiedicat să-i avem pe tinerii artişti ai Cvartetului clujean *Arcadia* în concertul de deschidere a festivalului, din 22 octombrie! Compensația însă n-a lipsit: **Cvartetul *Ad libitum***, cu muzică de Enescu, Bentoiu şi foarte tânărul Sebastian Andronic.

„Ad-libitum-ii" au mai cântat la Iaşi Enescu (Nr. 2) şi Bentoiu (*Consonanțele*), dar de fiecare dată a fost puțin altfel, mai multă coeziune, mai multă „sudură", noi subtilități, noi inflexiuni coloristice…

De fiecare dată când am ocazia să ascult în Catedrala Mitropolitană **Corul academic al Filarmonicii ieşene** – mai ales cu lucrări de Gavriil Musicescu! – impresia este puternică şi unică. Cum se ştie, compozitorul a condus corul Mitropoliei din Iaşi în anii 1876-1903, reformându-l şi transformându-l, dintr-un simplu grup coral de amatori, într-un veritabil ansamblu profesionist închegat. Scriitura sa corală sintetizează deopotrivă tradiția rusă cu cea occidentală de operă. După inaugurarea actualei Catedrale Mitropolitane din Iaşi (1887), Gavriil Musicescu a avut prilejul să cunoască îndeaproape calitățile acustice deosebite ale edificiului, astfel că muzica sa sună ca a nimănui altcuiva în acest spațiu binecuvântat! De aceea, dirijorul **Doru Morariu** (aflat la cârma Corului filarmonic ieşean din anul 1990) a început şi a încheiat programul concertului religios din 23 octombrie, de la Catedrală, cu lucrări de Gavriil Musicescu, care au produs impresii de neuitat celor prezenți.

Luni, 24 octombrie ne-am onorat *seniorii* – personalități de prestigiu în muzicologia ieşeană şi românească: profesorul univ. dr. **Mihail Cozmei** şi preotul conferențiar dr. **Florin Bucescu**.

Cel dintâi – prezență constantă şi benefică la catedra de istoria muzicii a Conservatorului *George Enescu* vreme de peste cinci decenii, de asemenea între primii îndrumători ai şcolii doctorale ieşene (înființată în anul 2001); cercetător, istoric, publicist; inițiator al micro-stagiunilor Conservatorului la Bucureşti (din anii '65), al *Vacanțelor Muzicale la Piatra Neamț* (1971) şi al *Festivalului Muzicii Româneşti* (1973). Decan şi rector al Conservatorului în vremuri dificile...

Părintele Florin Bucescu se numără printre puținii (din păcate!) etnomuzicologi şi bizantinologi în viață, cu publicații de autentică importanță în domeniul folcloristicii, al cercetării şi conservării manuscriselor de tip bizantin din patrimoniul muzical românesc.

Seara de luni am reascultat cu mare interes ansamblul ***Trei parale*** din Bucureşti, cu muzică din secolele 18-19.

De la precedenta apariție pe scena festivalului (în noiembrie 2011) artiştii-fondatori **Florin Iordan**, **Daniel Pop** şi **Beatrice Iordan**, împreună cu cei doi membri mai tineri – **Mihai Balabaş** şi **Ştefan Kudor** – au făcut o impresionantă demonstrație de virtuozitate, coeziune, rafinament, într-un program echilibrat şi spectaculos totodată. N-a lipsit, desigur una din cele mai recente pagini din repertoriul grupului – muzica la filmul *Aferim* de Radu Jude (film distins anul acesta, cu *Ursul de Argint*, la Berlin).

Marți, 25 octombrie. Dimineață am asistat la **gala concursului de compoziție *Al. Zirra*** (coordonator conf. univ. dr. Ciprian Ion) – singura competiție (fondată în 1997) dedicată creației studențeşti. Din 2007, concursul a fost inclus în Festivalul Muzicii Româneşti, stimulând activitatea claselor de compoziție de la institutele de învățământ superior din Bucureşti, Cluj-Napoca, Iaşi şi Chişinău. Anul acesta, cele trei premii au mers la Cluj-Napoca şi Iaşi.

Concertul de gală al tinerilor laureați a fost urmat de un **program de lieduri din creația compozitorului Viorel Munteanu** – maestru coordonator vreme de mai mulți ani al clasei de compoziție de la Iaşi.

Scenă din Preţioasele ridicole *de V. Spătarelu*

Seara, a avut loc pe scena Casei de Cultură a Studenților spectacolul cu comedia muzicală ***Prețioasele ridicole*** de **Vasile Spătărelu**. Şi-au unit forțele aici un grup de instrumentişti din orchestra Filarmonicii, regizori, scenarişti, producători din mediul muzical academic, de la Casa Studenților şi Opera ieşeană, totul sub susținuta şi entuziasta conducere muzicală a **Consuelei Radu-Țaga** – membră în Corul Filarmonicii, lector univ. dr. la clasa de operă a facultății de muzică de la Universitatea de Arte.

O noutate remarcabilă şi de mare curaj a fost încredințarea întregii distribuții solistice unor studenți. Dinamici, implicați, fără excese, într-un fluid teatral-muzical susținut, convingător şi atractiv – iată impresia creată de tinerii Gheorghe Şapcă (bariton, *Mascaril*), Daniela Goria (soprană, *Magdelon*), Maria Păuleț (mezzo-soprană, *Cathos*), Ionuț Copăcel (bas, *Gorgibus*), Paul Cemare (tenor, *Jodelet*), Diana Vornicu (soprană, *Marotta*), Mihai Ciucălău (*La Grange*) şi Bogdan Avram (*Du Croisy*).

Miercuri, 26 oct. „În a cincea zi a Festivalului Muzicii Româneşti, a avut loc **Simpozionul naţional studenţesc** ***Musicologia Mirabilis***, ediţia a V-a, eveniment iniţiat în 2003 de profesor univ. dr. Laura Vasiliu şi profesor univ. dr. Gheorghe Duţică, în prezent fiind organizat şi moderat de conferenţiar univ. dr. Loredana Iaţeşen şi lector univ. dr. Diana-Beatrice Andron. Tineri muzicologi veniţi din Cluj, Bucureşti şi Iaşi, au oferit o amplă incursiune în diferite genuri şi stiluri ale muzicii româneşti din secolul 20, prezentând lucrări ştiinţifice ce alternează ca abordare între filosofic – analitic – stilistic. Subiectele prezentate au vizat creaţia compozitorilor George Enescu, Marţian Negrea, Sigismund Toduţă, Dinu Lipatti, Mansi Barberis, Marcel Mihalovici, Anatol Vieru, Liana Alexandra, incitând reuniunea muzicienilor la dezbaterea ideilor şi problemelor de gândire din arta sonoră." (fragment din cronica semnată de Tincuţa Agavriloaie şi Alina Hamza anul II master, muzicologie)

Filarmonica Moldova, Horia Andreescu (dirijor), Dragoş Mânza (vioară)

Seara – concertul **Orchestrei simfonice a Universităţii** ***George Enescu***, condusă de conf. univ. dr. **Bogdan Chiroşcă**, cu lucrări de Ciprian Ion, Bogdan Chiroşcă şi Leonard Dumitriu. Cei trei, titulari ai facultăţii de muzică a Universităţii de Arte ieşene reprezintă produsul şcolii componistice a cărui fondator în anii '70 şi prim-coordonator a fost compozitorul Vasile Spătărelu, urmat de muzicianul şi pedagogul Viorel Munteanu.

Penultima zi, **joi, 27 octombrie** a avut conotaţie ştiinţifică – **Simpozionul naţional de muzicologie**, care s-a adresat cercetătorilor din ţară şi din Republica Moldova – teme incitante, ce vor fi reunite în volumul 16, bilingv, al revistei *Artes* a Centrului academic de cercetare *Ştiinţa Muzicii*.

Vineri, 28 octombrie, ultima zi. Dimineaţă – **lansare de carte**. Două volume semnate de **Gheorghe Duţică**, profesor, compozitor, muzicolog, director al şcolii doctorale la Universitatea Naţională de Arte *George Enescu* şi apărute anul acesta la Editura Muzicală: *Perpetuum Enescu. Paradigme ale timpului polimodular* (volum bilingv) şi *Orizonturi componistice româneşti* (cu versiunea engleză în volum distinct). Cele două cărţi reunesc studii elaborate de autor în perioada 2000-2015 şi susţinute cu diverse ocazii, între care Simpozionul Internaţional de Muzicologie din cadrul Festivalului *George Enescu* de la Bucureşti (2009 şi 2011).

Aşa cum observa compozitorul Viorel Munteanu, cele două volume „cu siguranţă, se vor înscrie printre reuşitele de vârf ale muzicologiei româneşti. /…/ Studiile sale depăşesc, de cele mai multe ori, cadrul obişnuit al problemei şi devin proiecţii ale abordărilor multidisciplinare, cu mijloacele comparativismului şi hermeneuticii, la interferenţa ideilor şi valorilor. /…/ Autorul ne invită la o meditaţie mai profundă asupra unor capacităţi pe care fiecare dintre noi le-ar avea, prin însăşi natura alcătuirii noastre, dincolo de ceea ce conştientul are grijă să ne aducă permanent în atenţie, fiind astfel în comuniune cu muzica.

Asistăm, aşadar, la un eveniment editorial al anului în muzicologia românească, pentru care domnul profesor Gheorghe Duţică merită cele mai frumoase aprecieri." (fragmente din intervenţia semnată de compozitorul Viorel Munteanu, cu prilejul lansării de carte).

Seara, concert simfonic de închidere. Nu se putea o încheiere mai potrivită, o veritabilă culminaţie a evenimentelor din Festivalul Muzicii Româneşti decât **programul integral** ***George Enescu*** într-o remarcabilă interpretare: **Simfonicul Filarmonicii** ***Moldova*****, dirijorul Horia Andreescu** şi **violonistul Dragoş Mânza** (acesta din urmă ieşean, în prezent concert-maestru al orchestrei *Tonhalle* din Düsseldorf, Germania).

Programul a cuprins cele două *Rapsodii Române*, *Balada* şi *Capriciul Românesc* pentru vioară şi orchestră şi *Suita a doua în do major* pentru orchestră. Muzicieni şi melomani deopotrivă au marcat astfel anul *Enescu 135*. Totodată, dirijorul Horia Andreescu a fost omagiat la aniversare – artistul-prieten constant, muzician de prestigiu internaţional, care, de aproape trei decenii şi jumătate (din 1982) a semnat la Iaşi interpretări de referinţă.

Ce-ar mai fi de semnalat? Câteva evenimente: unul în reluare, benefic atât pentru *prezent*, cât mai ales pentru *viitor* – **Foaia Festivalului**, publicaţie de interviuri, cronici, comentarii semnate de tineri muzicologi şi de studenţi ai secţiei muzicologie de la Universitate, sub atenta şi neobosita coordonare a **Loredanei Iaţeşen** (conferenţiar la catedra de istoria muzicii).

Expoziţia itinerantă ***Eduard Caudella, primul profesor al lui George Enescu***, realizată de Muzeul Naţional *G. Enescu* din Bucureşti, în conlucrare cu Biblioteca Universităţii de Arte din Iaşi, cu imagini şi documente din viaţa şi activitatea muzicianului ieşean. Expoziţia a putut fi vizitată atât în timpul festivalului, cât şi după, pe toată durata lunii noiembrie, într-unul din localurile principale ale Universităţii de Arte.

Editura ***Artes*** a Universităţii a organizat stand cu publicaţii muzicologice şi cu partituri.

… În fine, un eveniment în premieră absolută pentru festival, pentru studenţii muzicieni şi pentru echipa organizatoare a avut loc joi, 27 oct. şi a fost lansat o săptămână mai târziu: un **Flashmob**, cu **ansamblul de muzică tradiţională** ***T.T. Burada*** condus de lector **Ciprian Chiţu**, alături de **Studioul TVR Iaşi** şi regizorii **Octavian Jighirgiu** şi **Violeta Gorgos**, pe vechea stradă *Lăpuşneanu* din centrul istoric al Iaşului.

Un cuvânt de sinceră gratitudine şi consideraţie se cuvinte adresat şi aici, tuturor membrilor TVR Iaşi, doamnei directoare **Carmen Olaru**, care a acceptat participarea şi, mai mult decât atât, a inclus evenimentul între acţiunile ce au marcat **25 de ani de televiziune la Iaşi**.

… Iată, pe scurt, *cele bune* şi *cu folos*. Ce-ar fi de dorit? O mai apăsată prezenţă a *ţării* şi a *diasporei* – compozitori, interpreţi şi ansambluri. Şi, mai presus de orice, o sală de concerte adecvată la Iaşi!

[1] Festivalul Muzicii Româneşti a fost reluat în serie nouă în anul 2007, la iniţiativa compozitorului Viorel Munteanu, după o întrerupere de două decenii (primele zece ediţii au avut loc în perioada 1973-1988), iar semnatara acestor rânduri a fost implicată direct în derularea acestor nouă ediţii. Organizatori principali sunt Universitatea de Arte *George Enescu* şi Filarmonica *Moldova* (director general, violonistul prof. univ. dr. Bujor Prelipcean). Până în 2014, festivalul s-a desfăşurat anual, apoi a devenit bienal.

Carmen CHELARU

"Zilele Muzicii Contemporane" la Bacău, Ediția a XXX-a

Iată că după un impresionant cortegiu de 153 de concerte și recitaluri, aparținând unui număr de 349 compozitori, după 6 colocvii-simpozion, 8 conferințe, 14 expoziții de artă plastic inspirate din opere muzicale, 49 de filme, un recital de pantomimă, un happening, un spectacol de teatru dramatic, 5 spectacole de opera, unul de balet, unul folcloric, Festivalul internațional "Zilele Muzicii Contemporane" de la Bacău a ajuns la a XXX-a ediție, fiind primul de acest gen din România și singurul care a rezistat vicisitudinilor politice ale perioadei prerevoluționare. Încetul cu încetul, orașul Bacău a devenit centrul unor activități al celor mai tineri compozitori români și europeni. Dar dincolo de aceste cifre seci, câtă chintesență de spiritualitate, de sensibilitate ascunde fiecare dintre lucrările restituite, cele mai multe "nedescoperite". Concertele din festival sunt o reală undă, un izvor răcoros în care spiritele noastre, uneori obosite, își află deplină reculegere. În atmosfera de solemnitate, de liniște, impusă de prezența muzicii, fiecare auditor a trăit frumusețea, gingășia, profunzimea unor lucrări și a respins în aceeași măsură, dar tacit, nonvalorile, o creație lipsită de sensibilitate, un sunet discordant sau o prezență artistică mai puțin măiastră. Din fericire, niciunul dintre cei aproape 350 de compozitori, prezenți cu lucrări în festival, nu ne-au propus opusuri mediocre, ci au ales cele mai împlinite estetic creații muzicale, trimise filarmonicii băcăuane sau ansamblurilor vizitatoare și soliștilor din aproape 80 de țări ale lumii.

Fără emoție despre actualitate

Primul concert al festivalului a adus în atenția publicului o modernă și actuală lucrare a lui Liviu Dănceanu, compusă cu o deosebită ingeniozitate, cu un ritm trepidant, care obligă auditoriul la o activă participare: Tele-opera pentru soliști vocali și orchestră "Homo Videns". Formația și soliștii care se angajează într-o asemenea interpretare trebuie să dovedească o cunoaștere aprofundată a noilor curente de gândire, o apreciată tehnică interpretativă și multă elasticitate în rezolvarea pasajelor de virtuozitate. Filarmonica "Mihail Jora" și soliștii Simona Jidveanu (soprană), Antonela Bârnat (mezzosoprană), Cristian Petrescu (tenor), și Constantin Trașcă (bas), sub conducerea dirijorului Cristian Lupeș și în regia și scenografia lui Daniel Prallea-Blaga au realizat un spectacol pătruns de o actualitate ce uneori ia chiar aspecte grotești. Dintre coperțile lucrării se revarsă o suverană revoltă, îndreptată asupra tot ce-i nociv și infam în viața publică. În creația lui Liviu Dănceanu găsim un alt soi de profunzime - acela care surprinde comportamente în vâltorile vieții din care țâșnesc idealuri, victorii și înfrângeri, rezultând de aici triumful vieții pure, stenice asupra vicisitudinilor și comportamentelor mizere. Fiecare celulă muzicală este supusă unui serios filtru cerebral, permițându-i dirijorului să realizeze un program viguros, dificil, restituind operei lui Liviu Dănceanu întreaga ei încărcătură cerebral-emoțională. Având un grad apreciabil de dificultate, lucrarea a solicitat intens calitățile interpretative ale Filarmonicii "Mihail Jora" (în special ale corzilor, alămurilor și percuției), dirijorul fiind obligat să "navigheze" pe o partitură plină de surprize, în care orice eveniment este un suspans, "relatat" fără nici o emoție.

Inima este o sursă a creativității, a iubirii, a curajului și a credinței.

Într-un oraș ca Bacăul, concertele Festivalului "Zilele Muzicii Contemporane", ca și manifestările artistice însoțitoare sunt un real izvor răcoros în care spiritele noastre, adesea obosite, își află deplina reculegere. După unii, arta muzicală este în declin, după alții traversează o perioadă de înfrigurate căutări, iar după alții ea este într-o evidentă înflorire. A da vreo sentință este imprudent. Putem spune, totuși, că muzica reflectă cu precădere situația actuală a lumii, zbaterile ei, convulsiile, patimile care o macină, arta căpătând fie accente tragice, fie telurice sau alunecă într-un scientism adesea greu de descifrat. Se dovedește că muzica, la fel ca alte arte, este infinită. Ne întrebăm mereu unde este acel "ceva" mare, covârșitor în fața căruia să ne prosternăm, capabil să exprime genial aceasta efervescență a lumii moderne. Creații mari există, capacități și talente sunt numeroase și pretutindeni. Trebuie, așadar, să apară acele genii capabile să impună respect și admirație întregii lumi. Poate că ele există, dar încă nu le-am descoperit. De aceea, nu trebuie să ne speriem de îndrăznelile unor scriituri ce nu acceptă autorități tehnice, precum opusurile lui Liviu Dănceanu.

În cel de-al doilea concert al festivalului, compozitorul ne-a propus două partituri inspirate de suferințele cardiace – a căror parcurs sonor ne amintea foarte discret de dramele elisabetane, dar pe un nivel estetic mai puțin vast. Pentru a ilustra științific un asemenea demers, compozitorul a invitat pe prof. dr. Eduard Apetrei, vicepreședintele Academiei de Studii Medicale, să comunice publicului faptul că inima controlează fiecare celulă a corpului, dar percepe și semnale din afară, iar electrocardiogramele sunt unice și nu seamănă niciuna cu a altui om.

"Inima este sursă a creativității, a iubirii, a curajului, a credinței, inima este esența existenței noastre, centrul ființei, fântâna vieții din care ne adăpăm" spunea cu multă căldură eminentul cardiolog Eduard Apetrei.

"Tachiardia" și "Tachiardia again" (cele două piese propuse de Liviu Dănceanu în concert) deschid o nouă viziune în relația om-artă. Plonjarea în abisurile imaginarului scoate la iveală atâția zei, îngeri, monștri și demoni încât infernurile și cerurile au devenit neîncăpătoare iar energiile umane s-au materializat în mărturisiri delicate, în strigăte irepresibile, în explozii sanguinare și flamboiante, opinează Pavel Șușară, iar muzica celor două partituri certifică cu bravură aceste idei.

În cadrul festivalului, pictorița Dalina Bădescu a expus pe simezele Centrului cultural "George Apostu" o

emoționantă expoziție a cărei tematică s-a axat pe culorile electro-cardiogramelor, percepute plastic în forme şi culori insolite. Arta plastică s-a bucurat de comentariile lui Pavel Şuşară, realizatorul unor asociații inedite privitoare la legăturile organice dintre pictură, poezie şi muzică.

Dacă titlul de „artist" dat unor interpreți deosebit de talentați vă poate garanta realizarea unei interpretări superlative, atunci membrii formației "Archaeus" sunt nişte artişti autentici. Astfel, Anca Vartolomei (violoncel), Rodica Dănceanu (pian), Dorin Gliga (oboi), Ion Nedenciu (clarinet), Şerban Novac (fagot), Marius Lăcraru (vioară) şi Sorin Rotaru (percuție) au conferit o claritate de cristal în tot ce cântă, fiind înzestrați cu alese calități interpretative. Ei au restituit piesa "Cloks" a Doinei Rotaru încărcată de aceeaşi noblețe, grație şi vigoare. Copleşitor de profunzi, gata să-şi asume până la contopirea persoanei cu muzica restituită, cei şapte virtuozi ai "Archaeusului" au uimit prin capacitățile lor restitutive, conferind o sublimă şi tulburător de adâncă piesei lui Horia Surianu - "Diffractions brises" – deosebit de inventivă melodic, dificilă, dar şi plină de substanță cromatică.

Vasile PRUTEANU

Omagiu pentru Aurel Stroe

Timpul îşi cerne vremuirea cu indiferența unui ceasonic, iar singurul factor care îi poate perturba goana inconfundabilă este lumina cu care iradiază în veşnicie sufletul unui om ales de Dumnezeu pentru a rodi frumusețe. Un astfel de Om a fost şi rămâne maestrul Aurel Stroe, creatorul a cărui muzică este capabilă să vindece şi să restaureze suflete, personalitatea complexă care a valorizat actul muzical în multiplele sale perspective.

În zilele de 08 şi 09 octombrie 2016 a avut loc la Buşteni, la Centrul Cultural „Aurel Stroe", Festivalul Internațional „Aurel Stroe", aflat la ediția a VIII-a. Astfel a fost omagiat, în spațiul său de suflet, unul dintre cei mai importanți compozitori, gânditori şi profesori români din a doua jumătate a sec. al XX-lea, ilustru reprezentant al gândirii moderne cu amplitudine spirituală. Cadru didactic universitar al Universității Naționale de Muzică din Bucureşti (din 1962, pentru disciplinele Orchestrație şi Compoziție), Aurel Stroe rămâne un reper inconfundabil al muzicii moderne româneşti, al actului muzical interiorizat şi aprofundat până la semnificațiile sale cele mai adânci, al avangardei pline de sens.

Distins cu Premiul Academiei Române (1974) şi cu Premiul Herder (Viena, 2002), maestrul Aurel Stroe a fost unul din profesorii emblematici pentru conştiințele care prețuiau, ca şi domnia sa, libertatea de exprimare ca pe darul cel mai de preț al artistului. A susținut, de-a lungul carierei sale atipice, cursuri în Statele Unite ale Americii (1985-1986), în Franța (1972), Germania (1986-1994), dar mai cu seamă în România (la Buşteni unde, din 1992, a simțit nevoia permanentă de a împărtăşi din experiența sa creatoare tinerelor generații de muzicieni).

În prima seară a festivalului din acest an a avut loc un concert intitulat „Şi dacă...", susținut de Ansamblul „Volte"de la Filarmonica Banatul – Timişoara şi alcătuit din soprana Ramona Morărița, violonista Laura Roman, violista Iuliana Ambăruş şi pianista Andreea Olariu. Programul a cuprins lucrări din creația lui Aurel Stroe, dar şi lucrări în primă audiție dedicate maestrului, scrise de compozitori contemporani (Aurel Stroe – „Şi dacă..." versuri de Mihai Eminescu, Laura Manolache – „Coline" (lucrare dedicată lui Aurel Stroe) - p.a.a., Aurel Stroe – „Paris", Ionică Pop- „Zbor în rostul clipei" (Lieduri pe versuri de Grigore Golubeanu dedicate lui Aurel Stroe) - p.a.a., Aurel Stroe – „Şase colinde", Andrei Tănăsescu – „La vie en dose" - p.a.a., Aurel Stroe - Fragment din opera „Orestia I – Agamemnon").

Duminică, 09 octombrie 2016, a avut loc un simpozion cu tema ***Opera si personalitatea lui Aurel Stroe***, la care au participat Eugen Wendel din Germania (care a vorbit despre prietenia sa cu compozitorul), Laura Manolache (compozitor şi muzicolog, care a făcut o meticuloasă analiză a lucrării „Arcade" scrisă de Stroe în 1962, în realizarea căreia autorul a recurs la un program de compoziție pe calculator), compozitorul Ioan Ionică Pop (care a lecturat o lucrare a muzicologului Diana Barb despre „Concertul pentru pian, alămuri şi percuție" al lui Aurel Stroe, vorbind ulterior despre lucrarea sa, „Zbor în rostul clipei", interpretată cu o seară înainte). În ceea ce ne priveşte, am ținut să analizăm câteva din „Imaginile iconice ale creației concertante a maestrului Aurel Stroe". La simpozion au mai participat prof. Marin Guşter-directorul Centrului Cultural „Aurel Stroe, Constantin Spurcaciu şi referent cultural prof. Grigore Golubeanu (pe ale cărui versuri au fost compuse liedurile „Zbor în rostul clipei"). La festival au fost prezenți şi Raluca Brumaru (fiica lui Aurel Stroe), precum şi nepoți ai săi.

Impresionantă rămâne nu doar amintirea maestrului pe străduțele micuței localități de munte, dar şi moştenirea pe care o duc mai departe pasionații organizatori ai centrului cultural care îi poartă numele. Ne lipseşte din ce în ce mai mult liniştea cu care era capabil să vorbească ore întregi despre ontologia operei de artă, starea în care obişnuia să asculte muzică – pur şi simplu confundându-se cu ea, privirea limpede asupra fenomenelor celor mai acute ale societății şi diagnosticele pline de înțelepciune şi blândețe asupra universului artistic.

La aproape un deceniu de la trecerea sa în veşnicie, îmi păstrez privilegiul de a scrie subiectiv despre amintirea maestrului care mi-a ocrotit tinerețea şi formarea muzicală, făcând referire la versurile unui mare poet român, Marin Sorescu. Versurile sale par a oglindi foarte fidel personalitatea maestrului, aflat mereu sub presiunea artei sale şi libertății de a şi-o exercita, libertate la care ținea de fapt atât de mult: "Gânditor şi cu mâinile la spate/merg pe calea ferată,/drumul cel mai drept/cu putință./Din spatele meu, cu viteză,/vine un tren/care n-a auzit nimic despre mine./Acest tren – martor mi-e Zenon bătrânul –/nu mă va ajunge niciodată,/pentru că eu mereu voi avea un avans/față de lucrurile care nu gândesc./Sau chiar dacă brutal/va trece peste mine,/întotdeauna se va găsi un om/care să meargă în fața lui/plin de gânduri/şi cu mâinile la spate./Ca mine acum/în fața monstrului negru/care se apropie cu o viteză înspăimântătoare/şi care nu mă va ajunge/niciodată".

Petruța MĂNIUȚ-COROIU

„Parsifal" Un eveniment cultural, un punct de pornire.

Ultima operă compusă de Richard Wagner a căpătat de-a lungul timpului o adevărată legendă. Un „Festival de sfințire a scenei" (*Bühnenweihfestspiel*) destinat să fie prezentat la Bayreuth şi exclusiv acolo pentru o perioadă de treizeci de ani, în Săptămâna Mare, şi după al cărui prim act nu se aplaudă, hieraticul *Parsifal* nu şi-a prea găsit locul pe care îl merită în România. În toată istoria sa, din 1882 şi până astăzi, a existat o singură producție completă a acestei opere, în stagiunile 1932-33 şi 1933-34 la Teatrul

Național (care găzduia şi Opera Română înainte de război), dirijată de George Georgescu. Dar, conform uzanțelor vremii, opera s-a cântat în limba română, pe un libret tradus de Alfred Alessandrescu. În rest, doar concerte: 1915 – Actul III, sub conducerea lui George Enescu, 1974 – Actul II, la Sala Radio, dirijat de Ludovic Bács şi, în fine, în 1998, integral, la Festivalul Enescu, Günter Neuhold oficiind *Farmecul Vinerii Mari*. E foarte puțin şi, ce e mai rău, de aproape două decenii nici măcar nu şi-a mai propus nimeni să prezinte *Parsifal* la noi. Sigur, există mereu scuza că nu avem voci wagneriene; dar nici alte țări latine n-au: nici Italia, nici Franța, nici Spania sau Argentina, țări cu tradiție operatică foarte solidă.

Am regretat de-a lungul timpului că dirijorul Christian Badea se rezuma la concerte simfonice la Ateneu sau la Sala Radio, desigur, excelente, dar cred că toți cei care îi urmăriseră cariera internațională îşi doreau să-l vadă conducând operă. Situația mi-l aducea în memorie pe Arturo Toscanini din a doua sa perioadă americană, când dirija aproape exclusiv muzică simfonică la NBC. În 2015 însă, Christian Badea a propus publicului Filarmonicii „George Enescu" actul III din *Parsifal*. Deşi puțin mediatizate la acea vreme, cele două concerte au fost un mare succes. Distribuția era excelentă: Stefan Vinke (Parsifal), Eric Halfvarson (Gurnemanz), Béla Perencz (Amfortas), în timp ce rolul lui Kundry (care nu are de cântat decât două cuvinte în acest act –*Dienen… dienen…*) a fost încredințat unei mari actrițe de teatru şi cinema, Maia Morgenstern. Concertul folosea mai multe elemente de regie, soliştii cântând pe platformele instalate peste avanscene, corul bărbătesc cânta de pe culoarul circular dintre loje, iar cel feminin din foaier. O regie de lumini simplă adăuga efectul dramatic necesar. Privind înapoi spre acele seri de Mai, acel Act III pare acum un fel de repetiție pentru spectacolul la care am asistat recent, pe 7 şi 8 Octombrie 2016.

Prezentarea Actului I din *Parsifal* de anul acesta poate fi considerată o producție autentică de operă. Proiectul a început cu multe luni înainte. Christian Badea şi-a asumat responsabilități care însumau munca unor departamente întregi în cazul unei companii de operă. A fost, pe rând, managerul proiectului, în sensul cel mai american al cuvântului, pornind de la finanțarea lui (şi a reuşit să atragă o listă impresionantă de sponsori privați, dar şi fonduri de la instituții de stat), a fost director de casting, reuşind să aducă la Ateneu artişti care se simt acasă în muzica lui Wagner, validați în multe rânduri de Festivalul de la Bayreuth, a condus o excelentă campanie de marketing, dar a fost şi regizor şi, bineînțeles, dirijor. Şi nu în ultimul rând, a existat şi o latură educațională a proiectului, soliştii aduşi la Bucureşti ținând sesiuni de master-class tinerilor muzicieni români, iar repetiția generală a fost deschisă elevilor şi studenților, o componentă a responsabilității sociale care merită amintită.

De data aceasta, interesul publicului a fost foarte mare, astfel încât, într-un act fără precedent, preşedintele Klaus Iohannis şi-a modificat agenda ca să poată participa la repetiția generală, crescând aşteptările pentru premieră la cote şi mai înalte. Nu e deloc un fapt obişnuit, nicăieri în lume, ca un şef de stat să asiste la o repetiție, cu atât mai puțin la una cu Wagner.

În contextul mai larg al celor mai importante momente de anul acesta, *Parsifal* a căpătat rapid statutul de eveniment muzical al anului. Reamintesc că premiera operei *Fidelio* la ONB în regia lui Graham Vick a fost umbrită parțial de o prestație slabă a orchestrei, apoi deschiderea de stagiune cu *Văduva veselă* în regia lui Andrei Şerban a fost un eşec de critică şi în mare măsură şi de public, iar Concursul Enescu de anul acesta, în ciuda unei campanii de promovare impresionante, a dezolat prin sălile goale.

Conceptul regizoral a depăşit cu mult limitele unei opere în concert *semi-staged*, în condițiile în care tendințele

actuale din teatru accentuează folosirea luminilor ca element de regie. Pornind de la asemănarea dintre foaierul Ateneului Român şi scenografia templului Graalului imaginată de Paul von Joukowsky la premiera absolută din 1882 de la Bayreuth, punerea în scenă a lui Christian Badea a pus în centrul său frumuseţea acestei clădiri iconice a Bucureştiului, pe care melomanii o asociază frecvent cu ideea de templu al muzicii. Ateneul a devenit astfel echivalentul castelului Monsalvat, iar spectatorii au participat în aceeaşi măsură în care au audiat şi vizionat un spectacol de operă. Ideea era reluată de la spectacolele din 2015, dar propunând câteva episoade memorabile. Soliştii intrau pe aceleaşi platforme din marginile podiumului orchestral, Gurnemanz în dreapta, Amfortas, Kundry şi Parsifal în stânga, disputa ultimilor doi din scena chestionării lui Parsifal fiind iluminată în stil expresionist à la Murnau. Lebăda ucisă de Parsifal a fost întruchipată de o balerină, făcând o trimitere emoţionantă către *Lacul lebedelor*. Muzica transformării, din scena drumului din Pădurea Monsalvat către castel, prefigurată de replica lui Gurnemanz: *Vezi, fiule, aici timpul devine spaţiu*, dă ocazia iluminării frescei istorice a lui Costin Petrescu într-o secvenţă nu doar spectaculoasă, ci şi foarte potrivită: cronologia istorică chiar devine spaţiu, iar personajele ei îşi pierd identitatea naţională, devenind o galerie eroică universală. Un grup de doisprezece copii împrumută inocenţa lor scenei în care cavalerii fără de păcate dezvăluie Graalul, un moment în care bolta Ateneului este luminată în tonuri albastre şi roşii, care o fac să strălucească ireal. Omagiul adus clădirii proiectate de Albert Galleron, prin muzica lui Richard Wagner, este fără echivalent. În fine, adăugaţi la toate acestea un cor

îmbrăcat în negru care cântă la lumina lumânărilor, în timp ce orchestra de pe scenă stă în semiobscuritatea tipică a unei fose de teatru de operă, folosind doar lămpile de pe pupitre, un alt cor în foaier şi efectele de clopot (care nu au putut fi create niciodată pe clopote reale la tonalitatea imaginată de Wagner) şi tabloul vizual este descris destul de complet, fără a putea reproduce însă senzaţiile încercate de audienţă.

Opera *Parsifal* se reazemă pe rolul lui Gurnemanz, iar dacă avem în vedere Actul I (dar şi Actul III de anul trecut), atunci el devine esenţial. Cu o carieră de peste patru decenii, în care Wagner a fost pivotal în repertoriul său, Eric Halfvarson a fost ideal. O voce profundă şi virilă, de o flexibilitate impresionantă, basul american a arestat audienţa cu un personaj de o complexitate uimitoare. Un veteran în lumea artistică, dar şi un veteran al cavalerilor, accentele sale eroice provocau frisoane, pentru ca în clipa următoare acelaşi personaj să devină Povestitorul legendei, ca într-un oratoriu, deplângând soarta lui Amfortas, pierderea lăncii sfinte, implicând emoţional publicul într-un alt fel de *Amurg al zeilor*, o escatologie medieval creştină, contemplată cu înţelepciune şi demnitate. Monologurile sale (inclusiv cel de anul trecut,

din ultima parte) rămân antologice tocmai prin această versatilitate prin care tunetul şi şoapta pot sta alături, printr-o tehnică adusă la perfecţiune, de bas profund ce se transforma la comandă într-unul cantant. Amfortas este următorul personaj ca importanţă în Actul I. Béla Perencz, un Wotan în ascensiune pe scenele anglo-saxone, i-a restituit tragismul şi nobleţea, împrumutându-i o voce de bariton plină, cu o forţă de penetrare nebănuită, atunci când, în ultima intervenţie a sa, lamento-ul *Erbarme!*, a înfrigurat, revelând publicului întreaga dramă a personajului, cu o nobleţe ce excludea orice italienizare, perfect integrat stilistic în *fach*-ul wagnerian.

Parsifal şi Kundry au marele lor moment abia în Actul II, când tenorul şi soprana dramatică (sau mezzosoprana) cântă până la epuizare. În contextul în care am asistat doar la prima parte a operei, cele două roluri au o pondere mai mică, dar distribuţia a fost luxuriantă: Stefan Vinke, ultimul Siegfried de la Bayreuth, şi Petra Lang, cea mai recentă Isolde, de la acelaşi Festival Wagner. Actori foarte buni, momentele lor de interacţiune au fost intense. Vinke a arătat ce înseamnă un heldentenor, în cele câteva fraze pe care le-a avut la dispoziţie, în timp ce Petra Lang a fost mai puţin temperamentală vocal decât teatral, dar cei doi au reuşit fără probleme să încarce de tensiune atmosfera.

Rolurile secundare au fost asigurate de artişti români de la Filarmonică şi de la Operă. Marius Boloş a fost Titurel şi apariţia lui a fost de efect, suspendat lângă orgă, în spatele unui văl care lăsa să i se întrevadă doar capul, dar cele câteva fraze ale rolului au arătat potenţialul acestui bas cu voce impozantă de a evolua în timp şi spre roluri wagneriene mai importante. Liviu Indricău a fost unul dintre cavaleri, dar cel care a reuşit cel mai bine să

iasă în evidență, prin tonuri scânteietoare şi pătrunzătoare, ce lasă să se întrevadă poate un Mime, din *Tetralogie.* Ceilalți scutieri şi cavaleri au fost Sidonia Nica şi Iustinian Zetea (de la ONB), Iulia Artamanov, Ionuț Popescu şi Adrian Dumitru (de la Filarmonică).

Corul Filarmonicii, condus de Iosif Ion Prunner (întărit de o serie de corişti de la ONB), şi Corul de copii Radio, condus de Voicu Popescu, au fost coordonate de Christian Badea, care a repetat intens toate subtilitățile din intervențiile lor, rezultatul fiind o dicție mult îmbunătățită față de ce arată ele în mod obişnuit, iar maniera de a cânta a fost extinsă dincolo de ceea ce ne-am obişnuit să ascultăm într-o operă, sugerând nu doar epicul, ci şi declamația tipică de oratoriu şi chiar, surprinzător, lăsând să se ivească uneori câteva accente hieratic bizantine de un mare efect.

Orchestra Filarmonicii „George Enescu" a fost condusă de Christian Badea cu siguranță şi viziune, care nu au permis nici un compromis. Deja, la al doilea concert, totul a mers aproape perfect. O interpretare profundă, mergând până la nivelul sunetului care trebuia să iasă din instrumente (partida de clarinet, de exemplu, a avut exact culoarea întunecată necesară într-o operă de Wagner, alămurile intrând mereu la unison, corzile accentuând vibrato-ul), dar şi la o calitate dinamică deloc uşor de obținut de la o orchestră simfonică. Într-

adevăr, fiind pe scenă şi obişnuită să cânte singură, falanga bucureşteană a fost strunită astfel încât nici un solist n-a fost acoperit nici măcar accidental, reuşind însă să livreze culori instrumentale intense, specifice unui ansamblu simfonic. Şi cred că echilibrul se datorează şi acestei alăturări a unei distribuții vocale impresionante, ale cărei momente vocale reuşeau să seducă nu doar publicul, ci chiar şi pe muzicienii instrumentişti, ce ajungeau în mod natural să-şi dozeze acompaniamentul inclusiv pentru a admira şi ei o performanță neobişnuită.

Serile de 7 şi 8 Octombrie 2016 au avut un succes ieşit din comun, având valoarea unor epifanii colective, în care mulți spectactori s-au trezit convertiți peste noapte la muzica lui Wagner. În mod obişnuit, am putea fi tentați să emitem veşnicul „deci, se poate!", dar timpul a demonstrat cât de superficială şi chiar dăunătoare ar fi o astfel de concluzie. Dacă în 1915, după concertul cu Actul III din *Parsifal* dirijat de George Enescu, critica muzicală scria că „s'a realizat un început. Şi, încă un început mai mult decât apreciabil, întrucât s'a putut constatà, chiar de duşmanii cu orice preț ai muzicei şi muzicanților noştri, că se poate realizà, chiar şi în idioma românească, cele mai grele capodopere ale literaturei muzicale universale" (cronică anonimă, în Calendarul *Minerva*, 1916), iată că după un secol facem aceleaşi aprecieri. Ar fi trebuit să fim mai departe. Mai degrabă, am putea remarca faptul că potențialul muzical românesc a fost încă o dată expus, dar mai pregnantă a fost discrepanța dintre această reuşită şi rutina săptămânală a stagiunilor din România. Răspunsul la întrebarea: „Când vom putea asista la toată opera *Parsifal?*" e mai complex decât pare la prima vedere. El implică un drum dificil de la un efort colectiv uneori dureros, de depăşire a limitelor, către un standard care ar trebui să fie atins. Acel standard înseamnă inclusiv însuşirea organică a unei tradiții operatice din Vestul Europei, în care ultima operă a lui Wagner este interpretată în preajma sărbătorilor de Paşte, o realizare mai importantă decât prezentarea rutinieră a unei lucrări de muzică sacră standard. Pentru a ajunge acolo e nevoie de o schimbare a sistemului ce guvernează instituțiile muzicale româneşti, o schimbare ale cărei profunzimi nu le cunoaştem încă, dar pe care le-am putut întrezări în mod negativ anul acesta, în criza de la ONB, în limitele Concursului Enescu, în repertoriul sărăcăcios şi limitat al stagiunilor de toamnă, dar şi în continuarea programelor anunțate de Filarmonici, într-un contrast evident cu acest eveniment de la Ateneu. Cultura a suferit anul acesta şi a arătat cât de mult are nevoie de o repoziționare pe agenda guvernamentală. Următorul guvern, indiferent de proveniența lui politică, trebuie să renunțe să mai declare o prioritate în cultură, ci să facă efectiv o prioritate din cultură. Din fericire, sectorul muzical este foarte vizibil şi efectele unei reforme pot fi relativ repede obținute. Acum e momentul. (Foto: Dragoş Cristescu)

Alexandru PĂTRAŞCU

Eveniment aniversar la Ateneul Român

Sub bagheta dirijorului Horia Andreescu, Filarmonica bucureşteană a programat în 20 şi 21 octombrie 2016 două concerte extraordinare cu lucrări de referinţă din repertoriul românesc şi universal: ***Suita a II-a, în Do major, opus 20*** de George Enescu şi ***Simfonia a IX-a, în re minor, opus 125*** de Ludwig van Beethoven. Evenimentele s-au desfăşurat în săptămâna în care ilustrul dirijor, pedagog şi om de cultură a împlinit vârsta de 70 de ani; cei care îi cunosc parcursul de excepţie au perceput în alegerea repertoriului afinităţile artistului cu muzica titanului de la Bonn şi cu creaţia enesciană, pe care a promovat-o consecvent în cariera sa şi a înregistrat-o integral. Alăturarea a două lucrări de anvergură în cadrul aceluiaşi program ni s-a părut nu doar inspirată ci şi necesară în perioada actuală, marcată de contradicţii şi insatisfacţii. Valoarea incontestabilă a creaţiilor muzicale, ca şi sentimentele general umane pe care acestea le evocă şi-au găsit expresia adecvată în versiunea plină de rafinament şi măiestrie realizată de muzicienii de pe scenă. Dacă ar fi să caracterizăm demersul artistic îndreptat spre frumos, bine şi adevăr, am spune că dirijorul, orchestra, soliştii şi corul au conferit trecutului un viitor, trasând legături între tradiţie şi contemporaneitate.

Horia Andreescu

Concertul a debutat cu ***Suita a II-a, în Do major, opus 20*** de George Enescu, lucrare elaborată în stil neoclasic în anul 1915. Alcătuită din 6 mişcări contrastante: *Ouverture, Sarabande, Gigue, Menuet, Air* şi *Bourrée* (după modelul suitei baroce franceze), lucrarea respectă logica formelor tradiţionale, beneficiind de tehnicile moderne. Muzica transmite vibraţia specifică şi originalitatea procedeelor componistice enesciene. Aflaţi în deplină armonie cu sentimentele şi mesajul muzicii, interpreţii au întruchipat o lume sonoră plină de farmec şi fantezie, caracterizată prin impetuozitate, acurateţe, eleganţă, firesc, disciplină şi echilibru. Maestrul Horia Andreescu a reliefat cu deosebită subtilitate bogăţia inspiraţiei enesciene, materializată în inedita îngemănare a melodiei cu armonia şi polifonia, în pregnanţa ritmică, în domeniul orchestraţiei şi al arhitecturii muzicale.

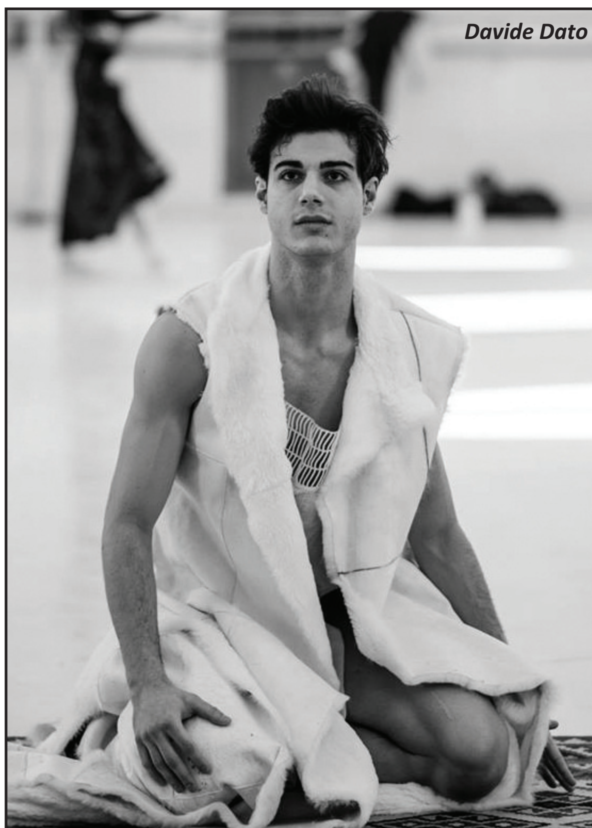
Simfonia a IX-a, în re minor, opus 125, care reprezintă sinteza gândirii beethoveniene, a adus pe scenă, alături de orchestră, corul Filarmonicii, pregătit de Iosif Ion Prunner şi cvartetul vocal alcătuit din Anna Gillingham, Liliana Ciucă, Marius Vlad Budoiu şi Gelu Dobrea. Capodopera impresionează şi astăzi prin desfăşurarea organică, prin coerenţă, prin construcţia monumentală, prin proporţiile armonioase şi profunzimea semantică. Prestaţia artistică remarcabilă a răspuns în egală măsură cerinţelor partiturii, concepţiei dirijorale originale şi exigenţelor publicului actual. Animaţi de dorinţa de a evoca plenitudinea sentimentelor şi aspiraţiilor pe care le transmite lucrarea, muzicienii au oferit imaginea acelei frumuseţi pe care doar cei aleşi pot să o înţeleagă. Ascultând cu emoţie simfonia, am admirat harul, maturitatea şi experienţa dirijorului, dar şi calitatea ansamblurilor alcătuite din muzicieni valoroşi, animaţi de dorinţa de autodepăşire. Versiunea monumentală realizată prin colaborarea fericită a dirijorului cu ansamblurile amintite demonstrează că emoţia estetică provenită de la o capodoperă se purifică şi se intensifică odată cu trecerea timpului. Capodopera rămâne veşnic nouă, prin infinitatea de nuanţe ce urmează să fie dezvăluite în viitor. Dacă în prima mişcare, *Allegro ma non troppo*, artiştii au evocat cu rafinament contrastele dintre teme şi diversitatea imaginilor muzicale, în Scherzo - *Molto vivace. Presto. Molto vivace* ei au conferit un dinamism fără egal şi nobleţe discursului muzical. Mişcarea lentă *Adagio molto e cantabile* a evidenţiat frumuseţea imaginilor sonore cu conţinut lirico-meditativ, precum şi măiestria compozitorului în utilizarea procedeului variaţional. Publicul a fost fascinat de rafinamentul sonor şi puritatea temei în stil de coral, dar şi de tema plină de graţie şi eleganţă intonată de instrumentele de coarde. Finalul de ample dimensiuni – *Presto. Allegro molto assai. Andante maestoso. Allegro energico* -, elaborat în două secţiuni, (orchestrală şi vocal-simfonică) a reprezentat încununarea prestaţiei de cel mai înalt nivel artistic, realizată prin colaborarea tuturor muzicienilor de pe scenă. Sub bagheta inspirată a maestrului Horia Andreescu, orchestra, soliştii şi corul au însufleţit materia muzicală, au modelat-o cu pasiune şi dăruire şi au transmis mesajul lor de solidaritate, de pace şi generozitate. Dirijorul s-a aflat într-o perfectă comuniune cu muzicienii şi cu publicul, a trăit la intensitate maximă dramaticul univers de viaţă şi muzică al simfoniei. Sub bagheta sa inspirată, cei aproape 300 de muzicieni au întruchipat o originală *forma dicendi*; sub diversitatea eurilor se afla un singur eu şi sub diversitatea clipelor, un timp universal.

Ascultând capodopera beetheveniană, ne-am amintit cuvintele lui Berlioz: „muzica este în acelaşi timp sentiment şi ştiinţă”, iar performanţa presupune „talent, studii îndelungate şi meditaţie”. Este şi cazul dirijorului Horia Andreescu, pentru care muzica nu constituie doar o vocaţie şi o profesiune nobilă, ci şi un mod de existenţă şi o atitudine în faţa vieţii. Alături de publicul care l-a ovaţionat îndelung la sfârşitul concertului, îi dorim maestrului mulţi ani fericiţi, putere de muncă şi manifestări artistice de excepţie.

Carmen MANEA

Prolog pe poante

Am fost duminică 16 Octombrie la Operă. Acolo, pentru mai bine de 3 ore și jumătate, am urmărit spectacolul de deschidere a stagiunii de balet, desfăşurat sub forma unei Gale. Aşa că, după cum era de aşteptat, am găsit o sală arhiplină, cu lume veche, obişnuită locului, baletomani fideli ai genului, dar şi tineret, care dacă nu de profesii adiacente acestei arte, cu siguranță reprezenta un public în formare – cel puțin aşa sper – ceea ce e îmbucurător. Mă aşteptam la o reprezentație memorabilă. Nu ştiu de ce - considerând experiențele nu tocmai plăcute ale câtorva dintre precedentele-i surate. Dar asta aşteptam. Mă gândesc că poate pentru soliştii invitați, reprezentanți ai Operelor cu ştaif din lume: Paris, Londra, Milano, Viena, Madrid, New York şi bineînțeles Bucureşti; poate din curiozitatea de a vedea un concept artistic nou – dat fiind recenta achiziție a instituției în domeniu; poate motivată de plăcerea de a reasculta Orchestra Operei, care în ultima perioadă făcuse remarcabile progrese, câştigând mult în calitate (sunet, omogenitate, sensibilitate, nuanțe); poate pentru sobrietatea şi rafinamentul afişului, ce sugerează de obicei şi un conținut pe măsură sau, pentru toate astea la un loc.

Davide Dato

Dar nu a fost tocmai aşa, cel puțin din punctul meu de vedere. Totuşi, trebuie să spun că s-a aplaudat frenetic. Unii poate din convingere, alții din generozitate, destui din prietenie pentru protagonişti şi majoritatea pentru a onora efortul şi imaginația – acolo unde a fost cazul – a celor care au contribuit la seara respectivă. În fine, spectacolul titrat "GALA EXTRAORDINARĂ DE BALET", a avut şi rele şi bune. Pe lângă faptul că a fost prea lung, prea încărcat, prea eterogen, prea inegal, lipsit de echilibru, prea obositor, trenant pe alocuri şi cu o regie atât de subtilă încât nici nu s-a observat. A dezvăluit şi câteva spectaculoase surprize, singurele aş spune, care justifică „extraordinarul" din titlu, devenind aproape sinonime cu el.

Concret, ce am văzut eu în atâtea ore la Operă? Balet clasic, contemporan, modern şi dans de caracter – ceea ce era de aşteptat şi foarte normal – dar şi destul de mult divertisment, pantomimă şi operetă cu iz de estradă – ceea ce depersonalizează instituția şi asta nu mai e aşa normal; piese de recital: solo-uri, pas de deux-uri, pas de quatre, ansambluri, în coregrafii consacrate şi noi, dar şi în destule puerile, transparente şi goale de subiect. Am văzut interpretări curate, tehnice, robotice, total inexpresive, dar şi câteva ce s-au aflat exact la polul opus; am ascultat o orchestră ce a sunat ca o fanfară neacordată, cu multe falsuri şi intrări anapoda, ca şi înregistrări audio ce au excelat prin volum şi decibeli mult mai compatibile cu un spațiu de discotecă decât cu un templu al artei. Şi … exemplele pot continua.

NOROC, MARE NOROC, cu splendidele partituri coregrafice semnate de Patrick de Bana pe muzica lui Vivaldi şi Manuel Legris pe Donizetti, tălmăcite cu deosebit har de prim balerinul Davide Dato (Doamne, ce tehnică, ce expresivitate, câtă lejeritate, câtă muzicalitate, ce ținută artistică) şi respectiv, în pas de deux-ul dansat cu talentata-i parteneră, Natascha Maiar, şi ea posesoarea unui cumul de calități deosebite, ambii de la Opera din Viena; ca şi cu cele ale coregrafilor spanioli Esther Jurado – Ricardo Cue, Antonio Ruiz Soler şi Carlos Vilan, pe muzică de Manuel De Falla şi Albeniz, tălmăcite de Esther Jurado cu nervul, caracterul, emoția, feminitatea şi pasiunea proprii dansului tradițional spaniol, şi de Sergio Bernal – un excelent balerin clasic, cu fine accente latine. Dacă îl adaug şi pe Joaquin de Luz de la New York City Ballet, cu pas de deux-ul inspirat, plin de umor, în propria coregrafie, luminoasă, cu poveste şi mult orizont, pe care l-a interpretat împreună cu acelaşi Sergio Bernal de la Opera Națională din Madrid, EXTRAORDINARUL din titlul galei s-a împlinit. De altfel, cei cinci balerini, cu puternica lor personalitate şi de ce nu, exostism, mi-au rămas lipiți de suflet, reuşind <u>prin</u> şi <u>în</u> timpul evoluției lor, ca pe lângă încântarea pe care mi-au produs-o, să atingă performanța de a îi face invizibili şi inauzibili pe vecinii mei din sală care ba dirijau, ba îngânau ca pe promenadă, ba băteau continuu un tact aritmic cu evantaiul improvizat din programul de sală, accentuând astfel inconfortul, iritarea şi jena pe care oricum în anumite momente ale spectacolului le-am trăit.

… Dacă totuşi acest Prolog ar anunța şi o colaborare cu măcar o parte dintre artiştii menționați mai sus, atunci aş fi încurajată să sper că stagiunea ce tocmai s-a deschis va fi una interesantă, originală, bogată şi de efect.

Concluzia se găseşte în finalul unui poem de Victor Dună: *Dacă aş fi surdo-mut / Dacă aş avea / Un punct de vedere / Aş aprecia doar / Mişcarea de dans / Prin balet / Care mă face / Să aud / Care mă face / Să vorbesc, / Care mă face / Să fiu / Spectator.*

<u>Doina</u> <u>MOGA</u>

Un protocol inaugural al stagiunii 2016 – 2017

Conferința de presă ce preceda deschiderea stagiuni a prilejuit prezentarea colaboratorilor invitați de Beatrice Rancea, director general interimar al Operei Naționale pentru a crea o ambianță profesional-artistică capabilă să impună statutul abordărilor în cadrul celor două Gale Extraordinare, dedicate Operei și Baletului. În primul rând i-am cunoscut astfel pe reprezentații scenelor lirice europene, mesageri ai artei spectacolului muzical, liric și coregrafic, provenind din Italia: dirijorul Marcello Mottadelli și coregraful Renato Zanella, regizorul Matteo Mazzoni și coregraful Carlos Vilán, realizatori ai apropiatelor premiere cu opera **Bărbierul din Sevilla** de Rossini, respectiv baletele **Tricornul** și **Amorul vrăjitor** de Manuel de Falla, ca și majoritatea soliștilor invitați ai galelor inaugurale. Participările interpretative ale invitaților au fost programate scenic în alternanță cu interpreții din ansamblul Teatrului bucureștean.

Deschiderea stagiunii Operei Naționale Române, sub simbolul "Galelor Extraordinare", este semnul unei mult așteptate schimbări, după întunecatele evenimente care au tulburat viața Teatrului în ultimul timp, umbrindu-i prestigiul. Am asistat cu mulțumire la momentul inaugural, urmărind cum se răspândește lumina unui eveniment capabil să aducă artiștilor și publicului satisfacții maxime. Lăsând în urmă trecutul, pe care ne și dorim să-l ștergem din memorie, teatrul, luminat feeric, i-a primit cu generozitate pe iubitorii artei lirice și coregrafice, interpreți și melomani. Ideea "Galelor Extraordinare", pentru deschiderea de stagiune, aparține managerului Beatrice Rancea, ținta fiind altitudinea și calitatea producției muzical-artistice de viitor.

Silvia Sorina Munteanu , Ildikó Kolmósi

foto: http://www.clasicradio.ro/

Programul a ținut seama de celebritatea momentelor solistice, de preferință romantice, cu muzica belcantiștilor și veriștilor, la care s-au adăugat câteva pagini din repertoriul rus, francez și verdian, planul de desfășurare fiind oferit de conceptul artistic al lui Renato Zanella, completat de scenografia Doinei Levintza, la pupitrul spectacolului , în calitate de coordonator, dirijorul Marcello Mottadelli (maeștri de cor Stelian Olariu și Daniel Jinga).

Alternanța interpreților români cu oaspeții a fost interesantă, mai ales prin motivațiile repertoriale care răspundeau dialogurilor cu publicul, cu mijloacele de care dispuneau fiecare interpret. Mezzo-sopranele au fost reprezentate de Oana Andra – adaptarea ariei Musettei din **La Boheme**, interpretată cu o registrație completată potrivit manierei rolului; asemenea căutări există și la Liliana Matei Ciucă, dornică să se impună dramatic cu Azucena din **Trubadurul** și Ulrica din **Bal mascat**, roluri de forță, însă nu suficient de întunecate, bazându-se mai ales pe registrul înalt. Soprana Iulia Isaev, nu de mult interpretă a rolului Tosca, a abordat acum celebra arie a lui Buttherfly ,"Un bel di vedremo", în care calmul expresiei venea din același reper al acutului, o formulă ce ocolește tragismul expresivității; soprana Irina Iordăchescu – aria lui Liu din **Turandot** de Puccini - mi s-a părut mai aproape de adevărul partiturii, poate din cauza relației firești între expresia tragică și nuanța poetică. Tenorul Liviu Indricău, pornind de la compoziția rolului Lenski din **Evgheni Oneghin**, s-a situat în domeniul comparațiilor – pro sau contra – interpretative. Am constatat o mare deosebire ca teatralitate între el și tenorul Iordache Basalic, experimentat scenic și cu vervă în "Largo al factotum" din **Bărbierul din Sevilla** de Rossini; mai mult exces de temperament, stil belcantist însă mai puțin.

La mijloc de drum între Viena și București, tenorul Alexandru Badea a oferit o compoziție în manieră siciliană în **Cavalleria Rusticana,** „Viva il vino spumeggiante" creație de vioiciune scenică, diferențiată expresiv în duetul final din **Traviata** verdiană, „Parigi, o cara", alături, dar puțin potrivit, de soprana Nino Machaidze. Vorbim tot de un duet vardian din Aida, unde mezzo-soprana maghiară Ildikó Kolmósi – Amneris – a dominat prin forță glasul sensibil, violonistic, al sopranei Silvia Sorina Munteanu – Aida – , creându-se astfel diferențieri stilistic-expresive nu tocmai potrivite.

Ildikó Komlósi a fost mai spectaculoasă în aria Dalilei, vrăjindu-l nuanțat, cu bune rezultate, pe Samson, fără o dovadă convingătoare, însă, în ce privește maniera romantică a stilului francez romantic. De preferat contrastul din decorativul senzual al "Habanerei" cu care debutează rolul titular din capodopera lui Bizet, unde vocea i-a oferit mai multă putere și culoare de expresivitate spaniolă.

La Conferința de presă s-a vorbit foarte bine despre renumele sopranei Nino Machaidze, invitată mereu pe scene ale marilor teatre lirice. Probabil au fost marcate deja performanțe deosebite, deși demonstrațiile în contextul acestei Gale nu au justificat nici subtilitatea registrației nici pregnanța coloraturilor. Am observat momente de lentoare expresivă, ezitări de velocitate care depășesc recomandările și în duetul Violetta-Germond, aria Julietei...

O adevărată imagine de carieră, de la ascensiune la etalare, ariile cântate de tenorul rus Vladimir

Galouzine au demonstrat diferența între "cine a fost" şi "unde a ajuns" adică cum a cântat ariile „Vesti la giubba" din **Paiațe** şi „Nessun dorma" din **Turandot**, cea de-a doua atingând orizontul amintirilor victorioase, între ele o lipsă de stăpânire depăşindu-l pe Otello.

Laude pentru baritonul Ambrogio Maestri. Renumele vine de la talentul scenic şi un glas expresiv, cu impact la public, mai greu susținut în Dulcamara, impresionant în Scarpia – **Te Deum**. Faima sa internațională în Falstaff de Verdi s-a confirmat întru totul la Gală, în detalii şi linie continuă.

Ca o canava pe care erau aşezate tablourile fiecărei arii într-o montare fără motiv de critică, țesăturile ansamblurilor corale au constituit o superbă ramă, însoțind solourile sau evoluând autonom. Dirijorul Mottadelli a mânuit admirabil toate asamblările replicilor corale de fundal, lăsând să se admire posibilitățile corului Operei Naționale Bucureşti, ca şi ale formației Corului de copii. Concluzia este încurajatoare, comparativ cu trecutul apropiat al colectivului primului Teatru liric al țării, unde asemenea Gale nu au cunoscut întotdeauna o strălucire atât de complexă. Este speranța noastră în viitorul apropiat al artei spectacolului muzical național, care atrage şi satisface starea de bine a aşteptărilor noastre de excelență.

Grigore CONSTANTINESCU

Nici un titlu românesc în Galele Operei bucureştene!

Spectacole ample, invitați ce evoluează actualmente pe marile scene de operă ale lumii, artişti români pe care-i poți întâlni în țară dar şi pe importante scene europene, arii şi scene de operă din repertoriul standard, numere ale baletului academic, ale dansului contemporan…; au făcut împreună deliciile unui entuziast public ce a participat la spectacolele de gală ale Operei bucureştene, în deschiderea actualei stagiuni. In mod cert, observatorul atent a putut observa că, dintre cele cincizeci de numere ale galelor de operă şi de balet, nici unul nu aparținea repertoriului românesc; …în condițiile în care există, totuşi, un repertoriu autohton valoros, de mare succes la public. Atât în domeniul genului de operă cât şi în ce priveşte creația coregrafică.

Şi totuşi, în mijloc de octombrie, Galele extraordinare ale primei scene lirice a țării au fost un veritabil triumf al vocalității cultivate, al gestului artistic elevat în planul expresiei coregrafice. Iar evenimentele în sine, se doresc a fi mai mult decât promițătoare; …dat fiind acest început de sezon artistic al Operei bucureştene.

De departe, apariția cea mai captivantă din punct de vedere artistic, cea mai simpatizată de marele public, inclusiv de publicul de specialitate, a fost aceea a baritonului italian Ambrogio Maestri; …uimitoare evoluție în ce priveşte relația dintre vocalitate, talentul muzical-dramatic şi prezența scenică. Este, actualmente, pe toate marile scene ale lumii, întruchiparea ideală a celebrului personaj imaginat de Shakespeare, ulterior, muzicalmente întruchipat de Giuseppe Verdi! Da, pentru marile case, Maestri este, în zilele noastre, unul dintre cei mai solicitați baritoni pentru rolul Falstaff. In ce priveşte realizarea scenică, Maeştri… este un maestru absolut carismatic! Conferă personajului său o măreție care aparține construcției dramatice a rolului. Dezvoltă disponibilități excepționale atât în zona comicului dar şi în cea a implicării profunde, ample în meandrele universului interior al personajului. Mă refer la rolul Scarpia din capodopera lui Puccini, „Tosca". De la imaginea puterii, a forței brute, a dorinței nestăvilite, la maleficul, insidiosul personaj Jago, din Otello, cântul său dobândeşte accente declamatorii ce vizează nuanțări

Ambrogio Maestri

caracterologice dintre cele mai subtile, susținute de o dicțiune impecabilă; iar aceasta fără a parazita zona cântului expresiv ce are la origini belcanto-ul deceniilor de început ale secolului XIX; aria lui Dulcamara din „Elixirul…" lui Donizetti, a constituit o probă uimitoare a virtuozității vocale şi actoriceşti.

Nu a fost singurul. Încântătoare apariție scenică şi vocală, aclamată pe marile scene ale lumii, tânăra soprană georgiană Nino Machaidze etalează mult prea devreme anume deficiențe privind emisia sonoră; o incipientă bătaie a glasului poate scurta o carieră strălucită; pare a fi suverană atât în repertoriul francez – „Romeo şi Julietta", opera lui Gounod, cât şi în cel italian, „Boema" sau „Gianni Schicchi" de Puccini.

Experiență scenică extinsă probată pe final de carieră, a putut fi observată în cazul tenorul rus Vladimir Galouzine, de asemenea la mezzo-soprana Ildico Colmosi; deficiențe de pronunție în limba franceză, au apărut atât în aria Dalilei din opera lui Camille Saint-Saens cât şi în Habanera imaginată de Georges Bizet.

Pe bună dreptate, reaudierea soliştilor Operei bucureştene, inclusiv a soliştilor români sosiți din afara granițelor țării, a fost salutată cu vădit entuziasm. Mă refer la mezzo-sopranele Oana Andra şi Liliana Mattei Ciucă, la sopranele Iulia Isaev, Sorina Munteanu şi Irina Iordăchescu, la tenorul Alexandru Badea. Alți colegi de-ai lor? Vor fi invitați, poate, altădată. Un plus de simpatie generală a adus-o strălucirea pregnantă a glasului

bartonului Iordache Basalic în celebra arie „Largo al factotum” din „Barbierul…” lui Rossini.

Cu siguranță, Gala de Operă ar fi dobândit un plus de atracțiozitate de ar fi fost invitați să participe şi câțiva dintre tinerii laureați ai edițiilor concursului Grand Prix de l'Opera; …situație de care vor beneficia, însă, alte case de operă; …evident în baza cheltuielilor de selecție, de organizare a competiției, cheltuieli facute, însă, chiar şi în acest an, de Opera bucureşteană. Aşa se întâmplă pe la noi! O nouă conducere dă de-o parte ceea ce a construit precedenta.

Şi Gala de balet…; a fost gândită a aduce la rampă solişti din țară, nume importante de peste hotare…; de a etala o mare diversitate stilistică privind concepția coregrafică. Personalități puternice ale dansului se dovedesc a fi, spre exemplu, Esther Jurado în calitate de dansator, de coregraf ce dispune de imaginație, de pregnant temperament artistic; iar aceasta în domeniul dansului tradițional spaniol, flamenco, preluat, stilizat cu impecabil bun gust; …dar şi balerinul Davide Dato, artist de sensibilă concentrare a expresiei; în „Labirintul singurătății” s-a întâlnit cu coregraful său Patrick de Bana, sondând împreună, cu mijloacele dansului de orientare neoclasică, un consistent univers interior alimentat de muzica celebrei „Ciaccona” de Antonio Vitali.

Esther Jurado

Că dansul academic rămâne în actualitate o demonstrază perechea celor doi balerini Lauren Cuthbertson şi Federico Bonelli de la Royal Ballet, în marele Pas de Deux din actul al III-la din „Lacul…” de Ceaikovski. In interpretarea coregrafică a eternului Marius Petipa, direcționări de o eleganță impecabilă ale mişcării sunt susținute de o consistență expresivă amplu etalată; atât în cuplu cât şi individual de cei doi balerini. Pe o altă direcționare stilistică dar urmărind şi aici susținerea neofilită a interesului artistic, se înscrie şi creația celebrului coregraf actual, Angelin Preljocaj, pe muzica Adagio-ului din Concertul nr. 23 de Mozart; prospețimea gestului, eleganța simplu etalată de cei doi dansatori ai Operei pariziene, de Aurelie Dupont şi Alessio Carbone, devin emoționante; …prin gest, culori, nuanțe de lumină, a fost construită imaginea coregrafică a inocenței. Remarcabil lucru, fără a avea o statură impunătoare, balerinul Joaquin de Luz de la New York City Ballet, umple spațiul mişcării coregrafice cu datele personalității sale realmente expansive. Evitarea prețiozităților inutile, emoția nostalgic exprimată în „Caravaggio” de Mauro Bogonzetti, îi apropie pe Nicoletta Manni, pe Timofej Andrijashenko de la Teatro alla Scala din Milano, de frumusețea grea de sens a muzicii lui Claudio Monteverdi.

Evident, rolul esențial revine celor care dau viață scenică ideii coregrafice. Căci marii autori ai trecutului, compozitori şi coregrafi, trăiesc în continuare prin performanța scenică a dansatorilor actuali. „Corsarul”, „Baiadera”, „Don Quixote”, pe muzica prolificului Ludwig Minkus, compozitor al curții imperiale ruse, oferă în continuare bucurii publicului actual în producții ale Companiei de Balet a Operei bucureştene. Şi totuşi în interpretarea devenită tradițională a lui George Balanchine, Tema cu Variațiuni pe muzică de Ceaikovski, o desfăşurare amplă a ansamblului de balet al casei, aduce o evoluție trenantă, inutil prețioasă, tradițională, ce nu a putut fi salvată de dezinvoltura scenică probată de cei doi balerini solişti, Ada Gonzalez şi Ovidiu Matei Iancu. Indiscutabil, un autor actual cum este William Forsythe, el însuşi remarcabil dansator, oferă soliştilor noştri, Cristina Dijmaru şi Bogdan Cănilă, un generos teren de desfăşurare într-o producție cunoscută a casei bucureştene cum este „In the Middle, Somewhat Elevated”.

Spectacolele au fost conduse de şefi de orchestră, de dirijori cu vădită experiență în repertoriul tradițional al genului, de maeştrii Marcello Mottadeli şi Pietro Salvaggio; iar ambientul scenografic a fost imaginat de marele artist, de plasticianul Doina Levintza.

Nu poți să nu observi, Galele debutului de stagiune ale Operei Naționale bucureştene, au evitat cu consecvență repertoriul românesc, în mod evident puțin cunoscut muzicienilor italieni; dintre cele cincizeci de numere de operă şi de balet. prezente în cele două spectacole, nici măcar unul nu a aparținut creației muzicale sau coregrafice autohtone; întâmplător un singur nume privind creația coregrafică s-a strecurat cu sens de interpretare a unei coregrafii anterioare, academice. E puțin? E mult? E potrivit? A fost prezentat public numele conducătorului artistic al instituției, regizorul, coregraful Renato Zanella. Cunosc domniile lor repertoriul românesc de operă? Cunosc valorile creației noastre coregrafice? Ar fi firesc să le afle. De vreme ce conduc actualmente evenimentele primei scene lirice a țării.

P. S. Am aflat cu vădită satisfacție că primul moment al Operei bucureştene în actuala stagiune, a fost reprezentat de reluarea spectacolului *O scrisoare pierdută* de Dan Dediu. Sunt de aşteptate capodoperele lui Paul Constantinescu, Anatol Vieru, Aurel Stroe, Pascal Bentoiu, baletele datorate lui Mihail Jora şi nu numai; …şi, desigur, o versiune scenică nouă a Oedipe-ului enescian. Eventual, este de luat în considerație preluarea producției italiene realizate cu ani în urmă de regizorul Graham Vick, de dirijorul Cristian Mandeal.

Dumitru AVAKIAN

"O scrisoare pierdută" - oglinda muzicală a unei capodopere dramaturgice

„Nu sunt turmentat, dar eu...
Eu pentru cine votez?"
Ion Luca Caragiale

Nelipsită călăuză în peisajul cotidian al Mitícilor, Caragiale al Românului de pretutindeni şi de totdeauna, îşi continuă şi astăzi, nevăzut, dar cu un "*simţ enorm şi văz monstruos*", călătoria printr-o ţară de cameleoni politici. Mai actuală ca oricând în anul de graţie două mii şaisprezece, *Scrisoarea pierdută* a lui Conu' Iancu esenţializează, absolut genial, tarele unei "*soţietăţi*" a cărei moralitate este… "*sublimă, putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire*". Ironia muşcătoare a replicilor caragialiene creionează personaje atât de familiare nouă, care, preocupate exclusiv să-şi "aclame munca" şi rezultatele ei transformate în profit propriu, îşi ambalează şmecheria nativă în haina ispititoare a unei proiecţii de inteligenţă, surprinzător de convingătoare. Trahanache, Tipătescu, Caţavencu, Pristanda, Zoe, Farfuridi, Brânzovenescu, Agamiţă Dandanache şi ceilalţi combatanţi ai colegiilor electorale gravitează în spaţiul unui univers artificial, a cărui strălucire iluzorie, gălăgios autoproclamată, maschează malformaţiile unor corsete conceptuale ce ating limita grotescului.

După o absenţă de aproape patru ani – care mi se pare, din punct de vedere al prizei la public, "curat" nejustificată, vorba lui nenea Iancu – savuroasa

Valentin Racoveanu

înveşmântare sonoră conferită textului *Scrisorii pierdute* de către compozitorul Dan Dediu a revenit pe scena Operei Naţionale bucureştene, reliefându-şi virtuţile expresive şi reconfirmându-şi viabilitatea. Pentru cei care n-au asistat la premieră şi nici la cele câteva reprezentaţii din cursul anului 2013 (ori cel puţin la versiunile de concert cu acompaniament pianistic, prezentate fragmentat la Ateneul Român în cadrul ciclului „Clasic e fantastic" şi, recent, în Aula Palatului Cantacuzino, sub titulatura aluzivă „*Noi cu cine votăm?*"), spectacolul programat în 23 octombrie s-a remarcat printr-un ritm şi o încărcătură dinamică surprinzătoare pentru o operă încadrabilă, cel puţin teoretic, în categoria literaturii muzicale contemporane.

Consolidându-şi statutul non-conformist cu care şi-a familiarizat auditoriul, Dan Dediu şi-a asumat crearea unei opere-cabaret care, într-o gustată accepţiune postmodernă, anagramează multiple elemente stilistice pe fondul unor tipologii culturale distincte. Ca ultim descendent – deocamdată – al numeroasei „familii" de compozitori atraşi de irizările sarcastice ale dramaturgiei caragialiene, Dan Dediu urmează unor personalităţi precum Sabin Drăgoi (autorul operelor *Năpasta* şi *Kir Ianulea*), Paul Constantinescu (*O noapte furtunoasă*), Alexandru Zirra (opera inspirată din nuvela *O făclie de Paşte*), Emil Lerescu (*D-ale carnavalului*), Matei Socor şi Adrian Iorgulescu (viziuni particularizate asupra farsei *Conu Leonida faţă cu reacţiunea* dar şi asupra schiţei *Moşii*), construind un edificiu ce pendulează între absurdul situaţiilor, dedus şi din esenţializatul algoritm al replicilor, şi comicul burlesc.

Ştefan Popov şi Simonida Luţescu

În atmosfera acuzat provincială din care îşi trage, cu precădere, seva opera lui Caragiale, spiritul ludic al lui Dan Dediu îşi manifestă prezenţa fără nici un fel de prejudecăţi, ocolind standardele stilistice în favoarea exprimării emoţionale directe, ce se delimitează de preţiozitatea intelectuală cu trimiteri elitiste. Clasicitatea discursului fonic, de apartenenţă – nu doar – contemporană, convieţuieşte cu momente impregnate de parfumul inconfundabil al tangourilor lui Piazzola, cu melodicitatea de largă respiraţie a musicalului hollywoodian, cu melancolia valsurilor ruseşti – amintind de Şostakovici şi, mai nou, de "*Gingaşa şi tandra fiară*" a lui Eugen Doga, cu senzualitatea reţinută a habanerei, impulsul optimist al bossa-novei şi energia dezlănţuită a French can-can-ului, dar şi cu inflexiunile tipic balcanice şi folclorice româneşti, amplificate paroxistic.

Imaginea lui "Il capo dei capi" – Trahanache, în interpretarea nuanţată a lui Valentin Racoveanu – guvernează dramaturgic cu abilitate discretă, din plan secund, angrenajul multiplu compus din celelalte personaje, manipulând elegantul cuplu Tipătescu – Zoe

Trahanache (întrupați, ca şi la premiera din 2012, de către Ştefan Popov şi Simonida Luțescu) în direcția unor reacții voit exagerate (corect susținute ca gestică actoricească implicată cu o pasionalitate frustă în amplele secvențe solistice care-i caracterizează din punct de vedere muzical, cu o pondere lirică accentuată, firesc, în cazul personajului feminin), dar şi pe pretențioşii "zevzeci" Cațavencu şi Dandanache (în aceeaşi interpretare ca în spectacolul de acum patru ani, excelent conturați dramatic şi vocal de către Andrei Lazăr – menținând tensiunea pe parcursul unor fluctuații de ritm inteligent asumate – şi Răzvan Georgescu – evidențiindu-şi calitățile de comedian

înnăscut printr-un contur pitoresc, de un umor irezistibil). Pristanda (schițat cu dezinvoltură de către Iustinian Zetea ca prelungire – aplicabilă în practică – a autorității lui Trahanache) şi Farfuridi & Brânzovenescu (purtători de informații al căror cuplu a fost pus în valoare, cu multiple aluzii la comedia mută, de către Daniel Filipescu şi Daniel Pop) apar ca personaje-liant ce sprijină derularea acțiunii, jalonând pertinent traiectoria personajelor-cheie.

Folosită drept "copertă" a întregului scenariu, apariția Cetățeanului turmentat (interpretat cu aplomb scenic şi vocalitate penetrantă de către Liviu Indricău – în fapt întâiul exponent al intrigii) este susținută comic prin intermediul traseului descendent-ascendent al stâlpului ce susține felinarul / lumina indispensabilă oricărui cadru nocturn – relevând, în final, ambiguitatea rezolvării aparente a conflictului în manieră specific românească.

Mixtura dansantă a ritmurilor orientale cu valsul, tangoul, marşul şi hora pe post de şlagăre autohtone, intonate prin tradiție în ocazii festive de către fanfarele provinciale, au amplificat sentimentul de spectacol cu finalitate gratuită tip "pupat toți piața endependenți", atât de familiar Rromânului, accelerarea treptată a pulsației reprezentând cea mai uzitată rețetă de succes spre revigorarea bunei dispoziții; firesc, pofta de joc asezonată cu mirosul micilor fripți *live* ne-a reamintit nouă, spectatorilor din toate generațiile, de simbolistica bâlciului care ar putea fi identificat, fără a exagera, cu un veritabil brand național!

De subliniat aici faptul că universul sonor al operei semnate de Dan Dediu – care şi-a dezvăluit fantezia coloristică şi prin intermediul experimentatei baghete a lui Tiberiu Soare – îşi etalează propria semantică, agrementând libretul alcătuit conştiincios de către regizorul Ştefan Neagrău, pe osatura piesei lui Caragiale, cu reflecții metatextuale; în acest context, scenografia Vioricăi Petrovici a materializat, deosebit de inspirat, acea punte necesară conviețuirii semnificative dintre cuvânt şi muzică (una din remarcabilele virtuți ale concepției scenografice reprezentându-l rafinamentul fundalului alcătuit din suprapuneri de siluete ascunse în spatele ziarelor deschise, pe care, privindu-le mai atent, le-am putut asemăna unei armate de oameni cu scuturi de luptă…decor perfect asimilabil vulnerabilității confruntărilor electorale din toate timpurile!), aspect valorizat şi prin intermediul mişcării scenice coordonate punctual de către Florica Stănescu.

"Turtă dulce - panorame - tricoloruri - bragă - baloane - soldați - mahalagioaice - lampioane - limonadă - fracuri - decorațiuni - decorați (…) provinciali - fluiere - cerşetori (…) copii - miniştri - pungaşi de buzunare (…) muzici - artifiții - fotografii la minut (…) steaguri (…) fleici (…) Deşteaptă-te, române! (…) zamparagii - guvernamentali - opozanți (…) guri căscate - praf - noroi - murdărie - infecție - lume, lume, lume"…ca o panoramare succintă dar genială, în termenii *Moşilor* lui Conu' Iancu, a unui final aşteptat,

Dan Dediu primind ovațiile publicului

similar prefigurat şi în "*Scrisoarea pierdută*", sintetizează însăşi esența spațiului căruia, cu onoare, îi aparținem.

Vizibilă, plăcerea compozitorului Dan Dediu de a fi înconjurat de personajele clocotinde ce umplu lumea picturală a lui Caragiale şi a noastră, a tuturor, îşi lasă amprenta asupra acestui spectacol incitant dăruit Operei Naționale bucureştene, spectacol pe care sperăm să-l revedem – în numele publicului – nu în anii viitori, ci chiar pe afişul stagiunii 2016-2017! (Foto: Marius Vâjoaica)

Loredana BALTAZAR

Festivalul şi Concursul Naţional al Liedului Românesc

La 135 de ani de la naşterea lui George Enescu, Mariana Nicolesco şi tinerii interpreţi au oferit publicului un Recital dedicat liedurilor sale, compozitorii şi muzicologii Carmen Petra-Basacopol, Octavian Lazăr Cosma, Adrian Pop, Dan Dediu şi Mihai Cosma au evocat arta enesciană în cadrul unui pasionant Simpozion Naţional, iar zeci şi zeci de tinere voci s-au întrecut în cadrul Concursului Naţional al Liedului Românesc. Competiţie creată de Mariana Nicolesco la Braşov în 2003 şi care a avut loc pentru prima oară la Bucureşti, în superba Sală a Bolţilor de la Arcub-Gabroveni.

În cuvântul său, marea soprană spunea:

«Scriam în prefaţa la caietul-program al manifestărilor noastre din acest an că *Liedul e toată muzica în miniatură*, şi adăugam apoi că miracolul pe care îl

Mihai Cosma, Dan Dediu, Mariana Nicolesco, Carmen Petra-Basacopol, Adrian Pop, Octavian Lazăr Cosma

constituie e că reuneşte în el, ca un diamant, splendoarea universului. În geometria lui perfectă el e o infinită sursă de lumină, cum e lumina sufletului, misterul sufletului.

În numele meu şi al tinerilor mei prieteni ţin să le mulţumesc tuturor celor care au făcut posibilă desfăşurarea în condiţii excepţionale a acestei ediţii a Festivalului şi Concursului Naţional al Liedului Românesc: Primăria Municipiului Bucureşti, ARCUB, Radio România, Televiziunea Română şi alţi parteneri.

Aş vrea să mai subliniez câteva lucruri. Mai întâi nivelul ridicat la care s-au prezentat foarte mulţi concurenţi. Apoi împrejurarea minunată de-a fi fost aici împreună, într-un adevărat salon de muzică, atât de potrivit liedului, împrejurare care şi de data aceasta, ca de fiecare dată, ne-a îmbogăţit universul cunoaşterii, ne-a îmbogăţit sufletele şi a onorat o artă în care muzica românească excelează.

Ideea mea dintotdeauna a fost aceea de-a încuraja şi premia cât mai multe tinere talente, iar desemnarea laureaţilor din acest an ai Premiilor Concursului Naţional al Liedului Românesc n-a fost lucru simplu pentru distinşii membri ai Juriului acestui remarcabil Concurs, iar acum, ca de atâtea alte ori, amintesc aici că toţi ne străduim să ne ridicăm la altitudinea

Mariana Nicolesco alături de laureaţii Premiului I al Concursului Naţional al Liedului Românesc 2016: Irina Baianţ, Iustinian Zetea, Alexandru Constantin şi Ramona Păun

posibilităţilor noastre şi că drumul nostru spre perfecţiune e lung, arid şi sublim, şi de aceea îl urmăm cu atâta determinare şi iubire».

În aplauzele entuziaste ale publicului, într-o atmosferă de încântare laureaţii ediţiei 2016 a Concursului Naţional al Liedului Românesc au primit Diplomele şi Premiile ce urmează: **PREMIUL I:** Soprana Ramona Păun, Basul Iustinian Zetea, Soprana Irina Baianţ, Baritonul Alexandru Constantin; **PREMIUL II:** Mezzosoprana Cezara Diţă, Baritonul Radu Ion, Mezzosoprana Florentina Soare; **PREMIUL III:** Soprana Cristina Vasilache, Baritonul Bogdan Nistor, Soprana Adriana Marcu; **PREMIUL DE EXCELENŢĂ:** Soprana Ana Morari, Soprana Adriana Gheorghişor, Baritonul Shuang Fang, Soprana Elmas Mehmet; **PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI:** Soprana Rodica Butu, Basul Sandor Köpeczi, Soprana Adriana Ţidor, Soprana Mihaela Alexa; **PREMIUL CELUI MAI BUN TÂNĂR INTERPRET:** Soprana Valentina Puşcaş, Basul Andrei

Laureaţii intonează melodia Dragu-mi-i mândro de tine *de Tiberiu Brediceanu*

Nicoară, Mezzosoprana Alexandra Leşiu, Baritonul Adonis Tanţa; **MENŢIUNE SPECIALĂ:** Soprana Daniela Goria, Soprana Alice Bacalu (R. V.)

Fabuloasa viață muzicală din Rusia - Opera la Sankt Petersburg

Oraş fondat de Petru cel Mare (al cărui prieten şi consilier a fost Dimitrie Cantemir), Sankt Petersburg, capitala imperială a țarilor din epoca iluminismului şi a romantismului se remarcă prin spiritul european şi prin aderarea la valorile artei apusene.

Printre acestea muzica figurează la loc de cinste. Încă de la începuturile încurajării prezenței muzicii în viața elitei ruse, fenomenul de internaționalizare şi grija pentru selectarea valorilor de top au fost în prim plan. Cum arta sonoră a celei de-a doua jumătăți a secolului XVIII şi apoi a secolului XIX a fost, într-un fel, dominată de spectaculozitatea şi atractivitatea genului operei, acesta a avut prioritate şi în oraşul țarilor, fiind încurajat printr-o varietate de mijloace: existența unor spații dedicate în toate palatele imperiale, apoi construirea de teatre speciale, încurajarea creației prin invitarea unor compozitori de renume, comenzi adresate unor compozitori străini de maximă celebritate, invitarea unor trupe de operă italiene sau franceze, fondarea unei trupe imperiale. Giovanni Paisiello a fost timp de mai mulți ani Kapelmeister la curtea Ecaterinei II, compunând câteva dintre operele sale cele mai cunoscute în Rusia. La fel şi Domenico Cimarosa, Baldassare Galuppi, Tomasso Traetta, Giuseppe Sarti, Francesco Araja, adică elita compozitorilor italieni de operă ai timpului, culminând cu comanda lansată către Verdi, pentru compunerea şi prezentarea în premieră mondială a operei *Puterea destinului*. Alți compozitori au primit ca sarcină organizarea vieții muzicale (Caterino Cavos sau G. B. Locatelli) sau compunerea de muzică pentru balet (Cesare Pugni sau Riccardo Drigo). Pe lângă italieni au fost invitați şi compozitori de alte naționalități, ca de exemplu francezul Francois-Adrien Boieldieu, care a compus mai multe opere în Rusia, sau germanul Friedrich von Flotow. Nu au lipsit arhitecți, pictori, scenografi, coregrafi străini, care au dat strălucire spectacolului teatral muzical. Pe lângă aceştia, cu timpul s-a afirmat o falangă puternică de compozitori ruşi.

În afara Teatrului Ermitaj din Palatul de iarnă (1764), capitala Rusiei s-a îmbogățit cu mai multe teatre de operă: Teatrul mare (1783, Bolshoi Kamenny Theatre), Mikhailovsky (1833, cunoscut o vreme sub denumirea de Teatrul Mic sau Teatrul Mussorgski) şi Mariinskyi (1860, cunoscut o vreme sub numele Kirovskyi). De asemenea, şi Teatrul Alexandrinskyi (1832, astăzi dedicat teatrului dramatic şi baletului) era gazdă pentru asemenea spectacole. Totodată, după inaugurarea noii clădiri a Conservatorului (1896), şi aceasta a devenit un loc dedicat stagiunilor de operă, beneficiind de o sală de mari dimensiuni, poate cea mai mare din Europa situată în interiorului unei instituții de învățământ (1700 de locuri).

Din 2013 funcționează cea de-a doua clădire a Teatrului Mariinskyi, construită chiar lângă clădirea istorică şi legată de aceasta printr-un Skywalk care traversează râul. Beneficiind de o arhitectură spectaculoasă, de o sală foarte mare (2000 de locuri) şi de tehnologie de ultimă oră (atât în scenă cât şi în spațiile pentru public), clădirea funcționează în paralel cu cea veche, propunând simultan reprezentații de operă şi balet. Se spune că este teatrul muzical cu cele mai complexe dotări tehnice, care oferă soluții regizoral-scenografice nemărginite, în consonanță cu ideile din ce în ce mai revoluționare ale creatorilor de spectacole. Fosa multi-nivel are o suprafață de 170 m2 şi 120 de scaune pentru instrumentişti. Mai mult, în noul teatru mai există câteva săli de spectacole de dimensiuni mai mici: Sala Prokofiev (pentru recitaluri), pentru care Steinway & Sons a construit un pian special conceput pentru acest spațiu, Sălile Stravinski şi Şcedrin (pentru concerte şi programe educative), Sala Mussorgski (pentru recitaluri de lied şi pentru recitalurile soliştilor din Programul de tineret al Teatrului Mariinskyi).

Teatrul Alexandrinskyi

În 2007 Teatrul Mariinskyi şi-a sporit zestrea cu o clădire destinată concertelor simfonice, una dintre sălile de concerte cu acustică excepțională, de care beneficiază stagiunea orchestrei simfonice a Teatrului şi mari orchestre ale lumii, invitate în turneu în cadrul unor Festivaluri.

Mariinskyi are o stagiune desfăşurată şi la malul mării, în Extremul Orient, în oraşul Vladivostok, situat pe țărmul Mării Japoniei. Din 2016 clădirea ultramodernă a Operei municipale a fost pusă la dispoziția Teatrului Mariinskyi, care a conferit calitate şi standarde maxime spectacolelor de aici, într-o stagiune permanentă.

Sankt Petersburg mai are şi un teatru dedicat operetei şi musical-ului. Se numeşte Teatr Muzykalnoi Komedii şi este situat pe principalul bulevard din centrul oraşului. Stagiunea cuprinde cele mai iubite titluri de operetă, completată cu noi montări ale unor musicaluri moderne, prezentate nu demult pe principalele scene britanice, americane sau franceze.

C. MIHAI

NICOLAE COMAN (NICKY)

Ne-am întâlnit în mileniul trecut în clasa I primară la Şcolile Arhiepiscopale “Sf. Andrei” din Calea Călăraşilor din Bucureşti – actualmente teren viran. Eram sortiți muzicii de către familie, familii ce s-au destrămat curând după Război. Cum necum, străbătând fiecare în parte toate etapele de muncă şi mizerie ale copilăriei şi ale adolescenței, ne-am regăsit după liceu bătând la uşa Conservatorului “Ciprian Porumbescu” (citeşte Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti), la un an diferență. Fiecare pe drumul său, separați de tot atâtea câte, de fapt, ne-au legat într-o prietenie de-o viață.

Se spune că odată cu dispariția unui profesor dispare o bibliotecă. Nimic mai adevărat în cazul lui Nicolae Coman. Casa sa din mahalaua Delea Veche din care nu a emigrat niciodată, mai întâi trăind singur într-o cameră friguroasă, apoi în două, cu dependințe permanent în curs de reamenajare, o casă dintr-o curte mai mult lungă decât lată, care în sfârşit, după Revoluție, i s-a retrocedat, aceasta s-a constituit în ani într-un imens depozit de cărți achiziționate fără încetare şi – mai ales! – *citite* cu o pasiune fără egal. De unde şi adevărata sa propensiune pentru cuvânt, literă şi *vers*. Îmi vin în minte câteva fraze achiziționate din lecturi: ”(....) *car les poètes mentent trop* (...)” sau : ”vorba i-a fost dată omului spre a-şi ascunde gândurile (…)”. Trecând şi peste Zarathustra şi peste alții, stau şi mă gândesc la câte şi mai câte i-ar fi putut trece prin minte prietenului meu, care zeci de ani şi-a petrecut toate nopțile într-un acelaşi fotoliu din Delea Veche, scriind fără încetare versuri albe şi rimate. Nopți devenite un inepuizabil rezervor de *verb*. Câştigate prin veghe... (multe îți trec prin minte când îți dispar contemporanii, rând pe rând...).

Nicolae Coman a refuzat vehement zeci de ani să-şi publice poeziile. A fost foarte zgârcit cu lumea, deşi în fond era o natură generoasă. A educat cu o dăruire, talent pedagogic şi strălucire intelectuală generații peste generații de studenți. Cursul său de armonie era de fapt un curs de cultură generală, de o aleasă consistență. Şi-a publicat, după ani de tăcere, o selecție de poezii, încă în aşteptare. Era un mare povestitor, un om al conversației. Îşi proiecta permanent propria lume în tot ceea ce făcea şi îi cădea în mână. A fost, şi mai ales pentru toți cei ce-l frecventau, un interlocutor excepțional, capabil să-şi afirme interesul asupra orice, oricând; şi nu oricum, ci cu o capacitate culturală (adesea poetică) şi o strălucire aparte. Ştia (aproape) tot; şi dacă nu ştia, improviza la fața locului ca nimeni altul. Putea dezvolta indefinit orice temă pusă în discuție; în *cuvânt.* A ştiut să-şi modeleze viața şi timpul exact aşa cum a dorit, fără rabat. Un alt coleg, un fin ironist, spunea mai în glumă, mai în serios că ai nevoie de geniu ca să trăieşti o viață întreagă fără ca să faci nimic. Să ți-o trăieşti după propriile tale reguli şi atât. Pare a fi o operă de geniu cu destul de puțini chemați. Adică, să-ți **creezi** integral *propria viață* privind în jur doar dacă simți nevoia; *dacă* simți nevoia. Autism? – haida’ de!...

Cazul lui Nicolae Coman este altfel. A fost tot timpul în mijlocul lumii (mari?), aproape o viață întreagă în Conservator, în atenția tuturor, intersectându-se permanent cu toți şi cu fiecare în parte şi afirmându-şi farmecul şi originalitatea fără rezerve. Tributar zodiei Peştilor, era dăruit cu un talent muzical autentic. Nu a scris mult şi aveam de multe ori impresia că mai ales în ”timpul liber”(!); de care oricum a dispus berechet... A cules din jur şi a experimentat în propria sa creație puțin din ideile estetice în uz la vremea sa (la vremea noastră). Şi-a acordat o libertate absolută în creația sa: în fond, o treabă a fiecăruia şi de care singur autorul dă seamă. Adevărata sa viață, i-aş zice, vocația i-a fost litera, sintagma, cuvântul, ideea, versul, poezia cu întregul univers inclus (inclusiv *sunetul*).

A fost un om bun, un coleg şi un prieten căruia îi vom simți cu toții lipsa. Dar numai Creatorul stabileşte ordinea în care venim şi plecăm din astă lume.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Nicolae BRÂNDUŞ

Nicolae Coman

Renumele internațional al Universității Naționale de Muzică Bucureşti s-a clădit prin contribuția de mare valoare a maeştrilor care, de aproape două veacuri, au dăruit culturii muzicale româneşti capodopere şi au cultivat afirmarea unor generații prețioase de artişti. Suntem nevoiți acum, ca la fiecare despărțire, când suferim mereu câte o nouă pierdere, să suportăm cu curaj o altă lovitură a destinului. Maestrul Nicolae Coman a fost unul dintre marile nume aparținând celei de a doua părți a secolului XX. Cu generozitate, cu un devotament plin de afecțiune pentru fiecare generație de studenți, a predat cu calm, ataşament şi pasiune Arta armoniei şi Compoziției. Continuând pilda celor care i-au fost mentori, modele de măiestrie artistică, discipol al lui

Mihail Jora, Leon Kleper, Florica Musicescu, Paul Constantinescu asistent, încă din tinereţe, al lui Ion Dumitrescu, compozitorul şi poetul Nicolae Coman a urcat treptele afirmării, ajungând până la gradul de profesor universitar, predând fără întrerupere, timp de peste o jumătate de secol, ştiinţa muzicii, oferind tinerilor spre cunoaştere, evoluţie şi afirmare, tainele şi exerciţiul elaborărilor creatoare. Devenit o personalitate remarcabilă în contextul generaţiei sale, membru de excepţie al Uniunii Compozitorilor şi muzicologilor, Maestrul Nicolae Coman s-a impus prin considerabila sa operă creatoare. Cu o personalitate aparte s-a distins prin atracţia nimbului poeziei, transformată în trăirile din lumea cântecului, a liedului, valorificând astfel multiple mijloace de comunicare cu contemporanii săi. Iubirea pentru arta şi diversitatea exprimării ideilor, compozitorul s-a impus drept unul dintre cei mai însemnaţi creatori actuali de muzică vocală camerală, oferind, în cele şase decenii de activitate creatoare, colegilor săi de generaţie, discipoli, admiratori, interpreţi, marile bucurii fără de moarte ale frumosului, viaţa trainică a imaginilor în care fiecare descoperă adevărul, înţelepciunea şi iubirea. În domeniul vocal-simfonic, concertistic şi în muzica de cameră, cu lucrări pentru vioară, violoncel sau muzică pentru pian, Nicolae Coman a fost un vizionar al lumii şi visului, al devoţiunii şi roadelor muncii fără preget. Versurile sale au stat la baza propriilor creaţii şi lucrărilor unor confraţi compozitori, valoarea traducerilor poetice reprezentând pentru Nicolae Coman un izvor nesecat de inspiraţie muzicală. Parteneri de destin, prieteni şi ucenici, melomani, membri ai Universităţii Naţionale de Muzică, Uniunii compozitorilor şi Muzicologilor trăim cu regret această violentă şi neaşteptată despărţire, prin care devenim mai săraci pierzând un mare artist.

Grigore CONSTANTINESCU

O evocare

Nicolae Coman, profesorul, compozitorul şi poetul ştia puterea sunetului, puterea cuvântului, dar şi puterea tăcerii. Când vorbea, parcă sculpta în idee. Cunoscând bornele de energie ale discursului, ştia să le pună în valoare prin gesturi parcă rituale, prin cuvinte alese şi prin zâmbetul său adolescentin şi fermecător. Ştia că orice elimini din vers, din muzică şi din idee nu face decât să le întărească, ieşind astfel, prin elementele lipsă, mai fortificate şi mai apte de comuniune.

Era dintre cei puţini aleşi. Cu el puteai vorbi despre toate subiectele. Nu o făcea pe atotcunoscătorul, dar se pricepea la toate şi empatiza într-un mod inimitabil. El este profesorul care, având un student orb la compoziţie, a învăţat să citească în alfabetul Braille, pentru a-l putea ajuta pe student; care le era confident, duhovnic şi le dădea bani să mănânce sau să se îmbrace mai bine studenţilor aflaţi la ananghie. El este compozitorul care a preferat reţinerea intimă a cântului şi explozia instantanee a emoţiei în lied, după cum el este poetul care a cântat, cu infinită sensibilitate, meandrele sufletului modern în căutarea Absolutului.

Pasăre de noapte, trăitor marcat în adânc de farmecul Selenei, nativ din zodia Peştilor, senzitiv şi vizionar, maestrul Coman a păşit fulgerător într-o lume în care rămâne cu un ochi aţintit spre noi, ochiul minţii şi al amintirii. Cum ar spune Eminescu:

Dacă treci râul Selenei se face pare că sara / Deşi 'ntr'a soarelui lume, eternă noapte nu ţine. / E-o sară frumoasă - adormită deşi este ziuă.

Într-o după-amiază de la finele anilor '80 aveam practică la compoziţie, pe care o făceam cu maestrul Nicolae Coman. Îmi dăduse ca temă să citesc poeziile lui Saint-John Perse, Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale şi *Estetica* lui Pius Servien. Discutam despre ele şi apoi i-am arătat ceva compus de mine. Mi-a spus imediat: ”Scrii notele prea urât! Bobul nu trebuie scris aşa de mic! Uită-te la Bach, sau la Mozart! Fac bobul mare, ca să se-nţeleagă şi să aibe spor la scris. Nu ai spor la scris dacă faci bobul mic. Te poticneşti!” Mi-am dat seama, încercând să fac după cum mă sfătuise, că maestrul Coman avea dreptate. Odată cu maestrul dispare o lume de idei mirifică, un mod de viaţă şi o conştiinţă agilă, o ştiinţă aproape ezoterică de a simţi viaţa şi de a o valoriza. Nouă, celor care l-au cunoscut, cred că ne-a transmis câte ceva din ceea ce avea de dat: ne-a făcut să înţelegem importanţa unei forme de viaţă înaltă, ne-a făcut să înţelegem ce înseamnă duhul poeziei, dar şi forţa ei în modelarea caracterului şi a minţii.

Tot vorbind atunci, la acea oră de practică componistică, se înserase pe nesimţite. Am dat să aprind lumina. La care maestrul Coman mi-a spus: ”Stai, ştii *haiku*-ul lui Nichita?” Nu-l ştiam. Şi atunci, mi l-a recitat, cu superb ton şoptit:

Întunecând întunericul / Iată porţile /Luminii.

Dan DEDIU

Iubită familie mică – draga noastră dna profesoară Lavinia Coman,
Iubită familie mare – dragi prieteni,

În slujba de înmormântare a preotului consemnată de manuscrisele din perioada bizantină, în canonul lui de întâlnire cu Cerul se spunea astfel: *„Noi de mergem dintr-o ţară într-altă ţară avem nevoie de călăuzire. Ce să facem când ne vom duce în ţara pe care nicidecum n-o cunoaştem? Multe călăuze îţi trebuie ţie suflete atunci, multe rugăciuni trebuie să meargă împreună cu tine, ca păzească sufletul până să ajungă la Hristos şi să zică către Dânsul: Aliluia!”*

În definitiv, Maestrul a plecat, după cum ne spune codicele bizantin şi după cum Domnia sa însuşi mărturisea într-un dialog realizat acum ceva ani de Mirela Zafiri, într-o ţară de ”dincolo” pe care şi-o asumase, ca parte a libertăţii sale creatoare şi a noastre, ca fiinţe create, cu mult înainte de călătorie. O călătorie la capătul căreia a ajuns împlinind promisiunea Mântuitorului adresată unui ales dintre pământeni: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai, în Împărăţia Cerului!“.

Cred că nu avem cuvinte mai frumoase pentru profesorul, poetul, compozitorul şi traducătorul excelent din lirica bască, remarcabilul dascăl al Universităţii noastre, prietenul pe care l-am admirat şi l-am iubit, pe care îl admirăm şi îl iubim cu toţii; pentru că, în definitiv, oamenii nu se conjugă niciodată la trecut, ci întotdeauna la prezentul continuu! Şi oricât de greu ar fi momentul de astăzi, tot din cuvintele acestea trebuie să ne încurajăm, amintindu-ne de cuvântul Sfântului Apostol Pavel care spune atât de minunat: „Şi de trăim, şi de murim, ai Domnului suntem!”

Maestrul Nicolae Coman nu a fost străin niciunuia dintre noi. Sigur că parte din cei prezenţi l-aţi văzut în vremea cununiei lui, v-aţi bucurat cu bucuria lui şi aţi plâns la întristarea lui. Sigur că parte din clipele vieţii noastre, mai mult sau mai puţin, s-au împletit cu secundele vieţii sale. Rude, prieteni şi ucenici ne aflăm alături să punem inimă lângă inimă, ca să mărturisim lui Dumnezeu că l-am iubit, că l-am respectat, că nu ne-a fost indiferent.

Şi aş mai avea ceva de adăugat: sunt puţine vocaţii pe care Dumnezeu ni le îngăduie pe pământ! Unele aduc mărire, altele aduc bani. Profesoratul şi cercetarea ca descoperire şi creaţie, aduc adevărul, te aşează de la catedră în Catedrală şi din catedrală în Împărăţia cerurilor, lucrul cel mai binecuvântat pe care un suflet, care îşi împlineşte vocaţia, îl împlineşte ca atare. Maestrul Nicolae Coman ştia foarte bine acest lucru! De aceea, îndrăznesc să spun că s-a mutat din catedra pământească în catedrala cerească.

La vreme de sărbătoare, în chiar ziua praznicului Sfinţilor doctori fără de arginţi Cosma şi Damian şi cu exact şapte zile înaintea Soborului Sfinţilor Arhangeli Mihai şi Gavriil, Maestrul Nicolae Coman porneşte către cer cu un dureros ecou. Desigur că ne va fi mai greu la întoarcerea acasă. Dar vreau să avem împreună convingerea şi credinţa că nu îl ducem pe un ultim drum, ci spre puntea săpată în pământ, pentru ca Cerul să îl primească. Dacă ochii noştri duhovniceşti ar mai fi atenţi la cele ce se întâmplă, am vedea că, odată cu fiece groapă săpată în pământ, o fantă de lumină sfărâmă tristeţea cerului, luminând si tristeţea noastră.

Îi mulţumim Maestrului Nicolae Coman pentru lecţia deplină a vieţii, pentru marea discreţie, demnitate umană şi profesională a Domniei Sale!

Şi îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să aibă grijă de el, să îl odihnească cu drepţii, iar familiei şi nouă să ne dea har spre mântuire şi mulţumire pentru bucuria că am avut şansa să ne petrecem împreună pe acest pământ! Amin şi Dumnezeu să îl ierte şi să îl odihnească!

Nicolae GHEORGHIŢĂ

La despărţirea de Nicolae Coman

A plecat dintre noi, sper că într-o lume mai bună (pentru el), Niki Coman. Ne cunoşteam aproape de o viaţă. Făceam parte din aceeaşi generaţie, să-i spunem cea a anilor 60 din secolul trecut. El a terminat Conservatorul din Bucureşti (actuala Universitate Naţională de Muzică) în anul 1960, iar eu 3 ani mai târziu. A fost coleg de promoţie cu Mihai Mitrea Celarianu, Alexandru Hrisanide, Gheorghe Costinescu, cu Cornel Dumbrăveanu şi Doru Drăgulescu. Dar, în acelaşi timp, am fost împreună cu Al. Hrisanide, Richard Oschanitzky, Corneliu Cezar, Mihai Moldovan şi Cornelia Tăutu studenţii clasei de compoziţie a reputatului profesor Mihail Jora. Îmi aduc aminte că ascultam împreună cu el (la mine acasă) muzică modernă interzisă pe atunci în România comunistă (1958-1963).

Nicolae Coman a fost (vai, o spun asta la timpul trecut!) nu numai un apreciat compozitor, dar şi un remarcabil poet. Încă din perioada studenţiei s-a evidenţiat acest dublu talent al său, apreciat şi de unii literaţi. Cazul era asemănător cu cel al lui Corneliu Cezar (compozitor, poet şi pictor) şi Corneliu Dan Georgescu (compozitor, pictor şi, mai recent, realizator de videoclipuri muzicale). Nu puţini sunt compozitorii din generaţiile mai tinere care au scris muzică pe versurile lui Nicolae Coman. Din punct de vedere al creaţiei componistice, genul lui preferat era liedul.

A avut o carieră universitară prodigioasă şi îndelungată, ca profesor de armonie şi contrapunct la Conservatorul din Bucureşti. Multe promoţii de studenţi au profitat de îndrumarea, cu multă competenţă, a profesorului universitar Nicolae Coman. Pe lângă toate acestea s-a remarcat şi prin eleganţa, nobleţea şi erudiţia sa exemplară. Discuta, cu toată autoritatea, despre cărţile de literatură, operele de artă plastică, tratatele de filozofie sau despre capodoperele cinematografice. Mi s-a alăturat prieteneşte în marele meu necaz.

A fost sărbătorit, de curând, cu ocazia împlinirii a 80 de ani. Dar iată că, pe neaşteptate, timpul şederii lui în trup s-a oprit în loc.

Dragă Niki, dezleagă-te, cât mai repede, de această lume şi zboară cât mai departe!

Octavian NEMESCU

Regrete

Anul 2016 a fost un an negru pentru muzicienii din toată lumea: nu a existat o zi fără să aflăm că a mai decedat un artist din zona folk-rock-pop-jazz, dar şi reprezentanţi ai muzicii clasice. În măsura spaţiului, am publicat câteva rânduri remember despre unii din cei mai cunoscuţi muzicieni plecaţi dintre noi. Adăugăm acum încă câteva nume pe această sumbră listă.

JAZZ LONGA, VITA BREVIS

Aceste cuvinte aparţin maestrului **MARIUS POPP**. Semnificaţia dictonului s-a confirmat odată în plus în seara de 8 noiembrie 2016, când apreciatul muzician a trecut în neființă, la vârsta de 81 de ani.

Îmbinare benefică a simţului constructiv ordonat de studiul matematicilor (a fost absolvent al Institutului de Arhitectură „Ioan Mincu"), cu spiritul creativ al artistului animat de inspiraţie, fantezie, înzestrare nativă pentru arta sunetelor, cel pe care l-am numit „monstru sacru" pentru dăruirea sa de o viaţă, omul de muzică **Marius Popp** (născut la Sibiu, la 21 septembrie 1935) şi-a împlinit cu fervoare menirea de pianist, creator de teme, aranjor, mentor al tinerelor talente, promotor neobosit al jazz-ului. Cele mai multe dintre discurile sub nume propriu (LP-urile „Panoramic Jazz Rock", „Nodul gordian", „Acordul fin", „Marius Popp" în Colecţia „Jazz Restitutio", „Flaşnetarium", CD-urile „Essential", „Seminţe prăjite", "Marius Popp Live", „Margine de lume", reeditarea pe CD a albumului „Panoramic Jazz Rock"), precum şi creaţiile sale incluse în antologiile-compilaţii pe CD-uri „Compozitori români de jazz" (volumele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 şi 8), culegerea de 15 teme proprii apărută mai demult sub sigla **Editurii Muzicale a Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor** (uniune al cărei membru activ a fost timp de decenii), dar şi mai recent tipărita colecţie „34 de teme de jazz", au cuprins multe din compoziţiile sale ce înfruntă timpul, moda, uitarea, prin valoare şi autenticitate a inspiraţiei. Includerea numelui lui **Marius Popp** în volumul **„Eurojazz Personalities"** (1975), premiile de creaţie obţinute pentru compoziţii de jazz, muzică de film şi de scenă, aplauzele cumulate în ţară şi peste hotare pe zeci de scene festivaliere (precum cele de jazz de la Ljubljana, Varşovia, Praga, San Sebastian, Debrecen, Nagykanissa, Mannheim, Göttingen, Paris, Russe, Tel Aviv, **Festivalul de Teatru** de la Sao Paolo ori **„Romania Jazz Meeting"** de la Frankfurt), au venit să consfinţească rezultatele prolificei sale activităţi interpretative şi de creaţie. Ca dascăl, a impus atuul de întemeietor şi conducător al primului **„Curs de improvizaţie în jazz şi muzică uşoară"** din ţară, organizat la Şcoala Populară de Artă în Capitală şi meritul de a fi autorul preţiosului tratat **„Armonia aplicativă în improvizaţia de jazz, pop, rock"** nu demult retipărit de **Editura Muzicală a UCMR**. Iată argumente legitime pe seama cărora i s-a conferit maestrului **Marius Popp**, de către juriul „Galei Premiilor de Jazz pe 2003", **Premiul de excelenţă** pentru întreaga activitate. În toamna anului 2005, muzicianul a fost sărbătorit la Festivalul Internaţional de Jazz de la Braşov. A fost de asemenea invitat al Institutului Cultural Român din Viena. Cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, **Uniunea Compozitorilor** i-a închinat un Concert aniversar.

Spirit mereu iscoditor, pianistul lider a propus publicului, aproape de fiecare dată, formule instrumentale insolite, reunind interpreţi din ţară ori din străinătate, din generaţii diferite, colaboratori cu care a concretizat noi compoziţii şi aranjamente. Neîndoielnic, „arhitectul-pianist devenit pianistul-arhitect apoi muzician pur şi simplu" – cum inspirat îl caracteriza ilustrul om de artă şi de spirit **Richard Oschanitzky** pe **Marius Popp –** rămâne peste vremi unul dintre stâlpii cheii de boltă a jazz-ului românesc!

Florian LUNGU

Marin Petrache Pechea

Părinţii săi, deportaţi în Transnistria (după cum declară: "am o combinaţie de gene luate de la o mamă evreică şi un tată ţigan ungur"), au revenit în România după eliberare. Mama era însărcinată şi tatăl său a spus că o să-i dea numele primului sat în care se va opri şatra: s-au oprit în judeţul Galaţi, la Pechea. S-a născut la 25

noiembrie 1944. Dar în buletin e scris Marin Petrache. Numele complet i-a fost popularizat de Octavian Ursulescu.

A terminat şcoala de muzică, apoi Conservatorul, a studiat clarinetul, dar s-a stabilit la saxofon. Şi-a alcătuit o valoroasă orchestră de local, cu care a cântat peste hotare, iar în 1986 a cerut azil politic în Danemarca. A primit 7 ani condamnare. S-a întors în ţară în '91, la îndemnul lui Titus Munteanu şi al Alexandrei Cepraga şi a participat la Festivalul "Bucureşti '91", cucerind premii. Şi-a deschis un restaurant "La Pechea" - fiul Roberto, este şef de sală, una din surori este bucătăreasă. Şi-a alcătuit nu mai puţin de patru formaţii: Cromatic Band (şase instrumentişti), Cromatic Big Band (26 de instrumentişti), Trio Petrică Andrei şi Rai Banda Mahala, cunoscuţi şi

în străinătate. A compus şi a înregistrat cu diverşi solişti la Radio şi TVR câteva cântece de muzică uşoară. La un moment dat declara: "Încă n-am cunoscut apogeul vieţii. Toată viaţa înveţi şi, când eşti în faţa morţii, îţi dai seama că nu ştii nimic".

După o lungă suferinţă a pierdut lupta cu cancerul la 9 octombrie 2016, la Bucureşti.

Cornel Panţir

S-a stins din viaţă, la numai 63 de ani, valorosul violonist Cornel Vasile Panţir. Originar din Roman, în 1984 a intrat prin concurs în Orchestra simfonică din

D. Lupu, M. Drăgan, C. Panţir, V. Gavrilă

Joensen (Finlanda), unde a fost concertmaestru. A fost profesor la Conservatorul din Joensen până la pensionare, rămânând apoi cu o funcţie onorifică. "Cetăţean de onoare" al acestui oraş, Panţir a cântat cu multe

ansambluri cunoscute, cum ar fi Orchestra Academiei de muzică din Tokyo, Galve Symphony Orchestra (Suedia), orchestra simfonică "Petroskoi" (Rusia). Violonist virtuoz, s-a făcut apreciat în toate genurile muzicale, în ultimii ani fiind invitat de onoare la Festivalul naţional al romanţei "Crizantema de aur" de la Tîrgovişte. La ediţia din octombrie a.c. s-a reîntâlnit cu bucurie cu compozitorii Dumitru Lupu, Mircea Drăgan şi Viorel Gavrilă, membri în juriul de Creaţie. Pentru ultima oară, arcuşul lui vrăjit a dat viaţă "Baladei" compozitorului Eugen Doga, în recitalul consacrat acestuia în seara de 22 octombrie...

... şi alţii

Bateristul cele-brei formaţii americane Megadeth (pionieră a stilului thrash) - **Nick Menza** a fost răpus la numai 51 de ani de un infarct; doi dintre componenţii celei mai valoroase formaţii ungare, **Locomotiv GT** (prescurtat – LGT), bine cu-noscută publicului nostru în urma concertelor susţi-nute în România, bateristul **József Laux** (73 de ani) şi **Tamás Somló** (bass, voce, 68 de ani) au fost învinşi de cancer; **Frank Sinatra Jr.**, băiatul lui Frank Sinatra (fratele mai mic al lui Nancy Sinatra), un bun interpret vocal, a fost doborât de infarct la 72 de ani; cântăreţul-compozitor **Alan Vega** a decedat la 78 de ani; violonistul formaţiei engleze Fairport Convention (care a impus stilul folk rock) - **Dave Swarbrick** a decedat la 75 de ani; faimosul muzician argentinian de jazz Gato Barbieri (sax, compozitor) a murit la 84 de ani; **Merle Haggard**, legendă a muzicii country, a decedat la 79 de ani din cauza unei duble pneumonii.

Dan CHIRIAC

Festivalul Internațional de nai „Gheorghe Zamfir"

Festivalul „NAIULUI FERMECAT" a-nceput într-o atmosferă entuziastă la Clubul Arctic (fostul Conac Olănescu) situat în Parcul Central din Găieşti, iar seara s-a încheiat cu un recital al maestrului Gheorghe Zamfir acompaniat de Orchestra Simfonică „Muntenia", dirijor Alexandru Ilie, prezentatoare soprana Irina Baianț

Gheorghe Zamfir, ambasador cultural al României pe cele cinci continente ale globului, a făcut ca muzica naiului fermecat să fie ascultată de milioane de oameni, cântată în biserici, catedrale, în cele mai mari săli de concerte, stadioane, etc. Cea de a III-a ediție a „Festivalului Internațional de Nai" (care-i poartă numele) se desfăşoară în urbea natală, oraşul GĂEŞTI, pe care l-a ridicat la rangul de „ORAŞ PLANETAR AL NAIULUI".

Ghe. Zamfir şi orchestra "Lăutarii"

În cea de a doua zi a festivalului, dedicată MUZICII SIMFONICE, concertul a avut loc în sala Casei de Cultură „Dumitru Stanciu". Spectatorii au trăit momente înălțătoare, audiind celebrele lucrări interpretate magistral de Gheorghe Zamfir (1. Memories din „Cats" /Andrew Lloyd Webber; 2. Tango Violet/ Gheorghe Zamfir; 3. La grand blond Avec Une Chaussure Noire/ Vladimir Cosma; 4. Dansul pădurii/ Gheorghe Zamfir; 5. Nessun Dorma/ G. Puccini; 6. Hora Staccato/ Grigoraş Dinicu) pe care le-a intrepretat magistral la nai. Invitații săi: Aydin Yavaş - Turcia „Libertango/ A. Piazolla; Cezar Mihalache „Balada pentru vioară şi orchestră/ Ciprian Porumbescu; soprana Irina Baianț (1. "My Fair Lady/ Frederick Loewe/ 2. „Muzica"/ George Grigoriu); Jan Luc Faroux - „Ave Maria"/ Franz Schubert; Claudia Iordache 1. „Aria Reginei Nopții din Opera „Flautul Fermecat"/ W. A. Mozart, 2. Aria „Qando m'en vo" din Opera „La Bohème"/ G. Puccini; Orchestra Simfonică Muntenia (dirijor Daniel Jinga) 1. Uvertura „Fantoma de la Operă„/ Andrew Lloyd Webber, 2. „Valurile Dunării" / Iosif Ivanovici), care i-a şi acompaniat pe artişti.

Rodica Anghelescu

Muzică din repertoriul POP-SIMFONIC s-a cântat a treia zi în Parcul Central (cu un public minunat care a ovaționat şi aplaudat minute-n şir pe îndăgiții interpreți care i-au urmat inegalabilului artist Gheorghe Zamfir): Costel Enache - nai; prof. Cornel Pană - nai; Vlad Spătaru - nai; soprana Irina Baianț; soprana Ana Cebotari; Francesco Napoli - Italia, acompaniați de Orchestra Simfonică „Muntenia", sub bagheta dirijorului Daniel Jinga.

Marea surpriză a constituit-o cea de a patra zi, care a cuprins un regal folcloric alături de Orchestra „Lăutarii" din Chişinău, dirijor Nicolae Botgros.

Cum era de aşteptat, sărbătoritul Gheorghe Zamfir, care şi-a căpătat celebritatea din primii ani ai tinereții, a început să ne cânte Doina nemuritoare care este zborul spre zări albastre al „Ciocârliei măiastre", cea care ne-a adus renumele peste toate meridianele globului.

Festivalul International de Nai "Gheorghe Zamfir", ediția a-III-a - Găieşti 2016, a fost o feerie a muzicii internaționale, patru zile de neuitat petrecute in compania marelui Maestru Gheorghe Zamfir şi a invitaților săi: soprana Rodica Anghelescu a cântat „Maria Tănase spune, „iubeşte cât eşti pe lume", prof. Cornel Pană - Elveția, Jean Luc Faraux - Franța, Aydin Yavas - Turcia, Costel Enache - România, Vlad Spătaru - Austria, Vasile Iovu (artist al poporului) şi Cezar Cazanoi - Republica Moldova, cu participarea extraordinară a Orchestrei Simfonice „Muntenia" condusă de dirijorul Daniel Jinga; evenimentul a fost prezentat de frumoasa Irina Baianț. Maestrul Gheorghe Zamfir, interpretul şi compozitorul muzicii celeste la NAIUL INIȚIATIC, cel care a unit pentru prima dată NAIUL cu ORGA (uimind întregul mapamond), este cel mai titrat artist român, cu milioane de discuri vândute şi 300 de compoziții care cuprind patru genuri muzicale: cu influență FOLCLORICĂ, *LUCRĂRI SIMFONICE CAMERALE SACRE, RELIGIOASE*

Marin VOICAN GHIOROIU

Amurgul zeului...

Dan Spătaru a fost un idol, un artist popular, o vedetă în adevăratul sens al cuvântului, înainte de a se şti ce înseamnă "star sistem"-ul. Nu trebuia decât să apară, pe stradă sau pe scenă, nu contează, şi declanşa, atât cât se putea înainte vreme, isteria. Când încă nu se inventaseră, la noi, bodyguarzii (şi câtă nevoie ar fi avut de ei, adesea!), era nevoie de intervenţia poliţiei călare pentru a stăvili mulţimile, la spectacolele ce aveau loc pe stadioane. Un impresar afirma că nu era nevoie decât să pui, într-un oraş, câteva anunţuri pe stâlpi cum că vine Dan Spătaru şi sălile erau luate cu asalt. În URSS, unde filmase "Cântecele mării", pe muzica lui Temistocle Popa (cu care ocazie se născuse idila cu partenera sa, frumoasa actriţă Natalia Fateeva), era venerat, întreprindea turnee de 3-4 luni, neavând, efectiv, ce face cu banii, după cum povestea, drept care seara, generos, făcea cinste tuturor celor din restaurant, cunoscuţi sau nu, golind rezervele de şampanie şi de caviar ale stabilimentelor! După 1989, însă, cu un ochi râdea, graţie iubirii constante a publicului, cu altul plângea, datorită marginalizării la care era supus de "noua ordine" radio-TV-presă. Puteţi crede că până la moartea sa n-a fost niciodată invitat să susţină un recital la "Cerbul de aur" (el, care reprezentase ţara noastră în concurs la prima ediţie, în 1968!) sau la Mamaia, unde lansase atâtea şlagăre? Într-o discuţie se întreba cu amărăciune, văzând cine erau cei preferaţi de mass-media: "Probabil că trebuia şi eu să rămân în străinătate, ca să mă ia acum şi pe mine în seamă...". Dar el rămăsese alături de publicul său fidel, cântând în săli neîncălzite, în faţa unor spectatori cu paltoanele pe ei, dar fericiţi pentru două ore, uitând, şi cei de pe scenă, şi cei din sală de greutăţile şi lipsurile timpurilor. Aşa încât în ultima parte a vieţii a fost nevoit să procedeze exact invers, ducându-se în turnee pentru românii din diaspora, acolo declanşându-se şi boala, fiind operat în Italia şi Germania. Dar era începutul sfârşitului, la care cu siguranţă a contribuit şi această durere din suflet. La câţiva ani de la moartea sa a fost organizat, din iniţiativa văduvei sale, Sida Spătaru,

la Sala Palatului concertul "In memoriam Dan Spătaru", o manifestare fabuloasă, cu un omagiu adus de toate marile vedete ale genului în faţa a 5000 de spectatori, TVR, graţie realizatoarei Carmen Movileanu, transmiţând înregistrările spectacolului câteva săptămâni la rând. Dar Sida Spătaru îşi dorea un festival dedicat lui, o manifestare permanentă, găzduită de Medgidia, oraşul copilăriei artistului. Din păcate, primele 3 ediţii n-au dovedit respect faţă de memoria interpretului şi de moştenirea lui muzicală: fiind organizate fără implicarea firească a familiei, ele s-au desfăşurat sub genericul... „DanS"!! De la ediţia a 4-a, însă, noul primar, Marian Iordache, care-l cunoscuse pe Dan Spătaru, a restabilit normalitatea: festivalul a căpătat numele "Dan Spătaru", a devenit internaţional şi mai ales a descoperit un tânăr şi pasionat director de festival, Daniel Gheorghe, care pur şi simplu a schimbat faţa manifestării. Începând cu ediţia a patra a apărut, pentru acompaniament, valoroasa orchestră condusă de compozitorul Ionel Tudor, festivalul a fost transmis în direct la TV, premiile au căpătat consistenţă, au fost convocate personalităţi în juriu, iar întreaga organizare a devenit demnă de un Sanremo în miniatură. De altfel în

urmă cu câțiva ani revista "Actualitatea Muzicală" a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor (și la actuala ediție între partenerii media, alături de "Ultima oră" și de Radio România) a acordat festivalului internațional "Dan Spătaru" de la Medgidia Premiul pentru cea mai bună manifestare de profil din țară. Dar după 8 ediții

Marco Sentieri

superbe, tipic pentru România, politicul și-a băgat și aici coada, noul primar are pesemne alte preferințe muzicale, l-a destituit pe directorul festivalului și se pare că ediția a XI-a a fost ultima în orașul Medgidia, atât de drag lui Dan Spătaru... Dar legat de asta vom reveni la final, important este că acest veritabil "cântec de lebădă" a fost un veritabil triumf.

Organizatori ai festivalului au fost și de această dată Primăria și Consiliul local Medgidia, alături de Asociația națională a Caselor de cultură ale sindicatelor din România. Ca de obicei, scenografia, inspirată, a fost semnată de un om cu mare experiență în TVR, Virgil Popa, scena casei de cultură "Lucian Grigorescu" beneficiind de luminile și dotările de sunet puse la dispoziție de "Media Rent" (Sorin Gheorghe). Ca și la celelalte festivaluri majore din țara noastră ("George Grigoriu" - Brăila, "Trofeul tinereții" - Amara), greutatea o dă orchestra, indiscutabil cea mai bună din țară, cu mulți instrumentiști din big-band-ul Radio, trei dintre ei membri ai Uniunii Compozitorilor. Formația i-a acompaniat impecabil pe toți finaliștii, orchestrând și repetând săptămâni în șir, dar și pe câteva dintre vedetele invitate, în componența: Ionel Tudor, Andrei Tudor – claviaturi, Eugen Tegu – chitară bas, Marian Georgescu, Daniel Bouroșu – chitare, Marin Dan Ioniță, saxofon, percuție, Vlad Tohăneanu – baterie, Gilberto Ortega Torres Asen (Cuba) – percuție, o contribuție importantă având colaboratorii Liviu Elekeș și Marius Văduva. Juriul a fost și de această dată prea numeros, cu nu mai puțin de trei textiere în componență, de unde și unele notări care i-au nemulțumit pe componenți (Cristian Faur s-a și exprimat în acest sens, cu obidă: "Pe viitor vreau numai profesioniști în juriu!"), dovadă că doi soliști buni, cu palmares bogat, Teodor Manciulea și Sebastian Tudor, n-au figurat în ierarhia finală... Dar iată componența juriului: Voicu Enăchescu (președinte), Titus Andrei, Sida Spătaru, Pompilia Stoian, Andreea Andrei, Cristian Faur, Mirela Fugaru, Andrei Kerestely, Carmen Aldea Vlad, Enikö Georgescu (văduva lui Șerban Georgescu), Ionuț Dulgheriu (Radio "Doina" Constanța). Cum câștigătorul de anul trecut, Antonio Marino, n-a onorat invitația (așa cum de altfel fac toți soliștii italieni care triumfă la Brăila și Medgidia, dovedind o totală lipsă de respect față de public, organizatori, colegi, mai ales că pleacă de la noi cu premii consistente!), racordul cu ediția 2015 l-a făcut talentata, sensibila câștigătoare a premiului I anul trecut, constănțeanca Eliza Nirlu, care ne-a reamintit versiunea rafinată a piesei lui Titel Popovici, "Iubirea noastră nu are apus", cu care a impresionat juriul la ediția

Sida Spătaru, Daniel Gheorghe

precedentă, adăugând o variantă jazz-istică (este eleva Ozanei Barabancea) a cunoscutei "Cine iubește și lasă". Procedând la o normală comparație cu ediția 2015, mulți

dintre cei prezenți au opinat că premiul I ar fi trebuit să meargă către tânăra de numai 17 ani din Republica Moldova, Mădălina Gaivas; solista din orașul Bălți a cântat strălucit "Linu-i lin" de Liviu Ştirbu, confirmând numeroasele distincții internaționale. Juriul i-a acordat doar premiul II, dar, ca în multe alte ocazii, spectatorii "simt" mai bine calitatea: prin buletinele de vot introduse în căsuțele speciale (idee remarcabilă), solista a cucerit şi Premiul Publicului! Dar să derulăm palmaresul în ordine inversă. Premiul Cetățeanului de onoare "Elena Francu" (să nu uităm că şi Dan Spătaru a fost Cetățean de onoare la Medgidia) a fost înmânat

Ana Maria Roşu

Ionel Tudor, Ion Moise Bădulescu

acordă distincții la toate concursurile importante. Venită special din Germania, Pompilia Stoian a fost impresionată, la revenirea la Medgidia (a susținut un recital cu câțiva ani în urmă), de calitatea festivalului dedicat bunului său prieten de altădată şi a acordat un premiu în nume personal ucraineanului de origine română Alexandru Tărâțeanu, student la Iaşi, un obişnuit al podiumurilor de premiere de la noi; solistul de 23 de ani a cucerit îndeosebi cu piesa "Siniaia vecinăst" (Albastru veşnic), compusă de marele interpret Muslim Magomaev, care pe vremuri relua cu imens succes în URSS "Să cântăm chitara mea" de Temistocle Popa,

de fosta mare sportivă Mihaelei Mihăilescu din Călăraşi, 21 de ani, studentă; cum fiecare finalist a dat viață obligatoriu unei piese lansate de artistul omagiat, ea a cântat (foarte bine) "Se întâmplă câteodată" de Temistocle Popa. Mirela Fugaru a acordat premiul "Cornel Fugaru" solistei Veronika Doroş, 22, din Ucraina, care a impresionat prin interpretarea unei piese folclorice, "Vorota" (Poarta). Cu zeci de premii la activ şi apariții la televiziunea italiană, Ion Moise "Johnny" Bădulescu din Piteşti, copil-minune cândva, acum în vârstă de 19 ani, a fost recompensat cu distincția oferită de Fundația "Henry Mălineanu", care, iată, se ține de promisiune şi

Sabrina Diacov

Lora

din Bucureşti, care şi-a completat astfel un palmares remarcabil. Cântând convingător piesa "A chi mi dice" (Blue/ Tiziano Ferro), napolitanul Luis Navarro a fost recompensat cu Premiul organizatorilor. Reprezentanta sponsorului principal, CRH Ciment România, a înmânat premiul III temperamentalei Ana Maria Roşu, 20, din Roman, aceasta fiind la un pas de a egala performanţa de la "George Grigoriu", unde a cucerit premiul II. Dar n-a fost singura ei distincţie: impresionat de calităţile ei vocale, Andrei Kerestely i-a oferit un premiu personal, constând în înregistrări la studioul profesionist Midi Sound! Studentă la Bucureşti, Ioana Gherghina, 22, a revenit cu succes la Medgidia (după "Popularitatea" de acum 3 ani), fiind distinsă cu premiul I. După premiul I la Brăila, tot anul acesta, napolitanul Marco Sentieri, muzician profesionist, 31 de ani, şi-a văzut visul cu ochii, primind din mâinile Sidei Spătaru mult-râvnitul Trofeu. Este al treilea italian la rând care cucereşte aici distincţia supremă, dar indiscutabil a meritat-o, cu interpretări vibrante ale melodiilor "Nici o lacrimă" de Ion Cristinoiu şi "Yes, I Know My Way" de Pino Daniele. O bună impresie, dintre cei nepremiaţi, au lăsat Ionuţ Danil (Buzău), Darina Rudneva (Rusia) şi simpaticul vietnamez Nguyen Van

şlagărul lui Spătaru. De o frumoasă primire s-a bucurat distincţia acordată în premieră de Paul Surugiu-Fuego, în cadrul proiectului său de mare generozitate "Art by Fuego-Artă pentru suflet", în cadrul căruia a ajutat, prin vânzarea tablourilor pictate de el, peste 80 de artişti, fie în vârstă, aflaţi în dificultate, fie tineri de perspectivă. Să nu uităm că Fuego este singurul artist român care a cinstit memoria interpretului printr-un turneu naţional, "Serenadă pentru Dan Spătaru", şi un album discografic omonim! Superba diplomă şi suma de bani corespunzătoare au fost înmânate frumoasei şi înzestratei soliste de 18 ani Sabrina Diacov,

Adrian Daminescu

Sanda Ladoşi

Hung, un favorit al publicului local în urma evoluției de acum 3 ani. Laureaților le-a fost oferită şi originala carte "Enigme pe portativ" de Alexandra Veronica Stroe, cu 121 de rebusuri pe versurile artiştilor români.

Premiați sau nu, cei 20 de finalişti (de fapt 21, pentru că am avut şi un duet feminin) ne-au reamintit, pe de o parte, cântece lansate de Dan Spătaru (cei mai mulți străini le-au cântat în limba română!), iar pe de alta melodii remarcabile ale compozitorilor noştri, în unele cazuri fiind emoționantă întâlnirea dintre solişti foarte tineri cu bijuterii muzicale datând de multe decenii. Astfel, s-au cântat compoziții de Alexandru Mandy ("Tudore"), Cornel Fugaru ("De vrei să ştii ce înseamnă

Nguyen Van Hung

Pasha Parfeni

million stars", "Te-ntreb de ce"). La urma urmei, acesta este marele câştig al unui festival internațional, sperând că poate unii dintre concurenții străini vor păstra cântecele româneşti în repertoriul lor.

Un segment aşteptat cu nerăbdare a fost acela al recitalurilor, în care an de an ne dorim să reascultăm colegi de generație cu Dan Spătaru sau măcar solişti care l-au cunoscut, i-au fost aproape în turnee şi pot depăna la microfon amintiri emoționante. Din acest punct de vedere, la Medgidia, spre deosebire de alte festivaluri, au fost cele mai multe vedete ale muzicii uşoare tradiționale, actuala ediție nefăcând excepție, chiar dacă toți invitații mai fuseseră aici. Pompilia Stoian a oferit o piesă în primă audiție de Jolt Kerestely, "Dedicație pe un disc", dar nu putea să ocolească neuitatul "Prieten drag" de

român", "Mamă, nu pleca!"), George Grigoriu ("Te ştiu de mult"), Vasile Veselovschi ("Dar ce nu ai?", "Şi dacă..."), Camelia Dăscălescu ("Amintiri, amintiri", "Cine sunt eu?"), Ion Cristinoiu ("Te-aşteaptă un om"), Alexandru Imre ("Îți pare rău"), Temistocle Popa ("Se întâmplă câteodată", "Trecea fanfara militară", "Ce e cu tine?", "Spune-mi unde, spune-mi cine", "Să cântăm chitara mea"), Horia Moculescu ("Mai gândeşte-te"), Ionel Tudor ("Aproape de cer", "Oare?"), "Nunta" (Nicolae Covaci), Nicu Alifantis ("Ploaie în luna lui Marte"), Adrian Romcescu ("Mi-e dor de tine"), dar şi de compozitori mai tineri, cum ar fi Andrei Tudor ("A

Veronica Doroş

Radu Şerban. Sanda Ladoşi s-a axat pe piesele lui Dan Iagnov şi am regretat că Daniel Gheorghe a renunțat, la presiuni venite din partea superiorilor, la tradiționalul său duet cu o vedetă, moment aşteptat, de culoare la fiecare ediție, căci pregătise o versiune savuroasă a piesei "Între noi mai e un pas", ața cum a făcut şi cu discursul său de adio. Adrian Daminescu ne-a făcut surpriza interpretării câtorva titluri lansate de Spătaru, alături de compoziții proprii şi hit-uri internaționale, aşa cum Costel Lăzăroiu, din Râşnov, a oferit un recital compact Dan Spătaru, pe negativele originale încredințate lui de Sida Spătaru, datorită asemănării de timbru. Dinamicul, temperamentalul compozitor şi interpret basarabean Pasha Parfeni, cu prezențe apreciate în finalele Eurovision, la Mamaia (premiul I la Creație, cu "Tu nu vezi cerul" de Andrei Tudor), "Cerbul de aur" şi alte evenimente muzicale majore, a fost primit cu entuziasm de un public ce-l cunoştea foarte bine, acesta fiind şi cazul Lorei (alături de propria formație), zeci de copii revărsându-se în primele rânduri, pentru a fi cât mai aproape de idolul lor.

Pompilia Stoian

Ne-ar fi greu să trecem în revistă zecile de plăcute surprize oferite de ediția 2016 a festivalului internațional "Dan Spătaru" de la Medgidia, cele mai multe datorate inimosului director Daniel Gheorghe: program de sală cum n-am mai văzut în alte părți, mape, afişe, panouri imense, defilarea de la Gala laureaților (fiecare țară cu drapelul ei, adus de copii frumoşi), ecusoane, taloanele pentru Premiul publicului. În foyer era amenajat un spațiu special, cu însemnele festivalului, unde se făceau fotografii care apoi se gravau pe magneți de frigider. Piața din fața sălii, unde intrai pe covorul roşu, ca la Cannes, răsuna în fiece seară de cântecele lui Dan Spătaru, iar în parcul de peste drum s-a ținut o comemorare emoționantă la bustul artistului (chiar aşa, ce artist de muzică uşoară mai are statuie?). Tocmai de aceea este de dorit ca pe viitor (dacă va mai exista un viitor...) chipul lui Dan Spătaru să fie mai folosit pe materialele publicitare şi pe micul ecran (mai ales că festivalul a fost transmis în întregime de Neptun TV, de unde a venit şi prezentatoarea Gabriela Bădilă). La hotelurile "Dobrogea" familia Oprea a dat dovadă de o ospitalitate rară, ca de obicei, la fel ca reprezentanții Poliției Locale, plini de solicitudine. În alte localități, cum ar fi Amara, Târgovişte, Focşani, Moineşti, Zlatna sau Brăila, ca să dăm doar câteva exemple, unde au loc manifestări muzicale naționale, primăriile şi consiliile locale au înțeles un aspect esențial: un festival de anvergură face reclamă oraşului, imaginea câştigă, vin turişti, sponsori, mass media sunt prezente, nemaivorbind de artiştii de peste hotare, altfel spus localitatea îşi marchează ferm locul pe hartă. Se pare că nu e cazul noului primar din Medgidia, orăşel care datora imens festivalului "Dan Spătaru". Ar fi dureros, dar cu siguranță aşa se întrevede (fără Sida Spătaru, Daniel Gheorghe şi orchestra Ionel Tudor festivalul e de neconceput), după 8 ediții superlative ale echipei nominalizate mai sus, manifestarea va alege pribegia. Cine o va primi? Normal ar fi Constanța, în acelaşi județ, oraş unde Spătaru a cântat ani buni la Teatrul "Fantasio", dar nici la Bucureşti n-ar fi rău. "Amurgul zeului Spătaru"? Ar fi mare păcat ca el să mai moară o dată... (Foto: Adi Dedu)

D. Gheorghe, Mădălina Gaivas

Octavian URSULESCU

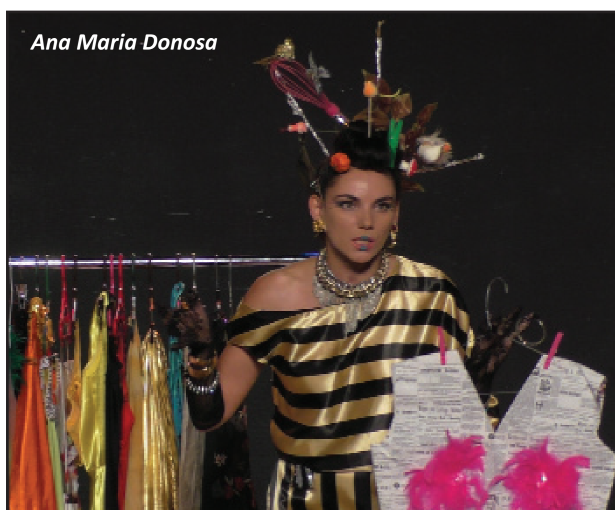
"Olé, Tănase!" în Spania

La sfârşit de octombrie, colectivul Teatrului de Revistă "Constantin Tănase" din Bucureşti, în frunte cu Stela Popescu, Vasile Muraru (directorul artistic al teatrului), Valentina Fătu, Alexandru Lulescu a efectuat un turneu în Spania (organizat de Valentin Potrivitu, actor de profesie), în cadrul proiectului "Români pentru Români", demarat în 2007 împreună cu Primăria Municipiului Bucureşti. Acesta a cuprins 5 reprezentaţii la Zaragoza şi în regiunea Madrid cu spectacolul "*Olé, Tănase*" şi a fost susţinut şi de Institutul Cultural Român (preşedinte Radu Boroianu).

Astfel, sala *Auditorio Nuestra Señora del Pilar* din Zaragoza a devenit neîncăpătoare pentru sutele de români sosiţi din toate colţurile frumosului oraş şi din împrejurimi la prima reprezentaţie a spectacolul "*Olé, Tănase!*". Au fost prezenţi Alexandru Ion Steriu, Consulul României la Zaragoza şi Preotul Paroh Aurel Nae, de la Biserica Ortodoxă Adormirea Maicii Domnului din localitate. Toţi actorii - Stela Popescu, Vasile Muraru şi Valentina Fătu, Alexandru Lulescu, Ana Maria Donosa, Liliana Mocanu, Nae Alexandru, Cristian Simion şi Tatiana Fecioru au fost răsplătiţi cu ropote de aplauze. La fel şi interpretele Daniela Tănase şi Irina Ionescu, alături de Baletul Teatrului, cu momente artistice care au mers la sufletul publicului! Alexandru Ion Steriu, Consulul României la Zaragoza, a oferit superbe distincţii de înaltă apreciere actorilor Stela Popescu, Alexandru Arşinel (absent din motive de sănătate, dar "suflet" al proiectului), Vasile Muraru (Director Artistic) şi Alexandru Lulescu.

Stela Popescu

Ana Maria Donosa

Au urmat cu cel puţin acelaşi mare succes reprezentaţiile susţinute pentru Diaspora din regiunea Madrid, la Alcalá de Henares (Auditorio Paco de Lucia) - unde a participat şi E.S. Gabriela Dancău, Ambasador Extraordinar şi Plenipotenţiar al României în Regatul Spaniei, împreună cu membri ai Ambasadei şi Consulatului Român la Madrid - Aranjuez (Centrul Cultural Isabel de Farnesio), Getafe (Conservatorio Profesional de Musica) şi Lominchar - Toledo (Polideportivo Municipal de Lominchar). Succesul de la Madrid al artiştilor Teatrului de Revistă "Constantin Tănase" din Bucureşti a fost cel scontat, după "precedentul" de la Zaragoza. Cu siguranţă că doar imaginile surprinse înainte de fiecare dintre reprezentaţii, cozile de la intrare, aglomeraţia din foyerele sălilor ce deveniseră arhipline, entuziasmul, aplauzele şi bucuria spectatorilor români de a-şi revedea idolii şi artiştii preferaţi reflectă atmosfera şi succesul de care s-au bucurat oaspeţii români.

Organizatori şi colaboratori ai turneului susţinut de Primăria Bucureştilor, ICR, ICR Madrid, Tarom şi Atlassib, au fost Compania de Teatru "Valentin Potrivitu", "Casa de Rumania" en España, Asociación Cultural "¿Por Que No?", Asociaţia ACASĂ (Zaragoza), Uniunea Muncitorilor Români din Spania, Radio Românul, cotidianul "*El Rumano*", Asociación hispano - rumana "*San Apostol Jacobo*", Ayuntamiento Alcalá de Henares, Ayunamiento Aranjuez, Ayunamiento de Getafe, Ayuntamiento de Lominchar.

Text şi foto: **Oana GEORGESCU**

Corul „Alexandrov”

Corul Armatei Roşii „Alexandrov” a concertat la Bucureşti la Sala Palatului, oferind publicului un program muzical cel puţin ciudat: prelucrări ale celor mai îndrăgite hituri lansate de-a lungul vremii de The Beatles şi Queen, în interpretarea soliştilor şi a celor aproape 60 de muzicieni din componenţa corului, considerat cel mai mare ansamblu artistic din Rusia.

Deşi publicul cerea cu insistenţă piese ruseşti, corul dirijat de Matthew Freeman (Marea Britanie) a interpretat doar “Kalinka” şi „Oci ciornâie” (tradus în programul de sală ”Les Yeux noirs”...). A acompaniat Orchestra Simfonică „Valahia” dirijată de Virgil Petanca, iar invitată a fost mezzosoprana Andreea Nina Achilov. Din programul serii nu au lipsit prelucrările corale ale pieselor celor două celebre formaţii „Yesterday”, „Twist And Shout”, „We Will Rock You”, „Show Must Go On”,

„Hey Jude”, „Yellow Submarine”, „Sgt. Pepper”, „Yesterday”, „Love of My Life”, „Don’t stop me now”, „We are the Champions” s.a.

Aranjamentele muzicale au combinat uneori cu succes instrumentele populare ruseşti – donara, balalaica şi acordeonul cu butoane – cu instrumentele de suflat din metal şi lemn.

Corul „Alexandrov” s-a înfiinţat pe 12 octombrie 1928, atunci când a avut loc şi primul concert pe scena Casei Centrale a Armatei Roşii. Pe atunci ansamblul număra doar 12 persoane, pentru ca în anii ’30, când notorietatea depăşise demult graniţele URSS, corul să numere aproape 300 de membri. Numele său se datorează fondatorului Alexander Alexandrov. compozitor şi profesor la Conservatorul din Moscova, cel care şi-a legat destinul de cel al grupului timp de 18 ani. “*Frâiele*” au fost apoi preluate de fiul acestuia, Boris Alexandrov, care a condus corul vreme de 41 de ani!

Din palmaresul impresionant al Corului Armatei Roşii „Alexandrov” putem enumera câteva realizări de excepţie: a fost invitat în legendarul concert “The Wall” al lui Roger Waters pentru a celebra căderea zidului Berlinului (1990, când a interpreatat piesa “Bring The Boys Back Home”), în anul 2004 a susţinut un concert la Vatican, primind binecuvântarea Papei Ioan Paul al II-lea, iar în 2007, a susţinut un recital de excepţie la sediul Alianţei Nord Atlantice de la Bruxelles. Un an mai târziu au fost aniversaţi 80 de ani de existenţă a Ansamblului printr-un turneu pe întreg teritoriul fostei Uniuni Sovietice şi în aproape 60 de ţări din Europa, Asia, Africa şi America. În 2009 a susţinut un recital de o virtuozitate deosebită pe scena concursului Eurovision, organizat la Moscova, iar în 2015 a susţinut cel mai special moment artistic al Galei Grand Prix-ului din Monaco, la invitaţia Prinţului Albert de Monaco.

Oana GEORGESCU

„Aurelian Andreescu” la majorat

Prin strădania directorului general, îndrăgitul actor Alexandru Arşinel, pe scena Teatrului de revistă ”Constantin Tănase” s-a reluat, după o lungă întrerupere, festivalul cinstind memoria marelui interpret. Au fost 15 finalişti valoroşi, laureaţi la cele mai importante manifestări de gen din ţară, transmise în direct pe micul ecran (”George Grigoriu”-Brăila, ”Dan Spătaru”-Medgidia – directorul acesteia, Daniel Gheorghe, s-a aflat în sală, ”Trofeul tinereţii”-Amara). Palmaresul: Adriana Gavrilă, Călăraşi (Trofeu), Ioana Gherghina, Sebastian Tudor-ex aequo (pr. I), Cristina Vasiu, Ion Moise Bădulescu-ex aequo (pr. II), Sabrina Diacov, Ioana Savu-ex aequo (pr. III). Preşedinte al juriului a fost reputatul compozitor Jolt Kerestely, autorul marelui şlagăr „Copacul”, iar regizor – Cezar Ghioca. Intrarea publicului a fost liberă, iar recitaluri au susţinut Sanda Ladoşi şi prezentatorul festivalului, Alin Gheorghişan.

(**Carmen ALDEA VLAD**)

Interzişi la Galaţi!

Până de curând, la Galaţi se organizau spectacole frumoase, cu artişti de vază din toate genurile, toate sub egida Teatrului muzical ”Nae Leonard” din Galaţi, cea mai mare parte din ele iniţiate de Alexandru Jula. Sala este însă mică, doar grădina de vară primind în câteva ocazii mai mulţi spectatori (circa o mie atunci când Jula a lansat cartea Oanei Georgescu consacrată lui, ”Ultimul romantic”). Pe drept cuvânt, gălăţenii se întrebau de ce vedetele muzicii uşoare nu erau niciodată invitate la marile manifestări organizate de Primărie, cu gratuitate pentru public: ”Zilele municipiului”, Revelion, ”Sărbătoarea scrumbiei”, ş. a. Iată că explicaţia o căpătăm acum, dintr-un ”regulament” elaborat (tare suntem curioşi din mintea cui a emanat, sigur cineva cu prieteni impresari pe la Bucureşti!) de Primăria din Galaţi. Ei bine, potrivit acestuia, orice artist care ar dori să cânte (”cu onorariu”, se precizează, de parcă dânşii lucrează benevol la primărie!) la manifestările organizate de municipalitate trebuie să aibă obligatoriu un videoclip făcut în ultimii 2 ani şi să fi pus pe Youtube cel puţin 3 videoclipuri care să fi făcut minimum 3 milioane de vizualizări fiecare!! Evident, cei mai mulţi artişti de valoare, cu câteva mici excepţii (Inna, de pildă, semn că primăria din Galaţi are pregătite zeci de mii de euro!), nu pot îndeplini aceste criterii absolut discriminatorii şi abuzive, cei favorizaţi fiind probabil... maneliştii. Dintre aceştia, cel puţin 20, în frunte cu Florin Salam, îndeplinesc lejer condiţiile aberante impuse de municipalitatea gălăţeană, care are din iunie 2016 un nou primar. Criteriile au fost aplicate în premieră la concertele ocazionate de Ziua marinei 2016. Mai precis, potrivit documentaţiei publicate pe SEAP (sistemul electronic de achiziţii publice), ”prestatorul va selecta artiştii pe baza următoarelor criterii: prezenţă cu cel puţin o melodie în Top 20 (radio, posturi muzicale TV) în ultimii 2 ani încheiaţi, cel puţin 3 videoclipuri care depăşesc 3 milioane de vizualizări pe Youtube şi cel puţin un videoclip realizat în ultimii 2 ani încheiaţi (cu difuzare pe TV)”. Nici măcar numele grele din muzica internaţională nu îndeplinesc toate condiţiile impuse de şireţii gălăţeni, drept care Rolling Stones să nu viseze cumva că va concerta vreodată la malul Dunării, căci n-are nici o şansă în faţa lui Nicolae Guţă! Despre vedetele noastre de muzică uşoară sau folclor nu mai vorbim, gata, pentru ele oraşul-port şi-a închis barierele. Ridicol e faptul că nici legenda vie a Galaţilor, Cetăţean de onoare al urbei, Alexandru Jula, nu se încadrează în tiparele incredibile fixate de primăria din oraşul său! Nu-i vorbă, nu s-au omorât ei nici până acum să-l invite, căci nimeni nu-i profet acasă la el...

Octavian URSULESCU

Marina Florea, Gabriel Dorobanţu, Ileana Şipoteanu, Stela Enache

Al. Jula

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: George BALINT
Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU
Editorialist: Liviu DĂNCEANU
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Colegiu redacţional:
Petruţa MĂNIUŢ-COROIU, Mariana POPESCU, Mihaela Silvia ROŞCA, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU

Semnează în acest număr:
Dumitru AVAKIAN, Loredana BALTAZAR, Nicolae BRÂNDUŞ, Grigore CONSTANTINESCU, Dan DEDIU, Oana GEORGESCU, Nicolae GHEORGHIŢĂ, Linda IANCHIŞ, Florian LUNGU, Petruţa MĂNIUŢ-COROIU, Carmen MANEA, Doina MOGA, Octavian NEMESCU, Alexandru PĂTRAŞCU, Despina PETECEL-THEODORU, Vasile PRUTEANU, Cristina ŞUTEU, Florin-Silviu URSULESCU, Marin VOICAN-GHIOROIU

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x